

Ålderspension för personer födda 1937 eller tidigare

SAMT SÄRSKILT PENSIONSTILLÄGG

Vägledningarna innehåller samlad information om vad som gäller inom ett verksamhetsområde. Vägledningarna tas fram av Pensionsmyndigheten.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av:

- författningsbestämmelser
- förarbeten
- praxis
- JO:s beslut.

Vägledningarna uppdateras löpande och publiceras på Pensionsmyndighetens webbplats, <http://www.pensionsmyndigheten.se/Vagledningar.html>.

Ålderspension för personer födda 1937 eller tidigare

samt
särskilt pensionstillägg

Innehåll

Förkortningar	11
Sammanfattning	13
Läsanvisningar	15
1 Inledning	17
1.1 Vägledningarna om ålderspension.....	17
1.2 Äldre regler om ålderspension – avgränsning	17
1.3 När trädde reglerna i kraft?	17
1.4 Partnerskap	17
1.5 Samlevnad i äktenskap	18
2 Försäkrad för ålderspension	19
2.1 Allmänt	19
2.2 Bosättningsbaserad försäkring.....	19
2.2.1 <i>Bosatt i Sverige</i>	19
2.2.2 <i>Bosättningsbaserade förmåner</i>	20
2.3 Arbetsbaserad försäkring	20
2.3.1 <i>Arbete i Sverige</i>	20
2.3.2 <i>Arbetsbaserade förmåner</i>	20
2.4 Inverkan av EU:s regler och bestämmelser i konventioner.....	20
3 Ansökan om och uttag av pension	21
3.1 Uttag av ålderspensionen	21
3.1.1 <i>Pensionsålder</i>	21
3.1.2 <i>Uttag av tilläggspension och garantipension</i>	21
3.1.3 <i>Ansökan</i>	22
3.1.4 <i>Minskning och återkallelse av uttag</i>	22
3.2 Bosättningslandets betydelse för rätt till pension.....	22
3.2.1 <i>Bosättning i Sverige</i>	22
3.2.2 <i>Bosättning utanför EU/EES samt i ett icke konventionsland</i>	22
3.2.3 <i>Folkpension i december 2002</i>	23
3.2.4 <i>Flyttning inom EU/EES</i>	23
3.2.5 <i>Nordiska medborgare</i>	23
3.2.6 <i>Dispens</i>	23
3.3 Uppgifts- och anmälningsskyldighet.....	24
3.3.1 <i>Föreläggande om upplysningar från enskild</i>	24
3.3.2 <i>Begäran om uppgifter från myndighet, förvaltningsdomstol eller arbetsgivare m.m.</i>	24
3.3.3 <i>Uppgifter från förvaltare, förmyndare och god man</i>	24
3.3.4 <i>Uppgift om tjänstepension – begäran av Pensionsmyndigheten</i>	24
3.3.5 <i>Uppgiftsskyldighet – utländsk pension och livränta</i>	25
4 Rätt till tilläggspension	26
4.1 Allmänt	26
4.1.1 <i>Personer som kan få tilläggspension</i>	26
4.1.2 <i>Tilläggspensionens delar</i>	26
4.1.3 <i>Tilläggspensionen jämförd med ATP och folkpension</i>	26
4.2 Grundläggande krav för rätt till tilläggspension	27
4.2.1 <i>Tre år med pensionspoäng</i>	27

4.2.2	Sammanläggning	27
4.2.3	Personer födda 1927 eller tidigare – ”15:2-år”	28
4.2.4	Utländska sjömän – folkpensionstillägget	28
4.2.5	Vårdår	28
5	Beräkning av tilläggspension	29
5.1	Grundregler	29
5.1.1	Formel	30
5.1.2	Prisbasbeloppet (PBB)	30
5.1.3	Indexering	30
5.1.4	Automatisk balansering	34
5.1.5	Medelpoängen	35
5.1.6	Antal poängår – födda 1924 eller senare	35
5.1.7	Antal poängår – svenska medborgare födda 1923 eller tidigare	36
5.1.8	Antal poängår – utländska medborgare födda 1923 eller tidigare	37
5.1.9	Vårdår	37
5.1.10	Utländska sjömän – folkpensionstillägget	38
5.1.11	Födda 1911 – 1927 beräkning med antagandepoäng	38
5.2	Beräkning med ”15:2-år” – personer födda 1927 eller tidigare	39
5.2.1	Höjning av medelpoängen	39
5.2.2	Höjning av antalet år med pensionspoäng	40
5.2.3	Kombinationer	41
5.3	Beräkning när förtidspension har betalats ut	43
5.3.1	Äldre regler	43
5.3.2	Reglerna från och med den 1 januari 1999	43
5.3.3	Beräkning av tilläggspensionen	43
5.4	Obetald tilläggspensionsavgift – ”omdebitering”	44
5.4.1	Huvudregel	44
5.4.2	Omdebitering och antagandepoäng	44
5.4.3	Omdebitering inom två år	45
5.4.4	Effekter på tilläggspensionen	45
5.4.5	Beräkningsformel vid omdebitering	45
5.4.6	Svenska medborgare födda 1914 eller tidigare	45
5.4.7	Svenska medborgare födda 1915–1923	46
5.4.8	Likabehandling	46
5.5	Undantagande	47
5.5.1	Bakgrund	47
5.5.2	Svenska medborgare födda 1915–1923	47
5.5.3	Svenska medborgare födda 1914 eller tidigare	47
5.5.4	Likabehandling	47
5.5.5	Utländska medborgare födda 1923 eller tidigare	48
5.5.6	Beräkningsformel vid undantagande	48
5.5.7	Födda 1924 eller senare – oavsett medborgarskap	49
5.6	Gift eller ogift i pensionshänseende	49
5.6.1	Inledning	49
5.6.2	Likställd med gift	49
5.6.3	Likställd med ogift	49
5.7	Hela och delvisa uttag	50
5.8	Tidiga och sena uttag	50
5.8.1	Tidiga uttag	50
5.8.2	Sena uttag	51
5.8.3	Beräkningsmetod vid tidiga och sena uttag	51

5.8.4	Uttag efter tidigare återkallelse eller minskning	52
5.9	Ändrad pensionspoäng	57
5.10	Proportionerade pensionspoäng – nordiska konventionen.....	57
5.10.1	Tilläggspension vid proportionering enligt den nordiska konventionen	57
6	Rätt till garantipension	59
6.1	Huvudregel	59
6.1.1	EU-reglerna	59
6.2	Undantagsregel	60
6.2.1	Bosättningstid utomlands kan likställas.....	60
6.2.2	EU/EES-perioder.....	63
7	Beräkningsunderlaget för garantipensionen	64
7.1	Allmänt om beloppen i beräkningsunderlaget.....	64
7.2	Tilläggspension	65
7.2.1	Huvudregel	65
7.2.2	Folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet	65
7.2.3	Yrkesskadelivränta	66
7.3	Tjänstepension och utländsk socialförsäkringspension	67
7.3.1	Vad är en tjänstepension?	67
7.3.2	Gemensamma regler – gemensam beskrivning	67
7.3.3	Huvudregel	67
7.3.4	Tjänstepension i form av efterlevandepension beviljas	68
7.3.5	Tjänstepension beviljas i samband med beviljande av garantipension	69
7.3.6	Upphörd eller minskad tjänstepension	69
7.3.7	Tjänstepension skattepliktig enligt SINKL.....	70
7.3.8	Övergångsbestämmelser för personer födda 1936 och 1937	70
7.4	Änkepension.....	74
7.4.1	Huvudregel	74
7.4.2	Änkepensionen samordnas med ålderspensionen	74
7.5	Folkpension enligt äldre regler	74
7.5.1	Huvudregel	74
7.5.2	Folkpensionen jämförd med folkpensionstillägget	75
7.5.3	Beräkningsmetod	75
7.5.4	Hur ska folkpensionsbeloppet ingå?	76
7.6	Pensionstillskott enligt äldre regler.....	79
7.6.1	Allmänt	79
7.6.2	Pensionstillskottets storlek	80
7.6.3	Pensionstillskottet i beräkningsunderlaget.....	80
7.6.4	Tilläggspension betalas inte ut.....	81
7.6.5	Tilläggspension betalas ut.....	81
7.6.6	Utländsk pension.....	82
7.6.7	Obetald tilläggspensionsavgift – omdebitering	82
7.6.8	Yrkesskadelivränta	83
7.7	Andra belopp som anses vara en folkpensionsförmån	83
7.8	Garantiregel vid samordning med yrkesskadelivränta	83
8	Folkpension enligt äldre regler.....	85
8.1	Rätt till folkpension	85
8.1.1	Två alternativa regler.....	85
8.1.2	Sammanläggning	86
8.2	Folkpensionens storlek.....	86
8.2.1	Grundbeloppen.....	86

8.2.2	<i>ATP-regeln</i>	86
8.2.3	<i>Bosättningsregeln</i>	86
8.2.4	<i>Förtidspension har betalats ut</i>	86
8.2.5	<i>Hel särskild efterlevandepension har betalats ut</i>	87
8.2.6	<i>Förtida uttag</i>	87
8.2.7	<i>Förmåner som betalades ut i december 1992</i>	88
8.2.8	<i>Bosättningstid utomlands</i>	88
8.2.9	<i>Änkepension</i>	89
8.3	<i>Gift eller ogift i pensionshänseende</i>	90
8.3.1	<i>Allmänt</i>	90
8.3.2	<i>Likställd med gift</i>	90
8.3.3	<i>Likställd med ogift</i>	90
8.3.4	<i>Växelvård</i>	91
8.3.5	<i>Tidpunkt för ändring</i>	91
8.4	<i>Beräkning av folkpension</i>	91
8.4.1	<i>Beräkning enligt ATP-regeln</i>	91
8.4.2	<i>Beräkning enligt bosättningsregeln</i>	92
8.4.3	<i>Bosättning i Sverige</i>	93
8.4.4	<i>Flyktingar</i>	94
8.4.5	<i>Ordningsföljd för beräkning av folkpensionen</i>	98
8.5	<i>Uttag av ålderspension</i>	98
8.5.1	<i>Förtida uttag</i>	98
8.5.2	<i>Uppskjutet uttag, allmänt</i>	98
8.5.3	<i>Uppskjutet uttag, personer födda före 1 juli 1911</i>	99
8.5.4	<i>Helt eller delvist uttag</i>	99
8.5.5	<i>Återkallelse och minskning</i>	100
8.5.6	<i>Nytt uttag efter återkallelse</i>	100
8.5.7	<i>Uppskjutet uttag i kombination med punkt 4 övergångsbestämmelserna</i>	100
9	Omräkning och minskning av beräkningsunderlaget – garantipensionen fastställs	101
9.1	<i>Inledning</i>	101
9.2	<i>Reglerna för ogifta</i>	102
9.2.1	<i>Högst 0,25 prisbasbelopp</i>	102
9.2.2	<i>Över 0,25 och under 1,354 prisbasbelopp</i>	102
9.2.3	<i>Lägst 1,354 och under 1,529 prisbasbelopp</i>	103
9.2.4	<i>Lägst 1,529 och högst 3,16 prisbasbelopp</i>	103
9.2.5	<i>Över 3,16 prisbasbelopp</i>	105
9.3	<i>Reglerna för gifta</i>	105
9.3.1	<i>Högst 0,25 prisbasbelopp</i>	105
9.3.2	<i>Över 0,25 och under 1,354 prisbasbelopp</i>	106
9.3.3	<i>Lägst 1,354 och högst 2,8275 prisbasbelopp</i>	106
9.3.4	<i>Över 2,8275 prisbasbelopp</i>	107
9.4	<i>Omräkningsreglerna i sammanfattad form</i>	108
9.4.1	<i>Ogifta</i>	108
9.4.2	<i>Gifta</i>	109
9.5	<i>Minskning av beräkningsunderlaget</i>	109
9.5.1	<i>Fiktiv tilläggspension i beräkningsunderlaget</i>	111
10	Garantipension i vissa situationer	112
10.1	<i>Hela och delvisa uttag</i>	112
10.1.1	<i>Beräkningsmetod vid delvisa uttag</i>	112

10.2	Tidiga och sena uttag	116
10.3	Omräkning vid ändrade förhållanden	119
10.3.1	<i>Allmänt</i>	119
10.3.2	<i>Omräkning från samma månad</i>	119
10.3.3	<i>Årsskiften</i>	120
10.4	Värdesäkring – indexering av garantipensionen	120
10.4.1	<i>Folkpension och ATP</i>	120
10.4.2	<i>Tilläggs pension</i>	120
10.4.3	<i>Garantipension</i>	120
11	Samordning med arbetsskadelivränta	121
11.1	Inledning	121
11.1.1	<i>Bakgrund</i>	121
11.1.2	<i>Samordning med ålderspension – allmänt</i>	122
11.2	Samordningsreglerna till och med den 31 december 2002	122
11.2.1	<i>Huvudregel</i>	122
11.2.2	<i>Garantiregel</i>	122
11.2.3	<i>Ålderspension vid samordning med egenlivränta</i>	122
11.2.4	<i>Beräkningen steg för steg</i>	123
11.3	Samordningsreglerna från och med den 1 januari 2003	123
11.3.1	<i>Arbetsskadelivränta och garantipension</i>	124
12	Samordning med yrkesskadelivränta	125
12.1	Samordning påbörjad den 1 januari 2003 eller senare	125
12.1.1	<i>Inledning</i>	125
12.1.2	<i>Livräntor som ska samordnas</i>	125
12.1.3	<i>Värdesäkring – livräntefaktorer</i>	126
12.1.4	<i>Minskningens omfattning</i>	127
12.1.5	<i>Pensioner som ska minskas</i>	128
12.1.6	<i>Kapitalutbyte</i>	129
12.1.7	<i>Livränta för del av månad</i>	129
12.1.8	<i>Förbehållsbeloppen</i>	129
12.2	Samordning med egenlivränta gjordes i december 2002	131
12.2.1	<i>Samordningsregel</i>	131
12.2.2	<i>Inte alltid minskning av ålderspensionen trots livränteavdrag</i>	132
12.2.3	<i>Samordning med garantipension</i>	133
12.2.4	<i>Sänkt och upphörd yrkesskadelivränta</i>	133
12.2.5	<i>Höjd livränta/ändrad uttagsnivå</i>	134
12.2.6	<i>Samordningen före den 1 januari 2003</i>	134
13	Beräkningsexempel – tilläggs pension och garantipension	137
13.1	Översikt	137
13.1.1	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 1</i>	137
13.1.2	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 2</i>	137
13.1.3	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 3</i>	138
13.1.4	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 4</i>	138
13.1.5	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 5</i>	138
13.1.6	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 6</i>	138
13.1.7	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 7</i>	139
13.1.8	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 8</i>	139
13.1.9	<i>Översiktlig beskrivning av Exempel 9</i>	139
13.2	De enskilda exemplen	139
13.2.1	<i>Exempel 1</i>	139

13.2.2	<i>Exempel 2</i>	141
13.2.3	<i>Exempel 3</i>	144
13.2.4	<i>Exempel 4</i>	147
13.2.5	<i>Exempel 5</i>	150
13.2.6	<i>Exempel 6</i>	153
13.2.7	<i>Exempel 7</i>	156
13.2.8	<i>Exempel 8</i>	159
13.2.9	<i>Exempel 9</i>	162
14	Särskilt pensionstillägg	167
14.1	Allmänna regler	167
14.1.1	<i>Tillägg till ålderspension</i>	167
14.1.2	<i>Yrkesskadelivränta</i>	167
14.1.3	<i>Skattefri förmån</i>	167
14.1.4	<i>Garantipension</i>	167
14.1.5	<i>Utbetalning vid utlandsboende</i>	167
14.2	Rätt till särskilt pensionstillägg	168
14.2.1	<i>Förälder</i>	168
14.2.2	<i>Barn</i>	168
14.2.3	<i>Utredning av barnets sjukdom eller handikapp</i>	168
14.3	Vårdår	169
14.4	Vården av barnet	169
14.4.1	<i>Vårdinsatser</i>	169
14.4.2	<i>Likställda år</i>	169
14.4.3	<i>Större delen av året</i>	169
14.4.4	<i>Kortare avbrott i vården</i>	170
14.4.5	<i>Sammanläggning av vårdperioder</i>	170
14.4.6	<i>Vård av flera barn</i>	170
14.4.7	<i>Vårdad av båda föräldrarna</i>	170
14.5	Beräkning av särskilt pensionstillägg	170
14.5.1	<i>Huvudregler</i>	170
14.5.2	<i>Förtida uttag</i>	172
14.5.3	<i>Uppskjutet uttag</i>	173
14.5.4	<i>Övrigt om SPT</i>	173
	Sakregister	174

Förkortningar

AFL	Den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring
ATP	Allmän tilläggspension enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring
EES	Europeiska Ekonomiska Samarbetsområdet
EG	Europeiska Gemenskapen
EPL	Den upphävda lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn
EU	Europeiska Unionen
GPL	Den upphävda lagen (1998:702) om garantipension
LAF	Den upphävda lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring
LIP	Den upphävda lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension
LIPP	Den upphävda lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension
LSP	Den upphävda lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd
LSPT	Den upphävda lagen (1990:773) om särskilt pensions-tillägg till ålderspension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn
PGI	Pensionsgrundande inkomst
PPM	Premiepensionsmyndigheten
Prop.	Regeringens proposition
PTS	Pensionstillskott
PTSL	Den upphävda lagen (1969:205) om pensionstillskott
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
SFB	Socialförsäkringsbalken (2010:110)
SFBP	Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken (2010:110)
SGA	Särskilt grundavdrag
SINK	Särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
SINKL	Lagen om (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta
SofL	Den upphävda Socialförsäkringslagen (1999:799)
UtlL	Utlänningslagen (2005:716)
YFL	Lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring

Sammanfattning

De personer som är födda 1937 eller tidigare kan få allmän ålderspension i form av tilläggspension och garantipension. Även premiepension kan betalas ut, men endast om någon som är född 1938 eller senare har överlätit sin premiepensionsrätt. De som är födda 1937 eller tidigare kan inte få inkomstpension.

Reglerna om tilläggspension och garantipension för personer som är födda 1937 eller tidigare gäller från och med den 1 januari 2003.

Tilläggspension

Tilläggspension kan beviljas till personer som är födda 1953 eller tidigare.

De som är födda 1937 eller tidigare får sin tilläggspension beräknad efter i stort sett samma regler som personer födda 1938 – 1953. Vissa skillnader i beräkningssätten finns dock.

Personer som är födda 1954 eller senare omfattas inte alls av reglerna om tilläggspension.

Tilläggspension är en inkomstgrundad pension som baseras på de pensionspoäng som tillgodoräknats. Pensionen består av två delar, en del som svarar:

1. allmän tilläggspension (ATP) enligt reglerna i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) före den 1 januari 2003.
2. den folkpension som, enligt reglerna i den upphävda AFL före den 1 januari 2003, grundades på antal år med pensionspoäng.

Reglerna om tilläggspension finns i socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFB]. För tid före 2011 gäller äldre bestämmelser.

Garantipension

Det övergripande syftet med garantipensionen är att ge den enskilde grundtrygghet. Reglerna om garantipension till personer födda 1937 eller tidigare syftar också till att den enskilde inte skulle få en lägre nettopension i januari 2003 än i december 2002.

Den garantipension som kan beviljas personer som är födda 1938 eller senare bygger enbart på bosättningsstid i Sverige. Garantipension till personer som är födda 1937 eller tidigare kan, genom sin konstruktion, påverkas av såväl bosättningsstid i Sverige som av år med pensionspoäng.

Garantipensionen kan sägas ersätta den bosättningsbaserade folkpensionen och pensionstillskottet samt det särskilda grundavdraget vid beskattning (SGA) i det äldre pensionssystemet.

Reglerna om garantipension finns i socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFB]. Denna lag reglerar garantipension oavsett när den enskilde är född. För tid före 2011 gäller äldre bestämmelser.

Värdesäkring – indexering

Prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 – 9 §§ SFB samt 2 kap. 4 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken [SFBP] har till uppgift att värdesäkra olika ersättningar, bland dem vissa pensioner. Med värdesäkring menas i detta sammanhang att köpkraften år från år ska behållas oförändrad.

Följsamhetsindexering innebär att pensionen förändras med den allmänna inkomstutvecklingen, uttryckt som ett inkomstindex, och sedan minskas med 1,6 procent.

Tilläggs pensionens konstruktion är sådan att prisbasbeloppet används i inledningsskedet av beräkningen varefter följsamhetsindexering tar vid.

Garantipensionen påverkas av prisbasbeloppet. Denna pension kan även påverkas av följsamhetsindexeringen. Detta följer av reglerna om beräkningsunderlaget för garantipensionen, eftersom det i beräkningsunderlaget kan ingå både pensioner som värdesäkras med prisbasbeloppet och följsamhetsindexerade pensioner.

Den särskilda tilläggsförmånen särskilt pensionstillägg beräknas helt utifrån prisbasbeloppet.

Ansökan och åldersgräns

För att få tilläggs pension och garantipension ska de som *inte* hade ålderspension i december 2002 lämna en skriftlig ansökan. Detta gjordes under perioden 2002-2009 till Försäkringskassan och görs fr.o.m. 2010 till Pensionsmyndigheten.

Yrkesskadelivränta – arbetsskadelivränta

Om yrkesskadelivränta betalas ut till någon som har ålderspension samordnas ersättningarna genom att ålderspensionen minskas. Yrkesskadelivräntan betalas ut med oförändrat belopp.

Samordningen mellan ålderspension och arbetsskadelivränta innebär att livräntan minskas med den ålderspension som den enskilde har rätt till. Ålderspensionen betalas i detta fall ut utan minskning.

Läsanvisningar

Den här vägledningen vänder sig i första hand till personalen på Pensionsmyndigheten. Den är ett komplement till de lagar och övriga bestämmelser som från och med den 1 januari 2003 gäller för ålderspension till personer födda 1937 eller tidigare. Vägledningen är tänkt som ett stöd för handläggarna inför beslut i ålderspensionsärenden och när information om regelverket ska lämnas.

Vägledningen kan också vara ett hjälpmedel vid utbildning av Pensionsmyndighetens personal.

Pensionsmyndigheten har övertagit ansvaret för all handläggning av pension från och med 2010. Denna vägledning beskriver ålderspension för personer födda 1937 och tidigare, personer som till väsentlig del redan ansökt och tagit ut sin ålderspension. För att vissa exempel ska verka mer realistiska kommer det därför fortfarande att stå ”Försäkringskassan” och inte Pensionsmyndigheten i dessa.

Från och med januari 2011 införs Socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFB]. För tid före 2011 gäller motsvarande äldre bestämmelser. Eftersom denna vägledning beskriver personer som till stor del redan tagit ut sin pension före 2003 kommer en stor del av hänvisningarna att fortsatt hänvisa till äldre bestämmelser. Speciellt gäller detta kapitel 8 som enbart beskriver äldre bestämmelser.

Exempel

I anslutning till textavsnitten finns ett stort antal exempel. Exempelen är komplement till beskrivningarna och syftar till att göra dessa lättare att förstå.

Jämna och lätthanterliga värden har med avsikt använts i vissa av exemplen. Detta kan göra att talen ibland upplevs som något orealistiska. Det pedagogiska värdet av jämna tal har dock prioriterats framför att välja tal som är mer realistiska.

I de fall exemplen avser år 2003 eller senare har i samtliga fall fingerade värden för prisbasbelopp och inkomstindex använts.

Några av exemplen är uppdelade i flera steg. Efter ett beskrivande textavsnitt följer ett metodexempel som syftar till att tydliggöra de moment som beskrivits. Efter metodexemplet följer ett räkneexempel där värden och belopp har lagts till. I vissa fall har flera exempel lagts i en följd.

I kapitel 13, ”Beräkningsexempel – tilläggspension och garantipension”, finns ett antal ”fullständiga” exempel. Dessa visar beräkningen av både tilläggspensionen och garantipensionen. För att läsaren lättare ska hitta rätt bland exemplen, finns det kortfattade beskrivningar av de enskilda exemplen i början av kapitlet.

Hänvisningar

Vägledningen kan läsas utan tillgång till de lagar, författningar, förordningar etc. vars innebörd beskrivs. I den löpande texten hänvisas dock till den i sammanhanget aktuella bestämmelsen. Hänvisningarna skrivs i regel inom parentes, i direkt anslutning till den mening eller det stycke som beskriver bestämmelsen.

Det finns också hänvisningar till annan plats i denna vägledning samt till andra vägledningar.

Länkningsar

Vägledningen är på Pensionsmyndighetens intranät, Orangeriet. Läses vägledningen från en bildskärm, kan de länkningsar som finns i texten användas. Ett ”klick” på länken gör att texten som länken hänvisar till kommer upp på bildskärmen. De länkar som finns är skrivna med blå text.

Hitta i vägledningen

För att hitta i vägledningen kan läsaren använda innehållsförteckningen och sakregistret.

Innehållsförteckningen finns först i vägledningen. Den ger en överskådlig bild av innehållet.

Det alfabetiska sakregistret finns sist i vägledningen. Här finns ett stort antal sökord med sidhänvisningar. Sakregistret innehåller ibland flera sökord och sökbegrepp som betyder samma sak (synonymer). Respektive synonym är alfabetiskt placerad men leder till samma sökresultat.

Ett ytterligare hjälpmedel för att hitta rätt är de kortfattade innehållsbeskrivningar som finns i början av kapitlen. Här anges vad som beskrivs i kapitlets olika avsnitt. Samtliga dessa avsnitt är klickbara i den vägledning som finns på intranätet. Se även under rubriken ”Länkningsar” ovan.

1 Inledning

1.1 Vägledningarna om ålderspension

Det finns tre vägledningarna som beskriver den allmänna ålderspensionen. Förutom denna vägledning 2010:3 *Ålderspension för personer födda 1937 eller tidigare samt särskilt pensionstillägg* är det för dem som är yngre dels vägledning 2010:1 *Ålderspension för personer födda 1938 eller senare – Att tjäna in pension*, dels vägledning 2010:2 *Ålderspension för personer födda 1938 eller senare – Att ta ut pension*.

1.2 Äldre regler om ålderspension – avgränsning

Folkpension och pensionstillskott kan inte betalas ut från och med den 1 januari 2003. Garantipensionen till de som är födda 1937 eller tidigare grundas dock i stora delar på dessa äldre förmåner. För att ge en fullständig bild av garantipensionen finns därför beskrivningar av de äldre reglerna om folkpension och pensionstillskott i denna vägledning.

1.3 När trädde reglerna i kraft?

För de som är födda 1937 eller tidigare gällde de äldre reglerna om ATP, folkpension, pensionstillskott och SGA till och med den 31 december 2002. Från och med den 1 januari 2003 upphörde dessa regler att gälla och ersattes av reglerna om tilläggspension och garantipension samtidigt som reglerna om SGA upphörde.

Från och med den 1 januari 2003 gäller reglerna i LIP och GPL ålderspension till dem som är födda 1937 eller tidigare. Personer i denna åldersgrupp får från denna tidpunkt sin ålderspension i form av tilläggspension och/eller garantipension. Däremot omfattas dessa personer inte heller från år 2003 av reglerna om inkomstpension, premiepension eller premiepension till efterlevande. Premiepension kan dock betalas ut även till personer som är födda 1937 eller tidigare. Det kräver dock att den enskildes make, född 1938 eller senare, har begärt överföring av sin premiepensionsrätt.

Från och med januari 2011 ersätts reglerna i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension (LIP) och lagen (1998:702) om garantipension (GPL) av socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFB].

1.4 Partnerskap

För tillämpningen av vissa regler som beskrivs i denna vägledning är en persons civilstånd av betydelse. Enligt 2 kap. 5 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFBP] har ett registrerat partnerskap – med här vissa inte aktuella undantag – samma rättsverkningar som ett äktenskap. I alla sammanhang där det i vägledningen beskrivs vad

som gäller för en gift person, gäller det således även för person som låtit registrera partnerskap. Det innebär också att bestämmelser om vad som gäller för en person som likställs med gift respektive ogift person, på motsvarande sätt också gäller för en registrerad partner.

Från och med 1 maj 2009 är det inte längre möjligt att registrera ett nytt partnerskap. Ett redan registrerat partnerskap kvarstår tills det upplöses eller omvandlas till ett äktenskap.

1.5 Samlevnad i äktenskap

Från och den 1 maj 2009 har äktenskapsbalken förändrats, så att äktenskap kan ingås inte bara mellan kvinna och man utan också mellan personer av samma kön. Denna förändring har skett genom en ändring i äktenskapsbalken (1987:230) så att bestämmelserna gjorts könsneutrala. Vid tolkningen av begreppet *gift* i socialförsäkringsreglerna kan det alltså avse en person som ingått äktenskap med en person av motsatt kön eller av samma kön.

2 Försäkrad för ålderspension

Bestämmelser om vem som är försäkrad för vissa förmåner i Sverige regleras från och med 1 januari 2011 i socialförsäkringsbalken (2010:110) [SFB]. I detta kapitel ges endast en kortfattad beskrivning av SFB, med tonvikt på de bestämmelser som rör ålderspension till personer som är födda 1937 eller tidigare. Även inverkan av EU:s regler och konventionerna berörs kortfattat. En utförlig redogörelse för bestämmelserna i SFB lämnas i Försäkringskassans vägledning 2000:2 *Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete*.

Kapitlet beskriver:

- De allmänna reglerna i SFB – avsnitt 2.1.
- Den bosättningsbaserade försäkringen – avsnitt 2.2.
- Den arbetsbaserade försäkringen – avsnitt 2.3.
- Inverkan av EU:s regler och konventionerna – avsnitt 2.4.

2.1 Allmänt

Att vara försäkrad för ålderspension är en grundläggande förutsättning för att tjäna in och för att beviljas sådan pension. För att den enskilde ska kunna få tilläggspension och garantipension krävs alltså att han eller hon uppfyller villkoren i SFB.

I SFB delas förmånerna upp i bosättningsbaserade och arbetsbaserade förmåner. Garantipensionen är en bosättningsbaserad förmån (5 kap. 9 § 11 SFB). Tilläggspensionen är däremot arbetsbaserad (6 kap. 6 § 8 SFB).

2.2 Bosättningsbaserad försäkring

2.2.1 Bosatt i Sverige

Enligt 5 kap. 2 – 3 §§ SFB ska följande personer anses vara bosatta i Sverige. De som:

- har sitt egentliga hemvist i landet.
- kommer till Sverige och kan antas vistas här längre tid än ett år. Detta gäller dock inte om synnerliga skäl talar emot det. Med synnerliga skäl menas exempelvis om någon kommer till Sverige bara för att avtjäna fängelsestraff. Ett annat exempel är om någon vistas här i landet under längre tid på grund av att han eller hon får sjukvård. (Prop. 1998/99:119 s. 92 och 176)
- lämnar Sverige om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år.

Särskilda regler om bosättning gäller för statsanställda, diplomater, biståndsarbetare, utlandsstuderande, familjemedlemmar m.fl. (5 kap. 4 – 8 §§ SFB).

2.2.2 Bosättningsbaserade förmåner

Till de bosättningsbaserade förmånerna hörde före 2003 folkpension i form av ålderspension (3 kap. 1 § i den upphävda SofL i dess dåvarande lydelse jämförd med punkt 6 övergångsbestämmelserna till denna lag). Den som var bosatt i Sverige omfattades även av lagen (1969:205) om pensionstillskott. Folkpension och pensionstillskott upphörde att gälla den 1 januari 2003.

Den som är bosatt i Sverige omfattas från och med 2003 bl.a. av:

- Garantipension
- Särskilt pensionstillägg

(5 kap. 9 § 11 och 12 SFB samt för tid före 2011 motsvarande äldre bestämmelser).

2.3 Arbetsbaserad försäkring

2.3.1 Arbete i Sverige

Med arbete i Sverige avses vid tillämpning av SFB förvärvsarbete här i landet (6 kap. 2 § SFB).

2.3.2 Arbetsbaserade förmåner

Den som arbetar i Sverige omfattas av SFB (6 kap. 6 § 8).

Om en person fortsätter att ha en arbetsbaserad förmån när han eller hon slutar att arbeta och t.ex. får tilläggspension i form av ålderspension, gäller den arbetsbaserade försäkringen så länge förmånen betalas ut (6 kap. 9 § SFB).

Försäkringen för arbetsbaserade pensioner gäller vidare när rätten till en arbetsbaserad förmån kan härledas från ett arbete i Sverige eller från vissa ersättningar (6 kap. 11 § SFB). Genom denna och föregående regel säkras rätten för den enskilde att få ut en pension som tidigare har tjänats in.

2.4 Inverkan av EU:s regler och bestämmelser i konventioner

Till följd av EU:s regler och bestämmelser i konventioner, kan en person omfattas av svensk socialförsäkring trots att han eller hon inte uppfyller villkoren i SFB. Även det omvända kan inträffa, dvs. att någon som uppfyller villkoren i SFB till följd av EU:s regler inte omfattas av svensk socialförsäkring. EU:s regler går före SFB:s. En närmare beskrivning av de regler i EU:s lagstiftning och i konventionerna som avgör vilket lands socialförsäkringssystem någon ska tillhöra, finns i Försäkringskassans vägledning 2000:2 *Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete* och Försäkringskassans vägledning 2004:11 *Tillämplig lagstiftning, EU, socialförsäkringskonventioner, m.m.*

3 Ansökan om och uttag av pension

Detta kapitel redogör för de bestämmelser som gäller för att ansöka om pension, bosättningslandets betydelse för rätt till pension samt uppgifts- och anmälningsskyldighet. För avsnitt om utbetalning se Försäkringskassans vägledning 2005:1 *Utbetalning av socialförsäkringsförmåner*.

Kapitlet beskriver:

- Den enskildes möjligheter till uttag av ålderspension – avsnitt 3.1.
- Bosättningslandets betydelse för rätt till pension – avsnitt 3.2.
- Uppgifts- och anmälningsskyldighet – avsnitt 3.3.

3.1 Uttag av ålderspensionen

3.1.1 Pensionsålder

Någon bestämd pensionsålder finns inte i ålderspensionssystemet. De som är födda 1938 eller senare kan ta ut pensionen från 61-års månaden eller från en senare tidpunkt. De som är födda 1937 eller tidigare hade före den 1 januari 2003 möjlighet att ta ålderspensionen redan från 60-års månaden. Ju senare ett pensionsuttag görs desto högre blir pensionen. Någon gräns för hur sent ett uttag av pensionen får göras finns inte. Ett uttag från 70-års månaden eller senare ger dock inte någon ytterligare höjning av pensionen. Se vidare avsnitt 5.8, avsnitt 10.2 och avsnitt 8.5.

Vidare kan den enskilde välja hur stor andel av pensionen han eller hon vill ta ut. Val kan göras mellan en fjärdedels, halv, tre fjärdedels eller hel pension.

3.1.2 Uttag av tilläggspension och garantipension

De allmänna pensionsförmåner som personer födda 1937 eller tidigare kan ta ut är tilläggspension och garantipension.

Den enskilde kan välja att ta ut enbart tilläggspensionen. Garantipensionen kan dock endast tas ut om motsvarande uttag görs av tilläggspensionen (66 kap. 4 § SFB).

Exempel

En man ansöker om och beviljas hel garantipension. Han ansöker samtidigt om halv tilläggspension.

För att hel garantipension ska kunna beviljas måste mannen även ta ut hel tilläggspension.

3.1.3 Ansökan

För att beviljas tilläggspension och garantipension ska den som *inte* har ålderspension i december 2002 lämna en skriftlig ansökan till Pensionsmyndigheten (110 kap. 4 § SFB). Den som hade ålderspension enligt AFL i december 2002 hade rätt till utbetalning av garantipension utan att behöva lämna någon ansökan (punkt 4 övergångsbestämmelserna till den upphävda lagen (2000:798) om garantipension och 1 kap. 3 § SFBP).

Pensionen får dock beviljas tidigast från och med den månad då ansökan kommit in till Pensionsmyndigheten (56 kap. 4 § SFB).

3.1.4 Minskning och återkallelse av uttag

Den enskilde kan minska eller helt återkalla sitt uttag av ålderspension. Minskning eller återkallelse ska göras genom en skriftlig anmälan till Pensionsmyndigheten.

Pensionen ska minskas eller dras in från den månad som den enskilde angett i sin anmälan, dock tidigast från månaden efter den månad som anmälan kom in till Pensionsmyndigheten.

Eftersom samtliga pensionstagare födda 1937 eller tidigare år 2007 fyllt 70 år torde dessa regler om minskning och återkallelse knappast längre vara aktuella i praktiken (56 kap. 10 § SFB).

3.2 Bosättningslandets betydelse för rätt till pension

3.2.1 Bosättning i Sverige

Tilläggspensionen är inkomstgrundad och intjänad av den enskilde och grundas på inbetalda avgifter. Den betalas därför ut oberoende av i vilket land den försäkrade är bosatt.

Garantipensionen finansieras av svenska staten genom statsbudgeten. Därför betalas garantipension enligt huvudregeln endast ut till den som är bosatt i Sverige (5 kap. 14 § SFB). En person som har sitt egentliga hemvist i landet anses bosatt här (5 kap. 2 § SFB). Den som flyttar till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år, anses också bosatt i landet om inte synnerliga skäl talar mot det

En kortfattad beskrivning av bosättningsbegreppet enligt SFB finns i avsnitt 2.2. För en mer utförlig beskrivning se Försäkringskassans vägledning 2000:2 *Försäkrad i Sverige genom bosättning eller arbete*.

3.2.2 Bosättning utanför EU/EES samt i ett icke konventionsland

Tilläggspensionen betalas ut med samma belopp oavsett i vilket land den enskilde är bosatt (6 kap. 16 § SFB). Garantipensionen däremot betalas enligt huvudregeln inte ut vid bosättning utanför Sverige (5 kap. 14 § SFB).

Om den enskilde bor i ett land utanför EU/EES-området eller utanför Schweiz, betalas garantipensionen endast ut om Sverige slutit en socialförsäkringskonvention med det aktuella landet och denna konvention innehåller en regel som medger export av garantipensionen.

Exempel

En man född 1936 bor i Sverige och har ålderspension. Pensionen består av tilläggspension och garantipension. Mannen flyttar till Japan.

Garantipensionen dras in. Tilläggspensionen betalas ut med oförändrat belopp.

3.2.3 Folkpension i december 2002

Samtliga personer som var bosatta utomlands och som i december 2002 hade folkpension i form av ålderspension betald till utlandet, har rätt att få utbetalningen av garantipensionen gjord till utlandet. Garantipensionen ska beräknas på samma sätt som vid bosättning i Sverige. (2 kap 17 § SFBP)

3.2.4 Flyttning inom EU/EES

Vid flyttning till ett land inom EU/EES eller till Schweiz, betalas även garantipensionen ut med oförändrat belopp. Detta under förutsättning att den som flyttar omfattas av EG:s lagstiftning på socialförsäkringsområdet. Se vidare i vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet* och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/72 samt enligt konventioner om social trygghet*.

3.2.5 Nordiska medborgare

Om en nordisk medborgare flyttar inom EU/EES-området betalas garantipensionen ut med oförändrat belopp (artikel 12 i den nordiska konventionen av den 15 juni 1992 om social trygghet).

3.2.6 Dispens

En enskild som flyttar från Sverige och inte längre har rätt till garantipension enligt 5 kap. 13 § SFB, kan få dispens av Pensionsmyndigheten.

Enligt 5 kap. 18 § SFB kan undantag göras från bestämmelsen om att garantipensionen inte längre ska betalas ut. Av bestämmelsen framgår att pensionen får fortsatt betalas ut efter ansökan hos Pensionsmyndigheten om det med hänsyn till omständigheterna skulle framstå som ”uppenbart oskäligt” att dra in förmånen. Förarbetena till den upphävda socialförsäkringslagen

(1999:799) [SofL] anger att bestämmelsen bör tillämpas restriktivt, men innehåller ingen närmare beskrivning av när sådana omständigheter ska anses föreligga, utöver att bl.a. hälsoskäl kan beaktas (prop. 1998/99:119, s. 149).

Bestämmelsen i 5 kap. 18 § SFB inriktar sig dels på de fall då en förmån upphör på grund av att bosättning i Sverige inte längre kan anses föreligga (5 kap. SFB) t.ex. vid flyttning från Sverige, dels på perioder av mer tillfällig utlandsvistelse (5 kap. 13 – 15 §§ SFB). I Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2000:1) till nämnda regel i SofL finns bland annat ett antal exempel på situationer då det kan anses vara uppenbart oskäligt att dra in en förmån. Utifrån dessa (sjukdom, naturkatastrof, krigshandlingar och transporthinder t.ex. flygstrejck) kan man dra slutsatsen att råden inriktar sig mera på de fall det är fråga om förmåner vid tillfällig utlandsvistelse. De allmänna råden skulle därmed inte kunna tillämpas för bedömning av rätten till ålderspension vid utlandsbosättning.

3.3 Uppgifts- och anmälningsskyldighet

3.3.1 Föreläggande om upplysningar från enskild

En enskild person ska, efter föreläggande av bl.a. Pensionsmyndigheten i den omfattning och inom den tid som angetts i förläggandet, meddela de upplysningar som är av betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om allmän ålderspension (110 kap. 27 § SFB).

3.3.2 Begäran om uppgifter från myndighet, förvaltningsdomstol eller arbetsgivare m.m.

Myndigheter, arbetsgivare och försäkringsinrättningar samt arbetslöshetskassor ska på begäran lämna bl.a. Pensionsmyndigheten uppgifter om en namngiven person när det gäller förhållanden som har betydelse för tillämpningen av socialförsäkringsbalken (110 kap. 31 - 32 §§ SFB).

3.3.3 Uppgifter från förvaltare, förmyndare och god man

För den som är omyndig eller har god man eller förvaltare enligt föräldrabalken (FB) gäller uppgiftsskyldigheten i stället förmyndaren eller, om det kan anses följa av uppdraget, den gode mannen eller förvaltaren.

Uppgifter som en enskild ska lämna om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete om inte särskilda skäl talar mot det 110 kap. 4 och 13 §§ SFB).

3.3.4 Uppgift om tjänstepension – begäran av Pensionsmyndigheten

De personer som är födda 1937 eller tidigare och som har tjänstepension, ska på begäran lämna uppgift till Pensionsmyndigheten om

- pensionens storlek
- utbetalarens namn och adress samt
- om pensionen är tidsbegränsad.

För utländsk tjänstepension gäller denna uppgiftsskyldighet bara för pension som är skattepliktig i Sverige (110 kap. 4 och 13 §§ SFB).

3.3.5 Uppgiftsskyldighet – utländsk pension och livränta

Den som har ålderspension, efterlevandepension, förtidspension eller yrkesskadelivränta, allt enligt utländsk lagstiftning, ska *vid ansökan* om garantipension lämna uppgift om:

- ersättningens storlek
- utbetalarens namn och adress samt
- om ersättningen är tidsbegränsad.

(110 kap. 4, 13 och 46 §§ SFB)

Den som är född 1937 eller tidigare och som i december 2002 hade folkpension i form av ålderspension, ska *på begäran* lämna ovanstående uppgifter (110 kap. 4 och 13 §§ SFB). Uppgiftsskyldigheten för utländsk pension gäller bara om pensionen är skattepliktig i Sverige (110 kap. 4 och 13 §§ SFB).

Upphör, beviljas eller ändras en ersättning som avses ovan efter att en uppgift lämnats, ska en ny uppgift lämnas. Den nya uppgiften ska lämnas inom 14 dagar efter att den enskilde fått kännedom om ändringen (110 kap. 46 och 47 §§ SFB).

4 Rätt till tilläggspension

Från och med den 1 januari 2003 betalas inte längre folkpension och ATP i form av ålderspension ut. Från denna tidpunkt kan den enskilde i stället ha rätt till tilläggspension i form av ålderspension.

Kapitlet beskriver:

- Vilka åldersgrupper som kan ha rätt till tilläggspension samt tilläggspensionens två delar. Här finns även en jämförelse mellan tilläggspensionen och de äldre förmånerna folkpension och ATP – avsnitt 4.1.
- De grundläggande kraven för att ha rätt till tilläggspension. Såväl huvudregeln som specialreglerna beskrivs – avsnitt 4.2.

4.1 Allmänt

4.1.1 Personer som kan få tilläggspension

Tilläggspension kan beviljas personer som är födda 1953 eller tidigare (63 kap. 3 § SFB). Personer som är födda 1954 eller senare omfattas inte av reglerna om tilläggspension.

Reglerna om tilläggspension för de personer som är födda 1937 eller tidigare är i stort sett samma som för personer födda 1938–1953. Det finns dock några väsentliga skillnader i beräkningssätten.

4.1.2 Tilläggspensionens delar

Tilläggspension är en inkomstgrundad pension som baseras på de pensionspoäng som tillgodoräknats. Pensionen ersätter ATP samt folkpension beräknad utifrån år med pensionspoäng. Tilläggspensionen består därför av två delar. En del som motsvarar:

1. ATP enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003. Den här delen kallas i den fortsatta texten för ”ATP-delen”.
2. den folkpension som, enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003, grundades på antalet år med pensionspoäng. Denna del kallas i fortsättningen för ”folkpensionstillägget”.

4.1.3 Tilläggspensionen jämförd med ATP och folkpension

Det finns några väsentliga skillnader i reglerna om ATP och folkpension i AFL jämfört med reglerna om tilläggspension i SFB. De största skillnaderna finns mellan folkpensionstillägget och folkpensionen.

Folkpensionen

Folkpensionen beräknades enligt följande två alternativa regler. Det alternativ som var fördelaktigast för den enskilde valdes.

1. Utifrån antalet år med pensionspoäng. Minst 30 år krävdes för oreducerad pension, oavsett den enskildes nationalitet och födelseår. Vissa år utan pensionspoäng kunde likställas med år med pensionspoäng.
2. Utifrån bosättningstiden i Sverige. Här var kravet minst 40 bosättningsår för oreducerad folkpension.

Folkpensionen var värdesäkrad helt genom prisbasbeloppet.

Folkpensionstillägget

När folkpensionstillägget beräknas tar man hänsyn till tillgodoräknade pensionspoäng. Enligt huvudregeln ska i princip inte några år likställas med pensionspoängår. Undantagen är år före 1974 för vilka antingen sjömansskatt har betalats för en utländsk medborgare eller då någon som är född 1927 eller tidigare varit långvarigt sjuk eller arbetslös. Bosättningstiden i Sverige påverkar inte på något sätt folkpensionstillägget.

För svenska medborgare som är födda 1923 eller tidigare krävs färre än 30 år med pensionspoäng för att få oreducerat folkpensionstillägg.

I inledningen av tilläggspensionens beräkning används prisbasbeloppet men därefter följsamhetsindexeras hela tilläggspensionen, dvs. även folkpensionstillägget.

4.2 Grundläggande krav för rätt till tilläggspension

4.2.1 Tre år med pensionspoäng

Det grundläggande kravet för att ha rätt till tilläggspension är att den enskilde kan tillgodoräknas minst tre år med pensionspoäng (63 kap. 3 § SFB).

4.2.2 Sammanläggning

Om endast ett eller två år med pensionspoäng tillgodoräknats, kan kravet på minst tre år med pensionspoäng uppfyllas genom att de år med pensionspoäng som finns läggs samman med försäkringsperioder i andra länder inom EU/EES samt i Schweiz. Treårskravet kan även uppfyllas genom sammanläggning med försäkringsperioder i länder som Sverige har konvention med. Se vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet* och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/72 samt enligt konventioner om social trygghet*.

4.2.3 Personer födda 1927 eller tidigare – ”15:2-år”

För de som är födda 1927 eller tidigare gäller en särskild regel. Personer i denna åldersgrupp får räkna med år före 1974 utan intjänade pensionspoäng, om de under året har varit långvarigt sjuka eller arbetslösa (6 kap. 18 § SFBP). Detta lagrum hänvisar till 15 kap. 2 § i den upphävda AFL i dess lydelse före den 1 januari 1974. Sådana år brukar därför kallas ”15:2-år”. Ett 15:2-år kan användas på flera sätt. Ett är att uppfylla treårskravet för rätt till tilläggspension. Övriga sätt att använda 15:2-år beskrivs i avsnitt 4.2.

4.2.4 Utländska sjömän – folkpensionstillägget

För en försäkrad som inte är svensk medborgare ska år fr.o.m. 1960 t.o.m. 1973, för vilka det har betalats sjömansskatt, likställas med år med pensionspoäng. Regeln gäller endast folkpensionstillägget i tilläggspensionen. ATP-delen berörs inte.

År med sjömansskatt används både för att uppfylla treårskravet för rätt till tilläggspension och för att bestämma det antal 30-delar som tilläggspensionen ska betalas ut med (63 kap. 4 och 8 §§ SFB).

Exempel

En utländsk man född 1936 har tillgodoräknats två år med pensionspoäng. Sjömansskatt har betalats för åren 1970–1973, alltså för fyra år.

Mannen uppfyller treårskravet för rätt till tilläggspension genom att åren med sjömansskatt läggs samman med åren med pensionspoäng. Folkpensionstillägget i tilläggspensionen kan därmed beviljas (med 6/30).

ATP-delen i tilläggspensionen kan däremot inte beviljas eftersom mannen inte kan tillgodoräknas pensionspoäng för minst tre år.

4.2.5 Vårdår

Man får inte räkna med vårdår (enligt 61 kap. 24 och 26 §§ SFB) för att klara treårskravet. Det framgår av 61 kap. 23 § 2 SFB.

5 Beräkning av tilläggs pension

I detta kapitel beskrivs hur tilläggs pensionen beräknas. Kapitlet inleds med grundreglerna och den grundläggande beräkningsformeln. Därefter beskrivs ett antal situationer där grundregeln ska frångås eller kompletteras.

Kapitlet beskriver:

- De allmänna beräkningsreglerna. I avsnittet beskrivs även tilläggs pensionens olika komponenter inklusive värdesäkring och indexering – avsnitt 5.1.
- Beräkningen för de som är födda 1927 eller tidigare och som varit sjuka eller arbetslösa under lång tid, s.k. 15:2-år – avsnitt 5.2.
- Beräkningen när förtidspension med antagandepoäng tidigare har betalats ut. I detta avsnitt beskrivs även den särskilda regel som gäller pensionspoängen för det 65:e levnadsåret för de som är födda mellan 1911 och 1927 – avsnitt 5.3.
- Beräkningen för egenföretagare som inte har betalat tilläggs pensionsavgiften. Omdebitering beskrivs i avsnitt 5.4 och undantagande i avsnitt 5.5.
- Det faktiska civilståndets påverkan på pensionen – avsnitt 5.6.
- Delvisa uttag. Här beskrivs beräkningen om den enskilde endast tar ut en del av tilläggs pensionen. Även beräkningen när uttagsnivån ändras beskrivs – avsnitt 5.7.
- Hur uttagstidpunkten påverkar beräkningen – avsnitt 5.8.
- Följderna av en ändrad pensionspoäng – avsnitt 5.9.
- Beräkningen om pensionspoängen proportionerats enligt den nordiska konventionen – avsnitt 5.10.

5.1 Grundregler

Den årliga tilläggs pensionen beräknas till summan av följande två belopp (63 kap. 6 § SFB):

- 60 procent av produkten av prisbasbeloppet och medeltalet av de pensionspoäng som tjänats in. Om pensionspoäng tjänats in för mer än 15 år används medeltalet av de 15 högsta poängen.
- 96 procent av prisbasbeloppet för den som är ogift och 78,5 procent av prisbasbeloppet för den som är gift.

Prisbasbeloppet för det 65:e levnadsåret används för de som är födda 1936 – 1937. För övriga åldersgrupper används prisbasbeloppet för år 2001. (63 kap. 11 och 25 §§ SFB).

Ovanstående beräkningsregler kan uttryckas med en formel, där PBB är prisbasbeloppet och MP är medelpoängen:

5.1.1 Formel

$$\frac{60 \times \text{PBB} \times \text{MP} \times 30}{100 \times 30} + \frac{96 \times (\text{alt. } 78,5) \times \text{PBB} \times 30}{100 \times 30} = \text{tilläggs pensionens årsbelopp}$$

Exempel

Medelpoängen för en ogift kvinna född 1937 är 5,25. Pensionspoäng har tillgodoräknats för 30 år. Prisbasbeloppet för kvinnans 65:e år är 37 900 kr. Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp” beräknas till:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 5,25 \times 30}{100 \times 30} + \frac{96 \times 37\,900 \times 30}{100 \times 30} = 155\,769 \text{ kr per år}$$

Det här är enbart en grundformel, som bl.a. förutsätter att pensionspoäng kan tillgodoräknas för minst 30 år (63 kap. 8 § SFB). För vissa åldersgrupper och i särskilda situationer är kravet ett annat än minst 30 år med pensionspoäng för att oreducerad tilläggs pension ska betalas ut. I de beräkningsexempel som finns i denna vägledning, skrivs alltid ut det antal år som tillgodoräknats och det antal år som krävs för oreducerad tilläggs pension. Detta även om det i exemplet finns tillräckligt många år med pensionspoäng för att oreducerad tilläggs pension ska betalas ut.

Lägg märke till att det belopp som beräknas med formeln är den tilläggs pension som man ska utgå ifrån vid den följsamhetsindexering som sedan ska göras. Man kan säga att det är tilläggs pensionens ”utgångsbelopp” som beräknas med hjälp av formeln.

I det följande redogörs först för formelns enskilda delar, med tillägg för indexeringen. Därefter beskrivs de övriga omständigheter som kan påverka tilläggs pensionens storlek.

5.1.2 Prisbasbeloppet (PBB)

Enligt huvudregeln ska prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 § SFB för den enskildes 65:e levnadsår användas (63 kap. 11 § SFB).

För de som är födda 1935 eller tidigare ska dock att prisbasbeloppet för år 2001 användas (63 kap. 25 § SFB). Se vidare under rubriken ”Indexering” nedan.

5.1.3 Indexering

Huvudregel – födda 1936 och 1937

Den tilläggs pension som betalas ut beräknas i två eller flera steg. Först beräknas pensionen utifrån det prisbasbelopp som gällde för den enskildes

65:e levnadsår. Därefter följsamhetsindexeras tilläggspensionen med början från och med det 66:e levnadsåret (63 kap. 11 § SFB).

Mycket förenklat innebär följsamhetsindexering att pensionen förändras med den allmänna inkomstutvecklingen, uttryckt som ett inkomstindex. Pensionen minskas sedan med den s.k. normen på 1,6 procent.

Följsamhetsindexering medför en höjning av tilläggspensionen om inkomstindex ökar med mer än 1,6 procent. Ökar inkomstindex med exakt 1,6 procent blir tilläggspensionen oförändrad. Ökar inkomstindex med mindre än 1,6 procent eller ökar det inte alls, så sänks tilläggspensionen. En närmare beskrivning av följsamhetsindexering finns i vägledning 2010:2 *Ålderspension för personer födda 1938 eller senare – Att ta ut pension*.

Det beräkningssätt som beskrivs här gäller vid såväl nybeviljande som vid övriga beräkningar av tilläggspensionen, t.ex. årliga omräkningar i samband med att ett nytt inkomstindex har fastställts. Det gäller vidare oavsett uttags-tidpunkt. Om en person t.ex. tar ut sin tilläggspension från ett senare år än sitt 65:e levnadsår, ska beräkningen av tilläggspensionen trots detta göras med utgångspunkt från prisbasbeloppet det år personen fyllde 65 år och sedan följsamhetsindexeras fram till och med utbetalningsåret.

Exempel

En kvinna född i oktober 1937 har haft folkpension och ATP i form av hel ålderspension sedan oktober 2002. Fr.o.m. januari 2003 ska tilläggspension betalas ut till kvinnan.

Först beräknas tilläggspensionens ”utgångsbelopp” med användande av prisbasbeloppet för det 65:e levnadsåret. Antag att ”utgångsbeloppet” blir 80 000 kr per år. Antag vidare att följande inkomstindex gäller.

– Det 65:e året (2002): 106,16

– Det 66:e året (2003): 109,00

Tilläggspensionen för år 2003 beräknas till:

$$\frac{80\,000 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 80\,847 \text{ kr per år}$$

Exempel

En man född i maj 1937 tar ut tilläggspensionen fr.o.m. maj 2004 (67-års månaden).

Först beräknas tilläggspensionens ”utgångsbelopp” med användande av prisbasbeloppet för det 65:e levnadsåret. Antag att ”utgångsbeloppet” blir 100 000 kr per år. Antag vidare att följande inkomstindex gäller.

– Det 65:e året (2002): 106,16

– Det 66:e året (2003): 109,00

– Det 67:e året (2004): 112,00

Tilläggs pensionen för år 2003 beräknas till:

$$\frac{100\,000 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 101\,058 \text{ kr per år}$$

Tilläggs pensionen för år 2004 beräknas till:

$$\frac{101\,058 \times 112,00}{1,016 \times 109,00} = 102\,204 \text{ kr per år}$$

Även om mannen hade valt en annan uttagstidpunkt för tilläggs pensionen, hade pensionsbeloppen för respektive år blivit de som redovisas ovan, dock med de minskningar eller höjningar som följer av reglerna om tidiga och sena uttag och som beskrivs i avsnitt 5.8.

Beräkningen av inkomstindex

Följande inkomster används vid beräkningen:

- Pensionsgrundande inkomster för personer i åldrarna 16–64 år.
- Förvärvsinkomster över $7,5 \times$ inkomstbasbeloppet, efter avdrag för allmän pensionsavgift.
- Utbetalda förtidspensioner för personer i åldrarna 16–64 år. Fr.o.m. inkomstår 2003 ersätts förtidspension av sjukersättning och aktivitetsersättning. De inkomstrelaterade delarna av dessa ersättningar är pensionsgrundande inkomst.

Summan av dessa inkomster delas med antalet personer som haft sådana inkomster. Resultatet blir en genomsnittsinkomst.

Inkomstindex beräknas utifrån den procentuella förändringen av genomsnittsinkomsten. För att jämna ut effekter av eventuella svängningar i konjunkturen, beräknas förändringen av inkomsten under en treårsperiod. Det går till så här. Först beräknas den årliga genomsnittliga inkomstförändringen under den senaste treårsperioden. Denna beräkning görs med hänsyn till förändringarna i det allmänna prisläget under samma period.

Den framräknade genomsnittliga inkomstförändringen multipliceras med förändringen i det allmänna prisläget under den senast kända perioden. Här görs en jämförelse mellan det allmänna prisläget i juni två år före det år inkomstindexet avser och det allmänna prisläget i juni ett år före det år inkomstindexet avser (58 kap. 10 – 12 §§ SFB).

Inkomstindex fastställs för varje år. Det görs av regeringen efter att Pensionsmyndigheten har beräknat det (58 kap. 13 § SFB). Mer detaljer finns också i vägledning 2010:1 *Ålderspension för personer födda 1938 eller senare – Att tjäna in till pension.*

Årsskiftet 2001/2002

För årsskiftet 2001/2002 är omräkningstalet 1,016 ersatt med talet 0,996 (17 § i den upphävda lagen [1998:675] om införande av lagen [1998:674] om inkomstgrundad ålderspension [LIPP]). Det motsvarar en ändring av normen från 1,6 procent till –0,4 procent. Detta är det enda tillfälle som omräkningstalet 0,996 används.

Avvikelsen från huvudregeln är en kompensation för att den allmänna pensionsavgiften dras av från den pensionsgrundande inkomsten (PGI) från och med inkomståret 1999.

Till följd av avdraget blev PGI för 1999 lägre och därmed blev inkomstutvecklingen för 1998–1999 svagare än den annars skulle ha blivit. Detta i sin tur visar sig i ett lägre inkomstindex för år 2002.

Genom att använda omräkningstalet 0,996 nås samma effekt på följsamhetsindexeringen som om avdrag för allmän pensionsavgift på PGI inte hade införts.

Exempel

En man född i juni 1936 tar ut tilläggspensionen fr.o.m. juni 2003 (67-års månaden).

Först beräknas tilläggspensionens ”utgångsbelopp” med användande av prisbasbeloppet för det 65:e levnadsåret. Antag att det blir 100 000 kr per år. Antag vidare att följande inkomstindex gäller.

– Det 65:e året (2001): 103,20

– Det 66:e året (2002): 106,16

– Det 67:e året (2003): 109,00

Tilläggspensionen för 2002 beräknas till:

$$\frac{100\,000 \times 106,16}{0,996 \times 103,20} = 103\,281 \text{ kr per år}$$

Tilläggspensionen för år 2003 beräknas till:

$$\frac{103\,281 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 104\,374 \text{ kr per år}$$

Födda 1935 eller tidigare

För de personer som är födda 1935 eller tidigare ska beräkningen av tilläggspensionen göras utifrån prisbasbeloppet år 2001 i stället för prisbasbeloppet det 65:e levnadsåret (63 kap. 25 § SFB). Följsamhetsindexering görs sedan som för övriga åldersgrupper.

Exempel

En kvinna född i oktober 1935 tar ut tilläggspensionen fr.o.m. oktober 2004 (69-års månaden).

Först beräknas tilläggspensionens ”utgångsbelopp” med användande av prisbasbeloppet för år 2001. Antag att det blir 80 000 kr per år. Antag vidare att följande inkomstindex gäller.

- År 2001: 103,20
- Det 67:e året (2002): 106,16
- Det 68:e året (2003): 109,00
- Det 69:e året (2004): 112,00

Tilläggspensionen för år 2002 beräknas till:

$$\frac{80\,000 \times 106,16}{0,996 \times 103,20} = 82\,625 \text{ kr per år}$$

Tilläggspensionen för år 2003 beräknas till:

$$\frac{82\,625 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 83\,499 \text{ kr per år}$$

Tilläggspensionen för år 2004 beräknas till:

$$\frac{83\,499 \times 112,00}{1,016 \times 109,00} = 84\,446 \text{ kr per år}$$

5.1.4 Automatisk balansering

För att säkra stabiliteten i pensionssystemet så att pensionsskulden inte överstiger tillgångarna, fastställs varje år ett balanstal. Balanstalet fastställs av regeringen efter beräkning av Pensionsmyndigheten (58 kap. 14 och 21 §§ SFB).

Om balanstalet är högre än 1,00 har systemet ett överskott. Är talet däremot lägre än 1,00 finns ett underskott.

Är balanstalet lägre än 1,00 ska ett balansindex beräknas. Detta görs genom att inkomstindex multipliceras med balanstalet. Detta balansindex ska, i stället för inkomstindex, användas vid bland annat följsamhetsindexering av tilläggspension (62 kap. 43 § SFB).

Balansindex ska användas så länge det är lägre än inkomstindex (58 kap. 22 § SFB).

En utförlig beskrivning av automatisk balansering finns i vägledning 2010:1 *Ålderspension för personer födda 1938 eller senare – Att tjäna in till pension.*

5.1.5 Medelpoängen

Medelpoängen är medeltalet av:

- samtliga tillgodoräknade pensionspoäng eller,
- om mer än 15 år med pensionspoäng har tillgodoräknats, de 15 högsta pensionspoängen (63 kap. 6 § SFB).

Exempel

En svensk kvinna har endast ett år med pensionspoäng. Poängen för detta år är 4,79. Kvinnan har även fyra år med försäkringsperioder i Italien och har därmed rätt till tilläggspension. Medelpoängen blir 4,79.

Exempel

En man har tillgodoräknats pensionspoäng för 7 år. Poängen är: 0,40, 1,25, 1,60, 2,29, 2,20, 2,48 och 2,32. Medelpoängen blir:

$$\frac{0,40+1,25+1,60+2,29+2,20+2,48+2,32}{7} = 1,79$$

Exempel

En man har pensionspoäng för 32 år. Av dessa är pensionspoängen 4,00 för 20 år, 4,50 för 5 år och 5,00 för 7 år. Medelpoängen blir:

$$\frac{(7 \times 5,00) + (5 \times 4,50) + (3 \times 4,00)}{15} = 4,63$$

5.1.6 Antal poängår – födda 1924 eller senare

Har pensionspoäng tillgodoräknats för minst 30 år kan tilläggspensionen beräknas enligt grundformeln. Om däremot färre än 30 år med pensionspoäng kan tillgodoräknas, ska båda delbeloppen i tilläggspensionen reduceras med 1/30 för varje år som saknas (63 kap. 8 § SFB). Beräkningsformeln, i vilken antalet år med tillgodoräknad pensionspoäng betecknas med ”IntjÅr”, får då följande utseende:

$$\frac{60 \times \text{PBB} \times \text{MP} \times \text{IntjÅr}}{100 \times 30} + \frac{96 (\text{alt. } 78,5) \times \text{PBB} \times \text{IntjÅr}}{100 \times 30}$$

Exempel

En gift kvinna född 1937 har tjänat in pensionspoäng för 22 år. Prisbasbeloppet för kvinnans 65:e levnadsår är 37 900 kr. Om vi antar att medelpoängen är 5,50, blir tilläggs pensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 5,50 \times 22}{100 \times 30} + \frac{78,5 \times 37\,900 \times 22}{100 \times 30} = 113\,536 \text{ kr per år}$$

5.1.7 Antal poängår – svenska medborgare födda 1923 eller tidigare

För svenska medborgare som är födda 1923 eller tidigare gäller inte kravet på att ha minst 30 år med pensionspoäng för att få tilläggs pension med reducerat belopp.

De svenska medborgare som är födda 1914 eller tidigare får reducerad tilläggs pension om de har 20 år med pensionspoäng.

Svenska medborgare som är födda under åren 1915–1923 ska ha följande antal år med pensionspoäng för att få reducerad tilläggs pension.

Födelseår	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923
Antal år	21	22	23	24	25	26	27	28	29

Detta framgår av 63 kap. 27 – 28 §§ SFB.

Exempel

Tilläggs pension ska beräknas för en svensk ogift kvinna född 1918.

Antag att pensionspoäng kan tillgodoräknas för 22 år och att medelpoängen är 4,10. Prisbasbeloppet för år 2001 är 36 900 kr. Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp” blir då:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 4,10 \times 22}{100 \times 24} + \frac{96 \times 36\,900 \times 22}{100 \times 24} = 115\,682 \text{ kr per år}$$

Med stöd av den så kallade likabehandlingsprincipen i EG:s lagstiftning på socialförsäkringsområdet, gäller reglerna för svenska medborgare också personer som inte är svenska medborgare men som genom EES-avtalet eller avtalet mellan EG och Schweiz omfattas av EG:s lagstiftning. Se vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet* och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/72 samt enligt konventioner om social trygghet*.

5.1.8 Antal poängår – utländska medborgare födda 1923 eller tidigare

För en försäkrad som inte är svensk medborgare som är födda 1923 eller tidigare minskas det antal år som krävs för oreducerad tilläggspension (30) med ett för varje år före 1960 som det har beräknats taxerad inkomst till statlig inkomstskatt.

Högst tio år får räknas av för de som är födda 1914 eller tidigare.

De som är födda 1915–1923 får högst räkna av följande antal år.

Födelseår	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923
Antal år	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Detta framgår av 63 kap. 29 § SFB.

Exempel

För en rysk man född 1920 har det beräknats taxerad inkomst till statlig inkomstskatt för åren 1954–1959, alltså för sex år.

Eftersom mannen är född 1920 får endast fyra av de sex åren räknas av från talet 30. För oreducerad tilläggspension krävs att mannen kan tillgodoräknas pensionspoäng för minst $30 - 4 = 26$ år.

5.1.9 Vårdår

Vårdår (enligt 61 kap. 24 och 26 §§ SFB) likställs med år med pensionspoäng när det gäller kravet på minst 30 år med tillgodoräknad pensionspoäng för oreducerad tilläggspension. Detta gäller både ATP-delen och folkpensionstillägget (61 kap. 23 § SFB).

Ett vårdår räknas alltså som ett år med tillgodoräknad pensionspoäng i detta sammanhang.

Exempel

En gift man född 1936 kan tillgodoräknas pensionspoäng för 15 år. Medelpoängen är beräknad till 3,75.

Mannen kan även tillgodoräknas tre vårdår.

Prisbasbeloppet för mannens 65:e levnadsår är 36 900 kr. Tilläggspensionens ”utgångsbelopp” blir:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 3,75 \times 18}{100 \times 30} + \frac{78,5 \times 36\,900 \times 18}{100 \times 30} = 67\,195 \text{ kr per år}$$

5.1.10 Utländska sjömän – folkpensionstillägget

Som beskrivs i avsnitt 4.2 likställs år mellan 1960 och 1973 för vilka sjömansskatt betalats för försäkrad som inte är svensk medborgare, med år med pensionspoäng. Regeln gäller folkpensionstillägget men inte ATP-delen i tilläggspensionen.

Sjömansåren får användas för att uppfylla treårskravet för rätt till tilläggspension och för att bestämma det antal 30-delar som tilläggspensionen ska betalas ut med (63 kap. 4 och 8 §§ SFB).

Exempel

En utländsk man född 1937 har tillgodoräknats ett år med pensionspoäng. Sjömansskatt för mannen har betalats för åren 1968–1972, alltså för fem år.

Antag att mannen är ogift samt att medelpoängen är 2,00. Prisbasbeloppet för mannens 65:e levnadsår är 37 900 kr. Tilläggspensionens ”utgångsbelopp” beräknas då till:

$$\frac{96 \times 37\,900 \times 6}{100 \times 30} = 7\,277 \text{ kr per år}$$

Detta är folkpensionstillägget. ATP-delen i tilläggspensionen kan inte beviljas eftersom endast ett år med pensionspoäng har tillgodoräknats.

Exempel

En utländsk kvinna född 1937 har fyra år med pensionspoäng. Sjömansskatt för kvinnan har betalats för åren 1966–1968, alltså för tre år.

Antag att kvinnan är ogift och att medelpoängen är 1,50. Prisbasbeloppet för kvinnans 65:e levnadsår är 37 900 kr. Tilläggspensionens ”utgångsbelopp” beräknas då till:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 1,50 \times 4}{100 \times 30} + \frac{96 \times 37\,900 \times 7}{100 \times 30} = 13\,038 \text{ kr per år}$$

Notera att sjömansåren påverkar folkpensionstillägget (7/30) men inte ATP-delen (4/30).

5.1.11 Födda 1911 – 1927 beräkning med antagandepoäng

Pensionspoäng enligt LIP ska jämföras med pensionspoäng enligt AFL vid beräkning av tilläggspensionen (6 kap. 11 § SFBP).

Pensionspoäng fastställs längst till och med det 64:e levnadsåret (61 kap. 17 § SFB). Enligt de äldre reglerna i AFL kunde dock pensionspoäng tillgodoräknas även för det 65:e levnadsåret. Detta gällde till och med år 1975. De som är födda 1911–1927 fick dock fortsatt rätt till pensionspoäng för det

65:e levnadsåret. Sådana poäng ska användas på vanligt sätt vid beräkning av tilläggspensionen.

För de som är födda något av åren 1911–1927 finns en särskild regel för beräkning av tilläggspensionen. Regeln innebär att tilläggspensionen ska beräknas som om den enskilde hade beviljats antagandepoängberäknad för-tidspension från och med januari månad det 65:e levnadsåret. Denna regel ska bara användas om tilläggspensionen på det sättet blir större. Även då någon verklig pensionspoäng inte har fastställts, ska tilläggspensionen beräknas med ledning av antagandepoängen (63 kap. 24 § SFB).

Exempel

En man född 1924 har tillgodoräknats 4,25 i verklig pensionspoäng för sitt 65:e levnadsår. Antagandepoängen för det 65:e levnadsåret beräknas till 5,50.

Antagandepoängen, 5,50, ska användas eftersom det ger den högsta medelpoängen.

5.2 Beräkning med "15:2-år" – personer födda 1927 eller tidigare

Som beskrivs i avsnitt 4.2 gäller särskilda beräkningsregler för de som är födda 1927 eller tidigare och som beviljats s.k. 15:2-år till följd av långvarig sjukdom eller arbetslöshet.

Reglerna innebär att år utan pensionspoäng får räknas som år med pensionspoäng. Vidare att år med låg pensionspoäng inte tas med vid beräkningen av medelpoängen om denna på så sätt blir högre 6 kap. 18 § SFBP.

Vid beräkning av tilläggspensionen får högst tre 15:2-år användas. Detta gäller oavsett användningssätt. Exempelvis får ett år användas för att höja medelpoängen och två år för att höja antalet år med pensionspoäng. Det sätt som är fördelaktigast för den enskilde ska användas.

Reglerna om beräkning med 15:2-år gäller både ATP-delen och folkpensionstillägget i tilläggspensionen.

5.2.1 Höjning av medelpoängen

När medelpoängen fastställs och ett eller flera av åren med tillgodoräknad pensionspoäng är ett 15:2-år, görs beräkningen så här.

De högsta poängåren väljs ut på vanligt sätt. Är något eller några av åren ett 15:2-år, bortses från detta/dessa år om det innebär att medelpoängen blir högre.

Även om det vid beräkningen av medelpoängen har bortsetts från ett 15:2-år med låg poäng, tas detta år med vid beräkningen av antalet år med intjänad pensionspoäng.

Exempel

En man född 1925 har tillgodoräknats pensionspoäng enligt nedan:

Pensionspoäng	15:2-år
2,50	X
3,00	X
4,00	
4,50	
5,00	X
5,50	

Medelpoängen utan hänsyn till att 15:2-år finns blir:

$$\frac{2,50 + 3,00 + 4,00 + 4,50 + 5,00 + 5,50}{6} = 4,08$$

Två av 15:2-åren (poäng 2,50 och 3,00) är lägre än 4,08. Genom att bortse från dessa år blir medelpoängen:

$$\frac{4,00 + 4,50 + 5,00 + 5,50}{4} = 4,75$$

Det tredje 15:2-året (poäng 5,00) är högre än medelpoängen 4,75. Det ska inte bortses från detta år eftersom det skulle ge en lägre medelpoäng. Mannens medelpoäng fastställs till 4,75.

5.2.2 Höjning av antalet år med pensionspoäng

Har pensionspoäng inte tillgodoräknats (pensionspoäng = 0,00) för ett eller flera år som är 15:2-år, ska dessa räknas som år med tillgodoräknad pensionspoäng.

Exempel

En kvinna född 1926 har tillgodoräknats pensionspoäng enligt följande:

Pensionspoäng	15:2-år
1,25	
0,00	X
2,00	
1,75	
0,00	X

0,00	X
0,00	
2,50	
1,50	
2,25	
1,80	

Kvinnan har alltså pensionspoäng för sju år.

Hon har fyra år utan pensionspoäng varav tre är 15:2 år. Dessa tre år läggs ihop med åren med pensionspoäng. Antalet år med tillgodoräknad pensionspoäng blir därmed $(7 + 3) = 10$.

Tilläggs pensionen, såväl ATP-delen som folkpensionstillägget, betalas ut med 10/30.

5.2.3 Kombinationer

De två sätten att använda 15:2-år får kombineras om det finns både 15:2-år med låg poäng och 15:2-år utan poäng.

Flera beräkningar kan behöva göras innan den fördelaktigaste kombinationen är fastställd. Finns tre eller fler 15:2-år kan de kombineras på följande sätt:

Höjning av medelpoängen	Höjning av antalet år med pensionspoäng
3 år	—
2 år	1 år
1 år	2 år
—	3 år

Exempel

En ogift man född 1926 har tillgodoräknats pensionspoäng enligt följande:

Pensionspoäng	15:2-år
0,00	X
1,00	X
2,00	X
3,00	X

4,00	
5,00	
6,00	

Medelpoängen utan hänsyn till att det finns 15:2-år blir:

$$\frac{1,00+2,00+3,00+4,00+5,00+6,00}{6} = 3,50$$

Samtliga 15:2-år med poäng (1,00, 2,00 och 3,00) är lägre än 3,50. Om man bortser från dessa år blir medelpoängen:

$$\frac{4,00+5,00+6,00}{3} = 5,00$$

Mannen har även ett fjärde 15:2-år. För detta år har ingen pensionspoäng tillgodoräknats (poäng = 0,00).

Eftersom högst tre 15:2-år totalt får användas, krävs att två alternativa användningssätt prövas. Ett där det vid beräkningen av medelpoängen bortses från de tre 15:2-åren med poäng och ett där det bortses från två av 15:2-åren med poäng samtidigt som året utan poäng räknas som ett poängår.

Alternativ A

Prisbasbeloppet för år 2001 är 36 900 kr.

Vid bortseende från de tre 15:2-åren med pensionspoäng blir tilläggs-pensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 5,00 \times 6}{100 \times 30} + \frac{96 \times 36\,900 \times 6}{100 \times 30} = 29\,225 \text{ kr per år}$$

Alternativ B

Vid bortseende från endast de två lägsta 15:2-åren med poäng (1,00 och 2,00) blir medelpoängen:

$$\frac{3,00+4,00+5,00+6,00}{4} = 4,50$$

Till de sex åren med tillgodoräknad pensionspoäng läggs 15:2-året utan pensionspoäng. Antalet år med pensionspoäng ökar då till sju och tilläggs-pensionens ”utgångsbelopp” blir:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 4,50 \times 7}{100 \times 30} + \frac{96 \times 36\,900 \times 7}{100 \times 30} = 31\,513 \text{ kr per år}$$

Alternativ B väljs eftersom det ger den högsta tilläggs-pensionen.

5.3 Beräkning när förtidspension har betalats ut

5.3.1 Äldre regler

Före år 1980 beräknades inte pensionsgrundande inkomst för de förtidspensionärer som hade inkomst av förvärvsarbete. Det innebär att pensionspoäng inte tillgodoräknades för förvärvsinkomsten. De som hade s.k. antagandepoängberäknad förtidspension fick dock pensionspoäng motsvarande antagandepoängen för de år som han eller hon hade förtidspensionen. Antagandepoäng är den pensionspoäng som en förtidspensionär antogs skulle ha fått om han eller hon hade fortsatt att arbeta fram till ålderspensioneringen.

Från och med den 1 januari 1980 blev förvärvsinkomster pensionsgrundande även för förtidspensionärer. Från samma tid infördes även särskilda bestämmelser för personer med delvist uttag av förtidspension, som innebar att de i vissa fall fick en pensionspoäng som var högre än antagandepoängen.

En pensionspoäng som intjänats av en förtidspensionär med antagandepoäng brukar kallas ”jämförelsepoäng”.

Jämförelsepoäng påverkade inte den löpande förtidspensionen men fick användas vid beräkning av bland annat ålderspension.

5.3.2 Reglerna från och med den 1 januari 1999

Från och med den 1 januari 1999 gäller enligt huvudregeln i den upphävda LIP, att de som haft förtidspension beräknad med antagandepoäng, ska tillgodoräknas pensionspoäng med en tolfedel av antagandepoängen för varje månad han eller hon haft pensionen (4 kap. 9 § LIP i dess lydelse för 1 januari 2003). Förtidspensionären är enligt dessa regler inte längre garanterad en pensionspoäng motsvarande antagandepoängen. I vägledning 2010:1 *Ålderspension för personer födda 1938 eller senare – Att tjäna in till pension* finns en utförlig beskrivning av dessa regler.

För de som är födda 1937 eller tidigare tillämpas de nya reglerna bara om förtidspension *inte* betalades ut i december 1998 (1 kap. 3 § SFBP och 15 § i den upphävda lagen [1998:675] om införande av lagen [1998:674] om inkomstgrundad ålderspension [LIPP]).

5.3.3 Beräkning av tilläggspensionen

Tilläggspensionen ska beräknas med den poäng, jämförelsepoängen eller antagandepoängen, som är högst eftersom det ger den högsta medelpoängen.

Exempel

En kvinna född 1937 har haft halv förtidspension beräknad med antagandepoäng sedan maj 1997. Antagandepoängen för åren 1997–2001 är beräknad till 5,00. De pensionspoäng som kvinnan tillgodoräknats före 1997 är:

1994: 4,50

1995: 5,40

1996: 4,60

Följande jämförelsepoäng har fastställts för åren 1997–2001:

1997: 4,90

1998: 5,20

1999: 4,88

2000: 5,10

2001: 5,15

Både antagandepoäng och jämförelsepoäng finns alltså för åren 1997–2001. En jämförelse mellan poängen för dessa år ska nu göras. Denna visar att antagandepoängen är högst för åren 1997 och 1999 och att jämförelsepoängen är högst för åren 1998, 2000 och 2001. Kvinnans medelpoäng kan nu beräknas till:

$$\frac{5,40 + 5,20 + 5,15 + 5,10 + 5,00 + 5,00 + 4,60 + 4,50}{8} = 4,99$$

5.4 Obetald tilläggs pensionsavgift – ”omdebitering”

5.4.1 Huvudregel

Den som inte har betalat avgift för inkomst av annat förvärvsarbete än anställning kan få en lägre tilläggs pension än han eller hon annars skulle ha fått eller inte få någon tilläggs pension alls.

Om pensionspoäng inte har tillgodoräknats för år före 1998 på grund av att tilläggs pensionsavgiften inte har betalats i föreskriven ordning, s.k. omdebitering, ska det antal år som krävs för oreducerad tilläggs pension ökas. Ökning ska göras för de år summan av pensionspoäng av anställning och av annat förvärvsarbete än anställning är 0,00. Ökning ska göras med talet 1 för varje sådant år. Antalet poängår för oreducerad ATP får ökas till högst 50. (6 kap. 12 § SFBP).

5.4.2 Omdebitering och antagandepoäng

Har förtidspension, beräknad med antagandepoäng enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003, betalats ut och det bland åren med antagandepoäng finns omdebiteringsår, ska antalet poängår för oreducerad tilläggs pension även då ökas om någon *verklig* pensionspoäng inte har tillgodoräknats för samma år.

5.4.3 Omdebitering inom två år

Före år 1998 gällde en särskild regel. Denna innebar att omdebitering för de två åren närmast före uttaget av tilläggspensionen inte medförde någon höjning av antalet poängår för oreducerad pension. Regeln innebar att pensionspoäng alltid skulle tillgodoräknas för PGI av annat förvärvsarbete som beräknats för år inom denna tvåårsperiod. I stället för att inte fastställa pensionspoäng till följd av omdebiteringen, tillgodoräknades sådana år som vanliga år med pensionspoäng. Den debiterade avgiften togs sedan ut genom avdrag på tilläggspensionen (20 kap 4 § andra stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 1998).

5.4.4 Effekter på tilläggspensionen

Att omdebitering skett kan medföra att tilläggspensionen betalas ut med ett lägre belopp till följd av:

- minskat antal tillgodoräknade poängår
- ökat antal poängår för oreducerad tilläggspension
- lägre medelpoäng.

5.4.5 Beräkningsformel vid omdebitering

Om antalet år för oreducerad tilläggspension ska höjas måste beräkningsformeln för tilläggspension kompletteras. I formeln benämns antal år med obetalda avgifter "ObetÅr".

$$\frac{60 \times \text{PBB} \times \text{MP} \times \text{IntjÅr}}{100 \times (30 + \text{ObetÅr})} + \frac{96 (\text{alt. } 78,5) \times \text{PBB} \times \text{IntjÅr}}{100 \times (30 + \text{ObetÅr})}$$

Exempel

En ogift kvinna född 1937 har tillgodoräknats pensionspoäng för tio år. För fem år har pensionspoäng inte tillgodoräknats eftersom hon inte har betalat avgiften. Prisbasbeloppet är 37 900 kr för kvinnans 65:e levnadsår. Medelpoängen antas vara 2,00. Tilläggspensionens "utgångsbelopp" blir:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 2,00 \times 10}{100 \times 35} + \frac{96 \times 37\,900 \times 10}{100 \times 35} = 23\,389 \text{ kr per år}$$

5.4.6 Svenska medborgare födda 1914 eller tidigare

Antalet år för oreducerad tilläggspension ska inte ökas för svenska medborgare som är födda 1914 eller tidigare (6 kap. 13 § SFBP).

Exempel

En gift svensk man född 1913 kan tillgodoräknas pensionspoäng för 17 år. För två år har pensionspoäng inte tillgodoräknats eftersom avgiften inte betalats. Prisbasbeloppet är 36 900 kr för år 2001. Antag att medelpoängen är 4,20. Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp” blir då:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 4,20 \times 17}{100 \times 20} + \frac{78,5 \times 36\,900 \times 17}{100 \times 20} = 103\,662 \text{ kr per år}$$

5.4.7 Svenska medborgare födda 1915–1923

För svenska medborgare som är födda 1915–1923 ska talet för oreducerad tilläggs pension ökas med ett visst decimaltal. Ökning ska göras för de år summan av pensionspoäng av anställning och annat förvärvsarbete är 0,00.

Det decimaltal med vilket ökning ska göras bestäms av den enskildes födel-seår och framgår av följande tabell (6 kap. 14 § SFBP).

1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923
0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9

Exempel

En ogift svensk kvinna född 1922 har tillgodoräknats pensionspoäng för sex år. För fyra år har pensionspoäng inte tillgodoräknats eftersom avgiften inte betalats. Prisbasbeloppet är 36 900 kr för år 2001. Antag att medelpoängen är 4,18.

Det antal år som normalt krävs för oreducerad tilläggs pension för en svensk medborgare född 1922 (28,0), höjs med $(4 \times 0,8) = 3,2$ till 31,2. Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp” blir då:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 4,18 \times 6}{100 \times 31,2} + \frac{96 \times 36\,900 \times 6}{100 \times 31,2} = 24\,609 \text{ kr per år}$$

5.4.8 Likabehandling

Med stöd av den så kallade likabehandlingsprincipen i EG:s lagstiftning på socialförsäkringsområdet, gäller reglerna för svenska medborgare också personer som inte är svenska medborgare men som genom EES-avtalet eller avtalet mellan EG och Schweiz omfattas av EG:s lagstiftning på socialförsäkringsområdet. Se vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet* och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/72 samt enligt konventioner om social trygghet*.

5.5 Undantagande

5.5.1 Bakgrund

Före den 1 januari 1982 kunde den som hade inkomst av annat förvärvsarbete än anställning välja att stå utanför försäkringen för ATP genom att begära s.k. undantagande.

Undantagande innebar att ATP-avgift inte betalades för inkomst av annat förvärvsarbete och att denna inkomst därför inte blev pensionsgrundande. Genom en ändring i AFL den 1 januari 1982 upphörde möjligheten att begära undantagande (6 kap. 15 § SFBP). Därmed kom alla som var födda år 1924 eller senare att omfattas av ATP-försäkringen. Övergångsbestämmelser till denna lagändring i AFL medförde att personer födda år 1923 eller tidigare behöll sitt undantagande men hade rätt att återkalla det med verkan från och med året efter återkallelsen.

I den följande texten beskrivs om och i så fall hur ett undantagande påverkar tilläggspensionen.

5.5.2 Svenska medborgare födda 1915–1923

För svenska medborgare som är födda 1915–1923 och för vilka undantagande från ATP gällt för något år, ska antalet år som krävs för oreducerad tilläggspension höjas om undantagandet medfört att pensionspoängen:

- har minskat med mer än en poäng (minst 1,01) eller att
- inte har tillgodoräknats (pensionspoäng = 0,00).

Ökning ska ske med följande decimaltal:

1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923
0,1	0,2	0,3	0,4	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9

Antalet poängår för oreducerad ATP får ökas till högst 50.

Detta framgår av 6 kap. 17 § SFBP.

5.5.3 Svenska medborgare födda 1914 eller tidigare

För svenska medborgare som är födda 1914 eller tidigare och som haft undantagande, ska inte någon höjning ske av antalet år som krävs för oreducerad tilläggspension (6 kap. 16 § SFBP).

5.5.4 Likabehandling

Med stöd av den så kallade likabehandlingsprincipen i EG:s lagstiftning på socialförsäkringsområdet, gäller reglerna för svenska medborgare också personer som inte är svenska medborgare men som genom EES-avtalet eller avtalet mellan EG och Schweiz omfattas av EG:s lagstiftning på socialför-

säkringsområdet. Se vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet* och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/72 samt enligt konventioner om social trygghet*.

5.5.5 Utländska medborgare födda 1923 eller tidigare

För en försäkrad som inte är svensk medborgare som är födda 1923 eller tidigare och för vilka undantagande från ATP gällt för något år, ska antalet år som krävs för oreducerad tilläggspension ökas med talet 1 om undantagandet medfört att pensionspoängen:

- har minskat med mer än en poäng (minst 1,01) eller att
- inte har tillgodoräknats (pensionspoäng 0,00).

Antalet poängår för oreducerad ATP får ökas till högst 50.

Detta framgår av 6 kap. 15 § SFBP.

5.5.6 Beräkningsformel vid undantagande

Om antalet år för oreducerad tilläggspension ska höjas måste beräkningsformeln för tilläggspension kompletteras. I formeln står ”aktuell nämnare” för det antal år med intjänad pensionspoäng som enligt huvudreglerna krävs för oreducerad tilläggspension. För exempelvis en svensk medborgare född 1918 ska ”aktuell nämnare” ersättas med talet 24. Vidare benämns i formeln antalet år med undantagande ”UndantagÅr”.

$$\frac{60 \times \text{PBB} \times \text{MP} \times \text{IntjÅr}}{100 \times (\text{aktuell nämnare} + \text{UndantagÅr})} + \frac{96(\text{alt. } 78,5) \times \text{PBB} \times \text{IntjÅr}}{100 \times (\text{aktuell nämnare} + \text{UndantagÅr})}$$

Exempel

En ogift svensk kvinna född 1919 har tillgodoräknats pensionspoäng för fem år. För två år har pensionspoäng inte tillgodoräknats eftersom hon haft undantagande från ATP-försäkringen. Prisbasbeloppet är 36 900 kr för år 2001. Medelpoängen antas vara 1,50. För en svensk medborgare född 1919 krävs normalt 25 år med pensionspoäng för oreducerad tilläggspension. P.g.a. undantagandet ökas talet 25 med $(2 \times 0,5) = 1,0$ till 26 och tilläggspensionens ”utgångsbelopp” beräknas till:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 1,50 \times 5}{100 \times 26} + \frac{96 \times 36\,900 \times 5}{100 \times 26} = 13\,199 \text{ kr per år}$$

5.5.7 Födda 1924 eller senare – oavsett medborgarskap

Oavsett medborgarskap, ska antalet år som krävs för oreducerad tilläggs-pension inte höjas för personer som är födda 1924 eller senare och som haft undantagande. Detta följer motsatsvis av 6 kap. 15 § SFBP.

5.6 Gift eller ogift i pensionshänseende

5.6.1 Inledning

Storleken på folkpensionstillägget i tilläggs-pensionen beror på den enskildes civilstånd. Tillägget är, vid i övrigt lika förhållanden, högre för ogifta än för gifta. De grundläggande ersättningsgraderna är 96 procent av prisbasbeloppet för ogifta respektive 78,5 procent av prisbasbeloppet för gifta (63 kap. 6 § 2 SFB).

I vissa fall ska personer som faktiskt är gifta med varandra likställas med ogifta och i andra situationer ska ogifta personer likställas med gifta. Följande regler gäller om detta.

5.6.2 Likställd med gift

Den som stadigvarande sammanbor med en person som han eller hon tidigare varit gift med eller har eller har haft barn med, ska likställas med en gift pensionsberättigad vid beräkning av folkpensionstillägget (63 kap. 9 § 1 SFB).

5.6.3 Likställd med ogift

Den som är gift, men som stadigvarande lever åtskild från sin make, ska likställas med en ogift pensionsberättigad vid beräkning av folkpensionstillägget, om inte särskilda skäl talar emot detta (63 kap 9 § 2 SFB).

Makar bör likställas med ogifta pensionsberättigade, när den ena av makarna varaktigt vistas på sjukhus eller i särskild boendeform. Detta gäller även om de bor tillsammans i sitt hem under veckoslut och helger. Makar som stadigvarande vistas på skilda sjukhus eller i skilda särskilda boendeformer bör också likställas med ogifta pensionsberättigade.

Makar bör också likställas med ogifta pensionsberättigade, när de varaktigt vistas i skilda rum på samma sjukhus eller i samma särskilda boendeform. Detta gäller under förutsättning att de inte har hushållsgemenskap eller att en gemensam bostadskostnad inte har fastställts för dem.

I övrigt bör makar som bor på skilda adresser och som inte har hushållsgemenskap likställas med ogifta pensionsberättigade. När det gäller frågan om hushållsgemenskap bör Pensionsmyndigheten normalt godta makarnas egna uppgifter. Om ytterligare underlag behövs, bör Pensionsmyndigheten utreda om makarna betraktas som gifta eller ensamstående i skattehänseende.

Pensionsmyndigheten bör även utan ansökan pröva om pensionsberättigade makar skall likställas med ogifta, om Pensionsmyndigheten fått kännedom

om att makarna inte bor tillsammans. Av Riksförsäkringsverkets tidigare allmänna råd RAR 2000:2 om inkomstgrundad ålderspension framgår detta och vad som framgår där ska tills vidare tillämpas av Pensionsmyndigheten.

5.7 Hela och delvisa uttag

Tilläggs pensionen kan tas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels pension (56 kap. 2 § SFB).

Vid delvist uttag av tilläggs pensionen gäller beräkningsreglerna på så stor del av pensionen som motsvarar uttagsnivån (63 kap. 10 § SFB).

Exempel

En ogift man född 1937 väljer att ta ut tre fjärdedels tilläggs pension. Prisbasbeloppet för det 65:e året är 37 900 kr. Antag att medelpoängen är 5,50 och att 22 poängår kan tillgodoräknas. Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp” beräknas då till:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 5,50 \times 22 \times 3}{100 \times 30 \times 4} + \frac{96 \times 37\,900 \times 22 \times 3}{100 \times 30 \times 4} = 88\,800 \text{ kr per år}$$

5.8 Tidiga och sena uttag

Om den enskilde tar ut sin ålderspension tidigare än från den månad som han eller hon fyller 65 år minskas tilläggs pensionen. Ett pensionsuttag senare än från 65-års månaden medför att pensionen höjs.

5.8.1 Tidiga uttag

Tilläggs pensionen minskar med 0,5 procent för varje månad som pensionen tas ut före 65-års månaden (63 kap. 12 § SFB).

För personer som är födda 1937 eller tidigare är uttag av tilläggs pensionen före 65 års ålder, med stöd av LIP och nu även SFB, inte möjligt. Det beror på att samtliga personer i denna åldersgrupp redan hade fyllt 65 år när reglerna om tilläggs pension enligt LIP respektive SFB trädde i kraft. Reduceringen gjordes enligt motsvarande lagstiftning i AFL. För dessa personer minskas tilläggs pensionen, efter att den följsamhetsindexerats, med 0,5 procent för varje månad som ålderspension i form av ATP har tagits ut före 65-års månaden (6 kap. 11 § SFBP).

Exempel

En kvinna född i maj 1937 tar ut ATP i form av hel ålderspension fr.o.m. mars 2001, alltså 14 månader före 65-års månaden.

Tilläggs pensionen minskas med $(14 \times 0,5 \%) = 7 \%$.

5.8.2 Sena uttag

Om tilläggspensionen tas ut från en senare månad än 65-års månaden, ska pensionen ökas. Tilläggspensionen ska, efter att den följsamhetsindexerats, ökas med 0,7 procent för varje månad som uttaget görs efter 65-års månaden (63 kap. 13 § SFB).

Uppskjutet uttag av tilläggspensionen från och med den månad den enskilde fyller 70 år medför inte någon ytterligare ökning av pensionen (63 kap. 13 § SFB).

När tilläggspensionen beräknas vid sena uttag, ska det bortses från de månader för vilka uttag av folkpension i form av ålderspension tidigare har gjorts, dvs. någon ökning av tilläggspensionen ska inte göras för sådana månader (63 kap. 26 § SFB).

Ökningsfaktorn 0,7 procent ska ersättas med 0,6 procent för uttag som gäller tid före den 1 juli 1990 (6 kap. 20 § SFBP).

Exempel

En man född i september 1933 tar ut hel tilläggspension fr.o.m. november 2003, alltså 62 månader senare än fr.o.m. sin 65-års månad.

Tilläggspensionen ökas med $(60 \times 0,7 \%) = 42 \%$. Ökningen grundar sig på tiden september 1998–augusti 2003, alltså 60 månader. Att tilläggspensionen inte tagits ut för tiden september–oktober 2003 ger inte någon ytterligare ökning eftersom mannen fyller 70 år i september 2003.

5.8.3 Beräkningsmetod vid tidiga och sena uttag

Tilläggspensionens årsbelopp vid tidiga eller sena pensionsuttag beräknas på följande sätt.

1. Tilläggspensionens ”utgångsbelopp” beräknas med den tidigare beskrivna beräkningsformeln, som om uttaget gällde från och med den enskildes 65-års månad.
2. ”Utgångsbeloppet” följsamhetsindexeras till och med det år pensionsuttaget görs ifrån.
3. Det följsamhetsindexerade beloppet höjs/sänks med den procentsats som följer av det tidiga respektive sena uttaget.

Exempel

Beräkning: En ogift man född i april 1937 tar ut hel tilläggspension fr.o.m. april 2004 (67-års månaden). Mannen har inte gjort några uttag av ålderspension tidigare. Övriga förutsättningar:

Medelpoäng	5,50
Antal år med pensionspoäng	28
Prisbasbelopp det 65:e året (2002)	37 900
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Inkomstindex 2004 (fingerat!)	112,00

1. Tilläggs pensionens "utgångsbelopp"

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 5,50 \times 28}{100 \times 30} + \frac{96 \times 37\,900 \times 28}{100 \times 30} = 150\,690 \text{ kr per år}$$

2. Följsamhetsindexering

2002 – 2003:

$$\frac{150\,690 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 152\,285 \text{ kr per år}$$

2003 – 2004:

$$\frac{152\,285 \times 112,00}{1,016 \times 109,00} = 154\,012 \text{ kr per år}$$

3. Ökning på grund av det sena uttaget

Tilläggs pensionen tas ut 24 månader senare än fr.o.m. 65-års månaden. Ökningen blir då:

$$(24 \times 0,7 \%) = 16,8 \%$$

Den tilläggs pension som ska betalas ut blir:

$$154\,012 \times 116,8 \% = 179\,886 \text{ kr per år.}$$

5.8.4 Uttag efter tidigare återkallelse eller minskning

Vid ett nytt pensionsuttag som görs efter en tidigare återkallelse, gäller särskilda regler. Dessa regler gäller även vid uttag av nya andelar, dvs. ett ökat uttag efter ett tidigare minskat uttag.

Beräkningsreglerna innebär att det nya eller ökade uttaget först beräknas som om det vore ett första uttag från och med 65-års månaden. Sedan görs avdrag för samtliga månader som pensionen tidigare tagits ut före det nya uttaget. Avdrag görs med 0,5 procent för de månader som pensionen tidigare tagits ut före 65-års månaden och med 0,7 procent för de månader som pensionen tidigare tagits ut från och med 65-års månaden eller senare (63 kap. 14 § SFB).

Följande exempel visar, steg för steg, metoden för att beräkna pensionen.

Exempel

Metod: En man född i juli 1937 har tidigare tagit ut folkpension och ATP i form av hel ålderspension fr.o.m. juli 2001 (64-årsmånaden). Mannen hade pensionen under 24 månader innan han återkallade uttaget fr.o.m. juli 2003 (66-årsmånaden).

Mannen tar ut hel tilläggspension fr.o.m. juli 2004 (67-årsmånaden). Så här beräknas tilläggspensionen:

1. Tilläggspensionens ”utgångsbelopp” beräknas enligt den tidigare beskrivna beräkningsformeln som om uttaget var mannens första och gällde från och med hans 65-årsmånad.
2. ”Utgångsbeloppet” följsamhetsindexeras till och med det 67:e året (dvs. det år pensionsuttaget görs ifrån).
3. Beloppet ökas med $(24 \times 0,7\%) = 16,8\%$ för de 24 månader som det nya uttaget görs efter 65-årsmånaden. Det belopp som hittills räknats fram är den tilläggspension som skulle betalats ut om uttaget fr.o.m. juli 2004 var mannens första.
4. Nu ska beloppet minska för de 24 månader som pensionen tidigare tagits ut. 12 av dessa månader är *före* 65-årsmånaden och 12 är *fr.o.m.* 65-årsmånaden. Minskningen för månaderna före 65-årsmånaden blir $(12 \times 0,5\%) = 6\%$ och för månaderna fr.o.m. 65-årsmånaden $(12 \times 0,7\%) = 8,4\%$. Den sammanlagda minskningen blir $(6\% + 8,4\%) = 14,4\%$.
5. Tilläggspensionen fr.o.m. juli 2004 betalas ut med en sammanlagd ökning på $(16,8\% - 14,4\%) = 2,4\%$.

Exempel

Beräkning: Här gäller samma förutsättningar som i metodexemplet ovan. För att kunna beräkna tilläggspensionens storlek behövs några ytterligare förutsättningar. Dessa är:

Civilstånd	Ogift
Medelpoäng	4,50
Antal år med pensionspoäng	25
Prisbasbelopp för det 65:e året (2002)	37 900
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Inkomstindex 2004 (fingerat!)	112,00

1. Tilläggspensionens "utgångsbelopp" fr.o.m. 65-års månaden

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 4,50 \times 25}{100 \times 30} + \frac{96 \times 37\,900 \times 25}{100 \times 30} = 115\,595 \text{ kr per år}$$

2. Följsamhetsindexering

Mellan 2002 och 2003:

$$\frac{115\,595 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 116\,818 \text{ kr per år}$$

Mellan 2003 och 2004:

$$\frac{116\,818 \times 112,00}{1,016 \times 109,00} = 118\,143 \text{ kr per år}$$

3. Ökning för de 24 månader som pensionen tas ut efter 65-års månaden

$$24 \times 0,7 \% = \mathbf{16,8 \%}$$

4. Minskning på grund av tidigare uttag

För de 12 månader som pensionen tidigare har tagits ut före 65-års månaden $12 \times 0,5 \% = 6 \%$.

För de 12 månader som pensionen tidigare har tagits ut fr.o.m. 65-års månaden $12 \times 0,7 \% = 8,4 \%$.

Den sammanlagda minskningen blir $6 \% + 8,4 \% = \mathbf{14,4 \%}$

5. Tilläggspension att betala ut

Tilläggspensionen fr.o.m. juli 2004 betalas ut med en sammanlagd ökning på $16,8 - 14,4 = \mathbf{2,4 \%}$. Beloppet blir $118\,143 \times 102,4 \% = 20\,978$ kr per år.

Exempel

Beräkning:

En kvinna, född i juni 1937, tar ut halv ålderspension fr.o.m. september 2000. Hon är då 63 år och 3 månader. Uttaget görs alltså 21 månader före 65-års månaden.

Kvinnan återkallar pensionsuttaget efter 2 år och 11 månader (= 35 månader), dvs. fr.o.m. augusti 2003.

Fr.o.m. juni 2005 (36 månader efter 65-års månaden) tar kvinnan ut hel tilläggspension.

Förutsättningar i övrigt:

Civilstånd	Ogift
Medelpoäng	4,50
Antal år med pensionspoäng	25
Prisbasbelopp 2002	37 900
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Inkomstindex 2004 (fingerat!)	112,00
Inkomstindex 2005 (fingerat!)	113,00

Beräkning av den halva pension som tidigare tagits ut:

1. Tilläggs pension som skulle ha betalats vid uttag fr.o.m. 65-års-månaden

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 4,50 \times 25 \times 1}{100 \times 30 \times 2} + \frac{96 \times 37\,900 \times 25 \times 1}{100 \times 30 \times 2} = 57\,798 \text{ kr per år}$$

2. Följsamhetsindexering

Mellan 2002 och 2003:

$$\frac{57\,798 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 58\,410 \text{ kr per år}$$

Mellan 2003 och 2004:

$$\frac{58\,410 \times 112,00}{1,016 \times 109,00} = 59\,072 \text{ kr per år}$$

Mellan 2004 och 2005:

$$\frac{59\,072 \times 113,00}{1,016 \times 112,00} = 58\,661 \text{ kr per år}$$

3. Ökning för de 36 månader som pensionen tas ut efter 65-årsmånaden

$$36 \times 0,7 \% = \mathbf{25,2 \%}$$

4. Minskning för de 21 månader som pensionen tidigare har tagits ut före 65-årsmånaden

$$21 \times 0,5 \% = \mathbf{10,5 \%}$$

5. *Minskning för de 14 månader som pensionen tidigare har tagits ut fr.o.m. 65-års månaden*

$$14 \times 0,7 \% = \mathbf{9,8 \%}$$

6. *Summering*

Den sammanlagda ökningen av tilläggspensionen blir 25,2 % – (10,5 % + 9,8 %) = **4,9 %**. Denna halva av tilläggspensionen blir $58\,661 \times 104,9 \% = 61\,535$ kr per år.

Beräkning av återstående halva pension som inte tagits ut tidigare

Den andra halvan av tilläggspensionen beräknas på samma sätt som beskrivits under punkterna 1 – 3 ovan. Eftersom den här delen av tilläggspensionen tas ut för första gången, är det inte aktuellt med någon minskning på grund av tidigare uttag. Ökning på grund av att uttaget görs 36 månader senare än 65-års månaden ska däremot göras.

1. *Tilläggspension som skulle ha betalats vid uttag fr.o.m. 65-års månaden.*

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 4,50 \times 25 \times 1}{100 \times 30 \times 2} + \frac{96 \times 37\,900 \times 25 \times 1}{100 \times 30 \times 2} = 57\,798 \text{ kr per år}$$

2. *Följsamhetsindexering*

Mellan 2002 och 2003:

$$\frac{57\,798 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 58\,410 \text{ kr per år}$$

Mellan 2003 och 2004:

$$\frac{58\,410 \times 112,00}{1,016 \times 109,00} = 59\,072 \text{ kr per år}$$

Mellan 2004 och 2005:

$$\frac{59\,072 \times 113,00}{1,016 \times 112,00} = 58\,661 \text{ kr per år}$$

3. *Ökning för de 36 månader som pensionen tas ut efter 65-års månaden*

$$36 \times 0,7 \% = \mathbf{25,2 \%}$$

4. *Årsbelopp*

$$58\,661 \times 125,2 \% = 73\,444 \text{ kr per år}$$

5. Summa tilläggspension

Den sammanlagda hela tilläggspensionen fr.o.m. juni 2005 blir 61 535 + 73 444 = 134 979 kr per år.

5.9 Ändrad pensionspoäng

Medför en taxeringsändring att pensionspoängen ändras för ett år och den nya pensionspoängen inverkar på pensionsberäkningen, ska tilläggspensionen räknas om.

Ska tilläggspensionen höjas, har pensionstagaren rätt till den högre pensionen från och med januari månad året efter intjänandeåret. Medför den ändrade poängen däremot en sänkning av pensionen minskar pensionsutbetalningen framåt i tiden. Även om pensionen rätteligen skulle ha varit lägre för en viss förfluten tid får ändringen vanligtvis ingen retroaktiv verkan, eftersom förutsättningarna för återkrav i 108 kap. 2 och 4 §§ SFB bara bör kunna uppfyllas om Pensionsmyndigheten bedömer att pensionären har bort inse att för hög pension har betalats ut.

Exempel

En kvinna född 1937 har tilläggspension sedan januari 2003. Under år 2010 får Pensionsmyndigheten uppgift om att pensionspoängen för intjänandeår 2001 har ändrats. Ändringen innebär en höjning av tilläggspensionen.

Den höjda tilläggspensionen betalas ut fr.o.m. fr.o.m. januari 2003. Kvinnan har rätt till en retroaktiv utbetalning denna tidpunkt.

5.10 Proportionerade pensionspoäng – nordiska konventionen

Från och med 1994 har antalet år med antagandepoäng kunnat proportioneras enligt artikel 15 i den nordiska konventionen om social trygghet (den nordiska konventionen). Detta har skett när den försäkrade uppfyller villkoren för antagandeberäknad tilläggspension i form av förtidspension i mer än ett nordiskt land.

5.10.1 Tilläggspension vid proportionering enligt den nordiska konventionen

Proportioneringen innebär att den enskilde tillgodoräknas ett mindre antal år med antagandepoäng i respektive berört nordiskt land, vilket kan påverka storleken av tilläggspensionen.

Beroende på om antalet tillgodoräknade år med *faktisk* pensionspoäng uppgår till minst 30 eller är lägre än detta tal, ska man använda följande metod vid beräkning av tilläggs pensionen.

Vid mindre än 30 år med faktiska pensionspoäng

Om det inte finns 30 år med faktiska pensionspoäng väljs i första hand år med antagandepoäng där faktisk pensionspoäng inte samtidigt tillgodoräknats. I andra hand väljs år med antagandepoäng där den faktiska pensionspoängen är lägst. För år som antagandepoäng inte tillgodoräknats till följd av proportioneringen, men för vilket det tillgodoräknats faktisk pensionspoäng, väljs den faktiska pensionspoängen.

Proportionerade år med antagandepoäng sätts ned till helt antal år.

Exempel

En man född 1937 har till och med 1995 tillgodoräknats 20 år med pensionspoäng. Halv förtidspension beviljades från och med april 1996. Pensionsfallet inträffade 1996. Villkoren för antagandepoäng var uppfyllda.

Mannen har lika många intjänade faktiska försäkringsperioder i Norge. Till följd av proportionering enligt artikel 15 i nordiska konventionen tillgodoräknades mannen tre i stället för sex antagandeår. Antagandepoängen är 4,20. Den faktiska pensionspoängen för åren 1996 – 2001 är:

1996	1997	1998	1999	2000	2001
1,91	1,17	0,00	0,21	0,00	0,18

Vid beräkningen av tilläggs pension i form av ålderspension används antagandepoängen för åren 1998, 2000 och 2001. Vidare används den faktiska pensionspoängen för åren 1996, 1997 och 1999.

Vid 30 år med faktiska pensionspoäng

Om det finns 30 år med faktiska pensionspoäng väljs de år där pensionspoängen för jämförelse (PPJ) är högst.

Anledningen till att nämnda år ska användas är att det är förmånligast för den enskilde.

6 Rätt till garantipension

För att ha rätt till garantipension krävs enligt SFB att den enskilde uppfyller vissa krav. Här kan EG:s regler samt bestämmelser i konventioner inverka.

Om kraven enligt huvudregeln inte uppfylls, kan den enskilde ändå få rätt till garantipension enligt en särskild övergångsregel som innebär att bosättningsperiod utomlands beaktas.

Kapitlet beskriver:

- De allmänna kraven för att ha rätt till garantipension enligt huvudregeln – avsnitt 6.1.
- Hur bosättningsperiod utomlands kan skapa rätt till garantipension – avsnitt 6.2.

6.1 Huvudregel

De som är födda 1937 eller tidigare och som *hade rätt* till folkpension i form av ålderspension i december 2002, har rätt till garantipension från och med den 1 januari 2003 (66 kap. 2 § SFB). Det har ingen betydelse om rätten till folkpension var grundad på bosättningsperiod eller på pensionspoäng och därmed likställda år.

Detta innebär att såväl de som hade folkpension i form av ålderspension i december 2002 och de som hade fått sådan pension om uttag hade gjorts, har rätt till garantipension från och med den 1 januari 2003.

Exempel

En man född 1936 har valt att skjuta upp sitt pensionsuttag. I december 2002 betalades därför inte någon ålderspension ut till honom. I juni 2005 ansöker mannen om hel ålderspension.

Mannen har inte tjänat in några pensionspoäng. Däremot kan bosättningsperiod i Sverige för åren 1952 – 2000 tillgodoräknas.

Genom bosättningsperioden uppfyller mannen kraven i SFB för rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002. Garantipension kan beviljas (fr.o.m. juli 2005).

6.1.1 EU-reglerna

Även om endast ett eller två år med pensionspoäng eller ett eller två år med bosättningsperiod kan tillgodoräknas finns det möjlighet att uppfylla treårskravet. Kravet kan uppfyllas genom att åren i Sverige läggs samman med försäkringsperioder eller bosättningsperioder i andra EU/EES-länder eller i Schweiz. Se vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner*

om social trygghet och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/2 samt enligt konventioner om social trygghet.*

För att en period i ett EU/EES-land eller Schweiz ska behandlas som en försäkringsperiod eller en bosättningsperiod, krävs att perioden definieras som en sådan i det aktuella landets lagstiftning.

6.2 Undantagsregel

6.2.1 Bosättningsperiod utomlands kan likställas

Garantipension kan även betalas ut till den som inte hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 om vissa förutsättningar uppfylls (6 kap. 27 § SFBP).

Denna bestämmelse hänvisar till punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003.

Bestämmelsen innebär att bosättningsperiod i utlandet likställs med bosättningsperiod i Sverige om den enskilde uppfyller samtliga nedanstående krav.

1. Varit bosatt i Sverige sammanlagt minst tio år räknat från och med det 16:e levnadsåret. Någon övre åldersgräns finns inte. Kravet kan t.ex. uppfyllas vid 90 års ålder.
2. Varit bosatt i Sverige oavbrutet sedan viss tid omedelbart före ansökan om ålderspension. Hur lång tid som krävs beror på den enskildes födelseår.

Födelseår	Antal år som krävs
1930 eller tidigare	Minst två år
1931	Minst tre år
1932	Minst fyra år
1933–1937	Minst fem år

3. Efter fyllda 16 år ha varit bosatt i Sverige någon tid före den 1 januari 2003. Det finns inget krav på hur lång denna tid ska vara. En dags bosättning är tillräckligt. Det finns inte heller någon övre gräns för den enskildes ålder vid första ankomsten till Sverige. Att komma till Sverige första gången vid exempelvis 70 års ålder går alltså bra.
4. Bosättningsperioden utomlands får inte ge rätt till en utländsk pension som kan betalas ut vid bosättning i Sverige.

Uppfylls samtliga krav får bosättningsperioden utomlands användas på två sätt.

1. För att uppfylla kravet på minst tre års bosättningstid i Sverige för rätt till folkpension i form av ålderspension. Att rätt till folkpension finns innebär i sin tur rätt till garantipension.
2. Vid beräkning av antalet 40-delar för den bosättningsbaserade folkpensionen i beräkningsunderlaget till garantipensionen.

Exempel

En man född 1934 kommer till Sverige för första gången i maj 2004. Han har tidigare bara varit bosatt i Bulgarien.

Eftersom mannen inte har varit bosatt i Sverige någon tid före den 1 januari 2003 kan bosättningstiden i Bulgarien inte likställas med bosättningstid i Sverige. Garantipension kan inte beviljas.

Exempel

En kvinna född i mars 1930 kommer till Sverige för första gången i juni 1996. Hon är då 66 år. Tidigare har kvinnan endast varit bosatt i Polen. Bosättningstiden i Polen ger inte rätt till någon pension som kan betalas ut vid bosättning i Sverige.

Kvinnan kan beviljas garantipension fr.o.m. juni 2006 då hon uppfyller samtliga krav i övergångsbestämmelserna. Kraven uppfylls på följande sätt:

Hon har bott i Sverige

- sammanlagt minst tio år fr.o.m. det 16:e levnadsåret.
- oavbrutet sedan minst två år.
- före den 1 januari 2003.

Bosättningstiden i Polen likställs med bosättningstid i Sverige och garantipension kan beviljas.

Exempel

En kvinna född i juni 1919 kommer till Sverige den 12 augusti 1998. Hon är då 77 år. Innan kvinnan kom till Sverige hade hon bott i Iran under åren 1935 – 1947 och 1950 – 1995. Dessa bosättningsår ger inte rätt till någon pension som kan betalas ut vid bosättning i Sverige. Åren 1948 – 1949 bodde kvinnan i Sverige.

Kvinnan kan beviljas garantipension fr.o.m. augusti 2004. Hon uppfyller samtliga krav i övergångsbestämmelserna den 11 augusti 2004. Kraven uppfylls på följande sätt:

Hon har bott i Sverige sammanlagt minst tio år fr.o.m. det 16:e levnadsåret (1948 – 1949 = två år och 12 augusti 1996 – 11 augusti 2004 = åtta år). Hon har bott i Sverige

- oavbrutet sedan minst 2 år.
- före den 1 januari 2003.

Bosättningstiden i Iran får därmed likställas med bosättningstid i Sverige. Garantipension kan beviljas.

Exempel

En finsk man, född i september 1932, kom till Sverige för första gången i december 1996. Han var då 64 år. Tidigare har mannen enbart varit bosatt i Finland. Han har aldrig förvärvsarbetat. Finsk bosättningsbaserad pension betalas ut sedan oktober 1997.

I december 2006 uppfyller mannen kravet på minst 10 års sammanlagd bosättning i Sverige. De övriga kraven, minst 4 års oavbruten bosättning i Sverige och någon bosättningstid i Sverige före den 1 januari 2003, uppfylls även de.

Mannen kan trots detta inte beviljas garantipension. Bosättningstiden i Finland får inte likställas med bosättningstid i Sverige. Anledningen är att bosättningstiden i Finland ligger till grund för en utländsk pension som kan betalas ut vid bosättning i Sverige.

Bestämmelserna i 6 kap. 28 § SFBP är en regel med i princip samma innebörd som 6 kap. 27 § SFBP. Skillnaden är att i 28 § gäller dem som hade folkpension i form av ålderspension i december 2002, men där bosättningstiden utomlands inte räknats med. Detta eftersom alla krav i de tidigare övergångsbestämmelserna i punkt 4 (t.ex. minst tio års sammanlagd bosättning i Sverige) inte var uppfyllda vid beviljandet. När samtliga krav i övergångsbestämmelserna senare uppfylls, ska garantipensionen beräknas med beaktande av bosättningstiden utomlands. Detta sker då enligt 6 kap. 28 § SFBP.

Exempel

En man född i januari 1932 kommer till Sverige för första gången i januari 1994. Han är då 62 år. Före ankomsten till Sverige har mannen bara bott i Mexiko. Bosättningstiden i Mexiko ger inte rätt till någon pension som kan betalas ut vid bosättning i Sverige.

Mannen beviljades folkpension i form av ålderspension fr.o.m. januari 1997. Denna pension beviljades med 3/40 utifrån tre års bosättningstid i Sverige (1994 – 1996). Mannens bosättningstid i Mexiko beaktades inte vid beviljandet. Anledningen var att mannen då inte uppfyllde kravet på minst tio års sammanlagd bosättning i Sverige (6 kap. 27 § SFBP).

Fr.o.m. januari 2003 beviljas denne man garantipension. I beräkningsunderlaget för garantipensionen ingår folkpension och pensionstillskott med 3/40.

I januari 2004 har mannen bott i Sverige i tio år. Han uppfyller nu samtliga krav i SFBP. Kraven uppfylls på följande sätt:

Han har bott i Sverige

- sammanlagt minst tio år fr.o.m. det 16:e levnadsåret.
- oavbrutet sedan minst fyra 4 år.
- före den 1 januari 2003.

Bosättningstiden i Mexiko kan likställas med bosättningstid i Sverige. I beräkningsunderlaget för garantipensionen ska nu folkpension och pensionstillskott ingå med 40/40.

6.2.2 EU/EES-perioder

Bosättningsperioder i ett EU/EES-land eller i Schweiz får *inte* läggas samman med bosättningstid i Sverige för att klara kraven på minst 10 års sammanlagd bosättning eller oavbruten bosättning 5 år. Se bilaga 11 till rådets och Europaparlamentets förordning (EG) nr 883/2004 och bilaga 6 till rådets förordning (EEG) nr 1408/71.

7 Beräkningsunderlaget för garantipensionen

Reglerna om garantipension till personer födda 1937 eller tidigare syftar till att ingen enskild ska få en lägre nettopension i januari 2003 än i december 2002. Med nettopension menas det belopp som återstår efter avdrag för inkomstskatt.

För att nå detta syfte används ett beräkningsunderlag. Beräkningsunderlaget är, som namnet anger, ett underlag för den fortsatta beräkningen av garantipensionen. I princip görs beräkningen av garantipensionen i följande steg:

1. Beräkningsunderlaget summeras med de pensioner som ska ingå.
2. Beräkningsunderlaget räknas om. Någon omräkning görs dock inte om underlaget överstiger 3,16 prisbasbelopp för ogifta och 2,8275 prisbasbelopp för gifta. Reglerna innebär att omräkning görs om beräkningsunderlaget ligger inom det intervall som skulle ge rätt till särskilt grundavdrag enligt reglerna till och med inkomståret 2002.
3. Beräkningsunderlaget minskas med vissa av de pensioner som ingått i underlaget. Det belopp som återstår är den garantipension som ska betalas ut.

Detta kapitel ger en beskrivning av hur beräkningsunderlaget för garantipensionen summeras. I kapitel 9 beskrivs sedan de olika reglerna för omräkning av beräkningsunderlaget samt hur underlaget minskas och garantipensionen fastställs. I kapitel 10 slutligen, beskrivs hur garantipensionen beräknas i vissa situationer.

Det här kapitlet beskriver:

- Allmänt om de pensionsbelopp som ska ingå i beräkningsunderlaget – avsnitt 7.1.
- Tilläggspension – avsnitt 7.2.
- Tjänstepension och utländsk socialförsäkringspension – avsnitt 7.3.
- ATP i form av änkepension – avsnitt 7.4.
- Folkpension enligt äldre regler – avsnitt 7.5.
- Pensionstillskott enligt äldre regler – avsnitt 7.6.
- Andra belopp som anses vara en folkpensionsförmån. Här beskrivs det nordiska folkpensionstillägget – avsnitt 7.7.
- En särskild garantiregel som gäller i de fall ålderspensionen samordnades med yrkesskadelivränta vid egen skada i december 2002 – avsnitt 7.8.

7.1 Allmänt om beloppen i beräkningsunderlaget

De pensionsbelopp som ska ingå i beräkningsunderlaget kan vara såväl faktiska som fiktiva. Gemensamt för beloppen är att de på ett eller annat sätt

påverkade storleken av den ålderspension som efter skatteavdrag betalades ut till den enskilde enligt reglerna i december 2002.

De pensionsinkomster som enligt 66 kap. 5 § SFB ska ingå i beräkningsunderlaget är:

- tilläggspension
- änkepension
- svensk tjänstepension
- utländska socialförsäkringspensioner och tjänstepensioner som är skattepliktiga i Sverige
- folkpension som inte motsvaras av tilläggspension
- pensionstillskott
- andra förmåner som är att anse som folkpension i form av ålderspension.

I detta kapitel beskrivs reglerna för vart och ett av dessa pensionsbelopp. I kapitel 8, som ligger i anslutning till detta kapitel, beskrivs sedan beräkningen av folkpension i form av ålderspension enligt de äldre reglerna i AFL.

7.2 Tilläggspension

7.2.1 Huvudregel

I beräkningsunderlaget ska ingå den tilläggspension som betalas ut (66 kap. 5 § 1 SFB). I vissa fall gäller dock särskilda regler. Dessa beskrivs nedan.

7.2.2 Folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet

Om folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet skulle bli högre än den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut, ska detta fiktiva folkpensionstillägg ingå i beräkningsunderlaget (66 kap. 6 § SFB). Den tilläggspension som betalas ut ska då inte ingå. Denna spärregel finns för att den enskilde inte ska få ett sämre grundskydd i januari 2003 än i december 2002 (prop. 1999/2000:127, s. 117).

Är tilläggspensionen samordnad med yrkesskadelivränta enligt 69 kap. 12 § SFB gäller inte denna spärregel (66 kap. 6 § SFB). För dessa fall finns särskilda regler som beskrivs under rubriken ”Yrkesskadelivränta” i detta avsnitt. Vidare finns en särskild garantiregel för beräkningsunderlaget. Denna beskrivs i avsnitt 7.8.

Den tilläggspension som betalas ut är beräknad med prisbasbeloppet och sedan följsamhetsindexerad (63 kap. 11 och 25 §§ SFB). Detta beräknings sätt gäller tilläggspensionens båda delar, alltså både ATP-delen och folkpensionstillägget.

Att folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet skulle överstiga den följsamhetsindexerade hela tilläggspensionen är en situation som kan uppstå

om den enskildes medelpoäng är mycket låg och ATP-delen därför är en mycket liten del av hela tilläggspensionen. En annan orsak kan vara dålig tillväxt i kombination med hög inflation.

Exempel

Till en kvinna betalas tilläggspension ut med 30 000 kr per år. Av detta belopp är 29 000 kr folkpensionstillägget och 1 000 kr ATP-delen.

Antag att folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet blir 31 000 kr per år. Detta belopp är högre än den tilläggspension som betalas ut och ska därför ingå i beräkningsunderlaget avseende tilläggspension. Den tilläggspension som betalas ut ska inte ingå.

Om folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet i stället hade varit 29 500 kr per år och samma förutsättningar i övrigt hade gällt, skulle de 30 000 kr per år som avser tilläggspensionen ha ingått i beräkningsunderlaget. Det beror på att folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet då inte överstiger den följsamhetsindexerade tilläggspensionen.

7.2.3 Yrkesskadelivränta

Om ålderspensionen samordnades med yrkesskadelivränta vid egen skada (egenlivränta) i december 2002, ska tilläggspensionen från och med den 1 januari 2003 samordnas med yrkesskadelivräntan enligt 69 kap. 12 § SFB.

Sådan samordning innebär att minskning av tilläggspensionen görs med det belopp som motsvarar skillnaden mellan ålderspensionen före och efter samordning med livräntan i december 2002. Med ålderspension menas summan av folkpension, pensionstillskott och ATP. Det samordningsbelopp som fastställs på detta sätt är ett ”fast belopp” som inte räknas om med hänsyn till ändringar av prisbasbelopp eller inkomstindex.

Är tilläggspensionen samordnad med yrkesskadelivränta enligt 69 kap. 12 § SFB gäller två särskilda regler för hur tilläggspensionen ska ingå i beräkningsunderlaget:

1. Det är tilläggspensionen *efter* samordning med yrkesskadelivräntan som ska ingå i beräkningsunderlaget (66 kap. 5 § 1 SFB).
2. Regeln om att folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet ska ingå i beräkningsunderlaget om det är högre än den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut, *gäller inte* (66 kap. 6 § SFB).

OBS! Dessa två särskilda regler *gäller enbart* om tilläggspensionen samordnas enligt 69 kap. 12 § SFB.

Reglerna gäller *inte* om tilläggspensionen samordnas med yrkesskadelivränta enligt 69 kap. 2-11 §§ SFB. Vid sådan samordning ska tilläggspensionen före samordning med yrkesskadelivräntan ingå i beräkningsunderlaget (66 kap. 5 § 1 SFB). Vidare ska folkpensionstillägget beräknat med prisbasbe-

loppet ingå i beräkningsunderlaget om det överstiger den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut. Detta följer av (66 kap. 5 § 5 SFB).

7.3 Tjänstepension och utländsk socialförsäkringspension

I beräkningsunderlaget ska ingå:

- svensk tjänstepension (66 kap. 5 § 3 SFB) och
- utländsk socialförsäkringspension och utländsk tjänstepension (66 kap. 5 § 4 SFB).

Som framgår under rubriken ”Huvudregel” nedan, ska svensk och utländsk tjänstepension samt utländsk socialförsäkringspension ingå i beräkningsunderlaget. Observera att det är pensioner som är skattepliktiga i Sverige som ska ingå i beräkningsunderlaget.

Vidare ska svensk tjänstepension som är skattepliktig enligt lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINKL) ingå i beräkningsunderlaget. Detta gäller även den tjänstepension som är undantagen från sådan beskattning på grund av bestämmelser i ett dubbelbeskattningsavtal som Sverige slutit med en annan stat (prop. 2001/02:119 om Vissa socialförsäkringsfrågor m.m. s. 64).

7.3.1 Vad är en tjänstepension?

Med tjänstepension menas en pension som betalas ut på grund av sådan tjänstepensionsförsäkring som avses i 58 kap. 7 § inkomstskattelagen (1999:1229) samt en pension som betalas ut på grund av tidigare tjänst på annat sätt än genom försäkring (66 kap. 8 § SFB).

7.3.2 Gemensamma regler – gemensam beskrivning

De bestämmelser som beskrivs i detta avsnitt gäller i huvudsak lika för både svensk och utländsk pension. För att i beskrivningarna undvika långa uppräknningar används uttrycket ”Tjänstepension” som en gemensam beteckning för svensk tjänstepension, utländsk tjänstepension, utländsk socialförsäkringspension samt svensk tjänstepension som är skattepliktig enligt SINKL eller som skulle ha varit det om Sverige inte hade slutit ett avtal om dubbelbeskattning med berörd annan stat.

7.3.3 Huvudregel

Tjänstepension ska ingå i beräkningsunderlaget med det belopp som framgår av taxeringen året före det år beräkningen av garantipensionen gäller (66 kap. 9 § SFB). Det blir därmed tjänstepensionen för inkomståret två år före beräkningsåret som ska ingå.

Exempel

En man född 1932 har garantipension. Vid 2004 års taxering (inkomstår 2003) ingår svensk tjänstepension med 8 000 kr och utländsk socialförsäkringspension som är skattepliktig i Sverige med 7 000 kr.

I beräkningsunderlaget ska fr.o.m. januari 2005 $(7\ 000 + 8\ 000) = 15\ 000$ kr ingå.

7.3.4 Tjänstepension i form av efterlevandepension beviljas

Beviljas tjänstepension i form av efterlevandepension, ska beräkningsunderlaget justeras med hänsyn till den beviljade pensionen. Justeringen ska göras från och med månaden efter den månad Pensionsmyndigheten fick kännedom om beviljandet. Den tjänstepension som beviljas ska, omräknad till ett årsbelopp, ingå i beräkningsunderlaget tills den vid taxeringen gäller för ett helt år eller tills den upphör eller minskar och den enskilde anmäler detta till Pensionsmyndigheten (66 kap. 10 § SFB). Se vidare under rubriken ”Upphörd eller minskad tjänstepension”.

Exempel

En kvinna beviljas tjänstepension i form av efterlevandepension med 500 kr per månad fr.o.m. maj 2010. Pensionsmyndigheten får kännedom om detta den 10 juli 2010 i samband med att kvinnan gör en anmälan till Pensionsmyndigheten.

Fr.o.m. januari 2011 ökar tjänstepensionen till 600 kr per månad.

Så här ska tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen:

Beräkningsår 2010

Tjänstepensionen omräknad till ett årsbelopp $12 \times 500 = 6\ 000$ kr, ska ingå i beräkningsunderlaget fr.o.m. augusti 2010.

Beräkningsår 2011

Tjänstepensionen ska fortfarande ingå i beräkningsunderlaget med 6 000 kr eftersom den inte är med i inkomsten för taxeringsår 2010 (inkomstår 2009).

Beräkningsår 2012

Även det här året ska tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget med 6 000 kr. Detta eftersom det belopp som är med i inkomsten för taxeringsår 2011 (inkomstår 2010) inte gäller för ett helt år.

Beräkningsår 2013

Den tjänstepension som ingår i inkomsten för taxeringsår 2012 (inkomstår 2011) gäller nu för ett helt år. Detta belopp, som är $12 \times 600 = 7\ 200$ kr, ska ingå i beräkningsunderlaget.

7.3.5 Tjänstepension beviljas i samband med beviljande av garantipension

Om en tjänstepension beviljas i samband med att garantipension beviljas, ska beräkningsunderlaget justeras med hänsyn till den beviljade tjänstepensionen. Justeringen ska göras från och med månaden efter den månad Pensionsmyndigheten fick kännedom om den beviljade pensionen. Tjänstepensionen, omräknad till ett årsbelopp, ska ingå i beräkningsunderlaget tills den vid taxeringen gäller för ett helt år eller tills den upphör eller minskar och den enskilde anmäler detta till Pensionsmyndigheten (66 kap. 10 § SFB). Se vidare under rubriken ”Upphörd eller minskad tjänstepension”.

Exempel

En man född 1935 ansöker om garantipension i mars 2003. Han beviljas den sökta pensionen fr.o.m. april 2003.

I samband med beviljandet av garantipensionen beviljas mannen tjänstepension med 1 000 kr per månad. Försäkringskassan, som då skötte administrationen av ålderspensionen, får kännedom om detta den 20 april 2003.

Fr.o.m. januari 2004 höjs tjänstepensionen till 1 100 kr per månad.

Så här ska tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen:

Beräkningsår 2003

Tjänstepensionen omräknad till ett årsbelopp $12 \times 1\,000 = 12\,000$ kr, ska ingå i beräkningsunderlaget fr.o.m.

Tjänstepensionen ska fortfarande ingå i beräkningsunderlaget med 12 000 kr eftersom den inte är med i inkomsten för taxeringsår 2003 (inkomstår 2002).

Beräkningsår 2005

Även detta år ska tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget med 12 000 kr. Detta eftersom den tjänstepension som är med i inkomsten för taxeringsår 2004 (inkomstår 2003) inte gäller för ett helt år.

Beräkningsår 2006

Den tjänstepension som ingår i inkomsten för taxeringsår 2005 (inkomstår 2004) gäller nu för ett helt år. Beloppet som är $12 \times 1\,100 = 13\,200$ kr ska ingå i beräkningsunderlaget.

7.3.6 Upphörd eller minskad tjänstepension

Om en tjänstepension upphör eller minskar, ska tjänstepensionen i beräkningsunderlaget, efter anmälan från den enskilde, justeras från och med den månad Pensionsmyndigheten fick kännedom om ändringen (66 kap. 11 § SFB).

Exempel

En kvinna född i juni 1935 har garantipension och tjänstepension. För år 2010 ingår tjänstepensionen i beräkningsunderlaget med 24 000 kr, vilket är beloppet för taxeringsår 2009 (inkomstår 2008). Beloppet grundar sig på en månatlig tjänstepension på 2 000 kr.

Tjänstepensionen höjs till 2 200 kr per månad fr.o.m. januari 2009 och till 2 500 kr per månad fr.o.m. januari 2010. Dessa höjningar föranleder inte några justeringar av beräkningsunderlaget.

I juli 2010 anmäler kvinnan till Pensionsmyndigheten att hennes tjänstepension minskat till 800 kr per månad fr.o.m. juni 2010.

Fr.o.m. juli 2010 ska tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget med $(12 \times 800) = 9\,600$ kr.

7.3.7 Tjänstepension skattepliktig enligt SINKL

I beräkningsunderlaget ska ingå tjänstepension som är skattepliktig enligt 5 § 5 och 7 SINKL eller som skulle varit det om Sverige inte hade slutit ett avtal om dubbelbeskattning två år före det år beräkningen av garantipensionen avser (66 kap. 9 § SFB). I övrigt gäller samma regler för dessa pensioner som för svensk tjänstepension, utländsk tjänstepension och utländsk socialförsäkringspension. Detsamma gäller också de särskilda övergångsbestämmelserna för personer som är födda 1936 och 1937.

Exempel

En kvinna född 1932 är sedan ett antal år tillbaka bosatt i Tyskland. Kvinnan har tilläggspension, garantipension och svensk tjänstepension. På samtliga hennes pensioner och därmed även tjänstepensionen dras SINK.

År 2001 var tjänstepensionen skattepliktig enligt SINKL 12 000 kr. Detta belopp ska ingå i beräkningsunderlaget för 2003 års garantipension.

7.3.8 Övergångsbestämmelser för personer födda 1936 och 1937**Födda 1936**

För personer som är födda år 1936 skulle tjänstepension ingå i beräkningsunderlaget med beloppet i december 2001, omräknat till ett årsbelopp.

Betalades inte någon tjänstepension ut för december 2001, skulle i stället den tjänstepension, omräknad till ett årsbelopp, som betalades ut den första månaden efter december 2001, ingå i beräkningsunderlaget.

Från och med beräkningsår 2004 gällde åter huvudregeln, dvs. att tjänstepensionen närmast föregående taxeringsår skulle ingå i beräkningsunderlaget.

(1 kap. 3 § SFBP och punkt 7 övergångsbestämmelserna till den upphävda lagen (2000:798) om garantipension.

Exempel

En man född i november 1936 har garantipension. Han har sedan november 2001 även en utländsk ålderspension som är skattepliktig i Sverige.

I december 2001 var månadsbeloppet för den utländska ålderspensionen 200 kr. För taxeringsår 2002 (inkomstår 2001) ingår den utländska ålderspensionen med $2 \times 200 = 400$ kr.

Fr.o.m. januari 2002 ökade den utländska ålderspensionen till 250 kr per månad. För taxeringsår 2003 (inkomstår 2002) ingår den utländska ålderspensionen med $12 \times 250 = 3\,000$ kr.

Så här ska den utländska pensionen ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen:

Beräkningsår 2003

Månadsbeloppet för december 2001, omräknat till ett årsbelopp, ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet blir $12 \times 200 = 2\,400$ kr.

Beräkningsår 2004

Den utländska ålderspensionen för taxeringsår 2003 (inkomstår 2002) ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet är 3 000 kr.

Exempel

En kvinna född i maj 1936 har garantipension och tjänstepension.

I december 2001 betalades inte någon tjänstepension ut. Den första utbetalningsmånaden för tjänstepensionen var maj 2002, då månadsbeloppet var 500 kr. För taxeringsår 2003 (inkomstår 2002) ingår tjänstepension med $8 \times 500 = 4\,000$ kr.

Fr.o.m. januari 2003 ökade tjänstepensionen till 540 kr per månad. För taxeringsår 2004 (inkomstår 2003) ingår tjänstepensionen med $12 \times 540 = 6\,480$ kr.

Så här ska tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen:

Beräkningsår 2003

Tjänstepensionen den första utbetalningsmånaden efter december 2001 (maj 2002) ska, omräknad till ett årsbelopp, ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet blir $12 \times 500 = 6\,000$ kr.

Beräkningsår 2004

Tjänstepensionen närmast föregående taxeringsår, 2003 (inkomstår 2002), ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet, som avser maj–december 2002, är 4 000 kr.

Beräkningsår 2005

Tjänstepensionen närmast föregående taxeringsår, 2004 (inkomstår 2003), ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet är 6 480 kr.

Födda 1937

För de som är födda år 1937 skulle tjänstepensionen för beräkningsåren 2003 och 2004 ingå i beräkningsunderlaget med tjänstepensionen, omräknad till ett årsbelopp, för den enskildes 65-årsmanad.

Betalades inte någon tjänstepension ut för 65-årsmanaden, skulle i stället tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget med beloppet, omräknat till ett årsbelopp, den första manad efter 65-årsmanaden som sådan tjänstepension betalades ut.

Från och med beräkningsår 2005 gällde åter huvudregeln, dvs. att tjänstepensionen närmast föregående taxeringsår skulle ingå i beräkningsunderlaget.

(1 kap. 3 § SFBP och punkt 7 övergångsbestämmelserna till den upphävda lagen (2000:798) om garantipension).

Exempel

En man född i november 1937 har garantipension och tjänstepension. För 65-årsmanaden (november 2002) var tjänstepensionens månadsbelopp 400 kr. För taxeringsår 2003 (inkomstår 2002) ingår tjänstepension med $2 \times 400 = 800$ kr.

Fr.o.m. januari 2003 ökade tjänstepensionen till 440 kr per manad. För taxeringsår 2004 (inkomstår 2003) ingår tjänstepension med $12 \times 440 = 5\,280$ kr.

Så här ska tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen:

Beräkningsår 2003

Tjänstepensionen för 65-årsmanaden, omräknad till ett årsbelopp, ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet blir $12 \times 400 = 4\,800$ kr.

Beräkningsår 2004

Samma belopp som för beräkningsår 2003, dvs. 4 800 kr, ska ingå i beräkningsunderlaget.

Beräkningsår 2005

Tjänstepensionen närmast föregående taxeringsår, 2004 (inkomstår 2003), ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet är 5 280 kr.

Exempel

En kvinna född i september 1937 har garantipension och tjänstepension. För 65-års månaden (september 2002) betalades inte någon tjänstepension ut. Den första utbetalningsmånaden var oktober 2002, då månadsbeloppet var 1 000 kr. För taxeringsår 2003 (inkomstår 2002) ingår tjänstepensionen med $3 \times 1\,000 = 3\,000$ kr.

Fr.o.m. januari 2003 ökade tjänstepensionen till 1 200 kr per månad. För taxeringsår 2004 (inkomstår 2003) ingår tjänstepension med $12 \times 1\,200 = 14\,400$ kr.

Fr.o.m. januari 2004 ökade tjänstepensionen på nytt, denna gång till 1 500 kr per månad. För taxeringsår 2005 (inkomstår 2004) ingår tjänstepension med $12 \times 1\,500 = 18\,000$ kr.

Så här ska tjänstepensionen ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen:

Beräkningsår 2003

Tjänstepensionen för oktober 2002, omräknad till ett årsbelopp, ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet blir $12 \times 1\,000 = 12\,000$ kr.

Beräkningsår 2004

Samma belopp som för beräkningsår 2003, 12 000 kr ska ingå i beräkningsunderlaget.

Beräkningsår 2005

Tjänstepensionen närmast föregående taxeringsår, 2004 (inkomstår 2003) ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet är 14 400 kr.

Beräkningsår 2006

Tjänstepensionen närmast föregående taxeringsår, 2005 (inkomstår 2004) ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet är 18 000 kr.

Exempel

En man född 1937 är sedan några år tillbaka bosatt i Holland. Mannen har tilläggs pension, garantipension och svensk tjänstepension. På samtliga dessa pensioner och därmed även tjänstepensionen dras SINK.

Tjänstepensionens belopp före SINK-avdrag:

2001 Ingen utbetalning.

2002 500 kr per månad juli–december vilket blir $6 \times 500 = 3\,000$ kr för hela året.

2003 600 kr per månad januari–december vilket blir 12×600

= 7 200 kr för hela året.

2004 700 kr per månad januari–december vilket blir 12×700
= 8 400 kr för hela året.

Tjänstepension ska ingå i beräkningsunderlaget på följande sätt:

Beräkningsår	Belopp
2003	6 000 kr (12×500)
2004	6 000 kr (Samma belopp som beräkningsår 2003)
2005	7 200 kr
2006	8 400 kr

Gemensamt för personer födda 1936 och 1937

Om en tjänstepension upphörde eller minskade, skulle tjänstepensionen i beräkningsunderlaget, efter anmälan från den enskilde, justeras från och med den månad Försäkringskassan, som då skötte administrationen av ålderspensionen, fick kännedom om ändringen (punkt 7 övergångsbestämmelserna till den upphävda lagen [2000:798] om garantipension). (1 kap. 3 § SFBP och 66 kap. 11 § SFB)

7.4 Änkepension

7.4.1 Huvudregel

I beräkningsunderlaget ska ingå den tilläggspension i form av änkepension som betalas ut enligt SFB och SFBP. (66 kap. 5 § 2 SFB)

7.4.2 Äkepensionen samordnas med ålderspensionen

Samordnas änkepensionen med ålderspension, är det änkepensionen *efter* samordning som ska ingå i beräkningsunderlaget (prop. 1999/2000:127 s. 53).

7.5 Folkpension enligt äldre regler

7.5.1 Huvudregel

I beräkningsunderlaget ska ingå en kompensation för den folkpension, beräknad enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003, som inte motsvaras av folkpensionstillägget i tilläggspensionen (66 kap. 5 § 5 SFB).

Ett folkpensionsbelopp ska endast ingå i beräkningsunderlaget om folkpensionstillägget betalas ut med en lägre kvot (ett lägre belopp) än den folkpension den enskilde hade rätt till enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003 (prop. 1999/2000:127, s. 54). Med kvot menas här det antal 30-delar (eller 20 – 29-delar beroende på medborgarskap och födelseår) som folkpensions-

tillägget betalas ut med enligt SFB och antalet 30- eller 40-delar som folkpensionen skulle ha betalats ut med enligt de äldre reglerna i AFL.

Det innebär att om den enskilde har ett oreducerat folkpensionstillägg ska något belopp för folkpension enligt äldre regler inte ingå i beräkningsunderlaget.

7.5.2 Folkpensionen jämförd med folkpensionstillägget

För att ha rätt till folkpensionstillägg krävs att pensionspoäng/sjömansår kan tillgodoräknas för minst tre år. För att ett oreducerat folkpensionstillägg ska betalas ut är kravet att minst 30 år (eller 20 – 29 år beroende på medborgarskap och födelseår) med pensionspoäng/sjömansår kan tillgodoräknas (63 kap. 3, 4 och 8 §§ SFB).

Folkpensionen enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003 kunde vara såväl bosättningsbaserad som arbetsbaserad beroende på vilket alternativ som var fördelaktigast för den enskilde. Vissa år utan pensionspoäng kunde dessutom likställas med år med pensionspoäng vid beräkning av folkpensionen.

I kapitel 8 beskrivs beräkningen av folkpension i form av ålderspension enligt de äldre reglerna i AFL, och där framgår även vilka år som kan likställas med pensionspoäng.

7.5.3 Beräkningsmetod

I många situationer kan det enkelt fastställas om någon folkpension enligt äldre regler ska ingå i beräkningsunderlaget. Är folkpensionstillägget beviljat med en oreducerad kvot, exempelvis med 30/30 eller 25/25, ska någon folkpension inte ingå. I vissa lägen är det lite mer komplicerat att fastställa om folkpension ska ingå och i så fall med vilket belopp.

När den kvot med vilken folkpensionen ska ingå har fastställts, krävs i vissa fall, för att få fram ett korrekt belopp, att kvoten omvandlas till ett decimaltal med sex decimaler. Är den sjunde decimalen 5 eller högre höjs den sjätte decimalen.

Exempel

Kvoten är 10/40. Decimaltalet blir $(10 : 40) = 0,25$.

Exempel

Kvoten är 10/30. Decimaltalet blir $(10 : 30) = 0,333333$.

7.5.4 Hur ska folkpensionsbeloppet ingå?

Här följer några exempel som visar om och i så fall med vilket belopp folkpension, beräknad enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003, ska ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen.

Exempel

40 års bosättning i Sverige och 0 år med pensionspoäng

En ogift man född 1937 hade i december 2002 folkpension i form av hel ålderspension beräknad utifrån 40 års bosättningstid i Sverige (= 40/40).

Mannen har inte tillgodoräknats några pensionspoäng och har därför inte rätt till tilläggspension och därmed inte heller till något folkpensionstillägg fr.o.m. januari 2003.

Eftersom mannen hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har han rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003.

Antag att prisbasbeloppet för år 2003 är 38 400 kr.

Den folkpension som skulle ha betalats ut i januari 2003 beräknas då till $96\% \times 38\,400 \times 40/40 = 36\,864$ kr per år.

Detta fiktiva folkpensionsbelopp motsvaras inte av något folkpensionstillägg och ska därför ingå i beräkningsunderlaget fr.o.m. januari 2003.

Exempel

28 års bosättning i Sverige och 0 år med pensionspoäng

En gift kvinna född 1930 hade i december 2002 folkpension i form av hel ålderspension beräknad utifrån 28 års bosättningstid i Sverige = 28/40.

Kvinnan har inte tillgodoräknats några pensionspoäng och har därför inte rätt till tilläggspension och därmed inte heller till något folkpensionstillägg fr.o.m. januari 2003.

Antag att prisbasbeloppet för år 2003 är 38 400 kronor.

Den folkpension som skulle ha betalats ut i januari 2003 beräknas till $78,5\% \times 38\,400 \times 28/40 = 21\,101$ kr per år.

Detta fiktiva folkpensionsbelopp motsvaras inte av något folkpensionstillägg i tilläggspensionen och ska därför ingå i beräkningsunderlaget fr.o.m. januari 2003.

Exempel

30 år med pensionspoäng

En ogift man född 1937 hade i december 2002 folkpension i form av hel ålderspension beräknad utifrån 30 år med pensionspoäng = 30/30.

Eftersom mannen har 30 år med pensionspoäng har han rätt till en oreducerad tilläggspension och därmed till ett oreducerat folkpensionstillägg fr.o.m. januari 2003.

I beräkningsunderlaget ska inte något belopp avseende folkpension ingå.

Exempel

20 års bosättning i Sverige och 15 år med pensionspoäng

En ogift kvinna född i mars 1936 hade i december 2002 folkpension i form av hel ålderspension beräknad utifrån 15 år med pensionspoäng = 15/30.

Kvinnan har rätt till tilläggspension och därmed till folkpensionstillägg fr.o.m. januari 2003 med 15/30.

Försäkringskassan, som då skötte administrationen av ålderspensionen, utredde ärendet och kom fram till att kvinnan kan tillgodoräknas 20 år med bosättnings tid i Sverige. Hon skulle alltså ha rätt till folkpension med antingen 15/30 eller 20/40. Eftersom inget av dessa alternativ innebär en högre kvot än den folkpensionstillägget betalas ut efter, ska inte något folkpensionsbelopp ingå i beräkningsunderlaget.

Exempel

40 års bosättning i Sverige och 20 år med pensionspoäng

En ogift kvinna hade i december 2002 folkpension i form av hel ålderspension beräknad utifrån 40 års bosättnings tid = 40/40 = 1,0.

Kvinnan har tillgodoräknats pensionspoäng för 20 år. Hon har därför rätt till tilläggspension och därmed till folkpensionstillägg fr.o.m. januari 2003 med 20/30 = 0,666667.

Då kvinnans folkpensionstillägg betalas ut med en lägre kvot än den för folkpensionen enligt äldre regler i AFL, ska skillnaden i form av folkpension ingå i beräkningsunderlaget.

Skillnaden mellan 1,0 – 0,666667 = 0,333333. Det är utifrån detta decimaltal som folkpensionen enligt AFL ska beräknas.

Antag att den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut uppgår till 80 000 kr. Antag vidare att prisbasbeloppet är 38 400 kr.

Det folkpensionsbelopp som inte motsvaras av folkpensionstillägg blir då $96 \% \times 38\,400 \times 0,333333 = 12\,288$ kr.

Detta fiktiva folkpensionsbelopp ska ingå i beräkningsunderlaget. Den tilläggspension som betalas ut, 80 000 kr, ska även den ingå.

Exempel**24 års bosättning i Sverige och 16 år med pensionspoäng**

En ogift man född 1936 hade i december 2002 folkpension i form av hel ålderspension beräknad utifrån 24 års bosättningstid = $24/40 = 0,6$.

Mannen har tillgodoräknats pensionspoäng för 16 år. Han har rätt till tilläggspension och därmed till folkpensionstillägg fr.o.m. januari 2003 med $16/30 = 0,533333$.

Eftersom mannens folkpensionstillägg betalas ut med en lägre kvot än för folkpensionen enligt AFL, ska skillnaden i form av folkpension ingå i beräkningsunderlaget. Skillnaden är $0,6 - 0,533333 = 0,066667$. Det är utifrån detta decimaltal som folkpensionen enligt äldre regler i AFL ska beräknas.

Antag att den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut uppgår till 40 000 kr. Antag vidare att prisbasbeloppet är 38 400 kr.

Det folkpensionsbelopp som inte motsvaras av folkpensionstillägg blir då $96\% \times 38\,400 \times 0,066667 = 2\,458$ kr.

Detta fiktiva folkpensionsbelopp ska ingå i beräkningsunderlaget. Den tilläggspension som betalas ut, 40 000 kr, ska även den ingå.

Exempel**30 års bosättning, 20 år med pensionspoäng och 8 år som är likställda med pensionspoäng**

En ogift svensk kvinna född 1930 hade i december 2002 folkpension i form av hel ålderspension beräknad utifrån 20 år med pensionspoäng och 8 år likställda med poängår = $28/30 = 0,933333$. De likställda åren är år före 1960 med statligt taxerad inkomst. Kvinnans ATP betalades i december 2002 ut med $20/30$.

Kvinnan kan tillgodoräknas 30 år med bosättningstid i Sverige. Detta ger en kvot på $30/40 = 0,75$. Alternativet att beräkna folkpensionen utifrån bosättningstid är alltså sämre än att använda pensionspoängen och används därför inte.

Eftersom kvinnan har 20 år med pensionspoäng har hon rätt till tilläggspension och därmed till folkpensionstillägg fr.o.m. januari 2003 med $20/30 = 0,666667$.

Kvinnans folkpensionstillägg betalas ut med en lägre kvot än för den folkpension hon skulle haft rätt till enligt äldre regler i AFL. Därför ska skillnaden i form av folkpension ingå i beräkningsunderlaget. Skillnaden är $0,933333 - 0,666667 = 0,266666$. Det är utifrån detta decimaltal som folkpensionen enligt AFL före 2003 ska beräknas.

Antag att den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut uppgår till 50 000 kr. Antag vidare att prisbasbeloppet är 38 400 kr.

Det folkpensionsbelopp som inte motsvaras av folkpensionstillägg blir då $96\% \times 38\,400 \times 0,266666 = 9\,830$ kr.

Detta fiktiva folkpensionsbelopp ska ingå i beräkningsunderlaget. Den tilläggspension som betalas ut, 50 000 kr, ska även den ingå.

Exempel

26 års bosättning i Sverige, 24 år med pensionspoäng och folkpensionstillägget beräknat med 24/26

En gift svensk man född 1920 hade i december 2002 folkpension i form av hel ålderspension beräknad utifrån 24 år med pensionspoäng $= 24/30 = 0,8$. Mannens ATP betalades i december 2002 ut med 24/26.

Mannen kan tillgodoräknas 26 år med bosättningstid i Sverige. Detta ger en kvot på $26/40 = 0,65$. Alternativet att beräkna folkpensionen utifrån bosättningstid är alltså sämre och används inte.

Eftersom mannen har 24 år med pensionspoäng har han rätt till tilläggspension och därmed till folkpensionstillägg fr.o.m. januari 2003 med $24/26 = 0,923077$ alltså med en högre kvot än för folkpensionen. Något belopp avseende folkpension enligt äldre regler i den upphävda AFL ska därför inte ingå i beräkningsunderlaget.

7.6 Pensionstillskott enligt äldre regler

7.6.1 Allmänt

Pensionstillskottet kom till för att minska de ekonomiska skillnaderna mellan de pensionärer som hade och de som inte hade ATP.

Före den 1 januari 2003 betalades pensionstillskott ut som ett komplement till bland annat folkpension i form av ålderspension till personer födda 1937 eller tidigare (66 kap. 5 § 6 SFB och punkt 2 övergångsbestämmelserna till den upphävda lagen [1998:705] om ändring av lagen [1969:205] om pensionstillskott) [PTSL].

Pensionstillskott betalades ut till den som hade rätt till folkpension och som bodde i Sverige eller inom EU/EES.

Reglerna om pensionstillskott upphör att gälla från och med den 1 januari 2003.

Pensionstillskottet motsvaras inte, såsom ATP och folkpension kan sägas göra, till någon del av tilläggspension.

För att inte de pensionstagare som hade pensionstillskott i december 2002 ska få en sänkt nettopension i januari 2003, ska pensionstillskottet ingå i beräkningsunderlaget. Detta belopp ska motsvara det pensionstillskott som en person skulle ha varit berättigad till om de regler som gällde i december 2002 skulle ha tillämpats.

I detta avsnitt beskrivs hur pensionstillskottet ska ingå i beräkningsunderlaget. Här ingår bland annat samordningen med tilläggs pensionen.

7.6.2 Pensionstillskottets storlek

I december 2002 var pensionstillskottet till hel ålderspension 56,9 procent per år av prisbasbeloppet (66 kap. 5 § 6 och 2 § första stycket i PTSL i dess lydelse före den 1 januari 2003). Vid uttag av tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ålderspension, betalades pensionstillskottet ut med motsvarande andel av 56,9 procent av prisbasbeloppet.

Pensionstillskottet minskades med den ATP och utländska pension som betalades ut.

Vid pensionsuttag före eller efter 65-års månaden, minskades respektive ökades pensionstillskottet före avdrag för ATP och utländsk pension. Minskningen gjordes med samma procentsatser som gällde för folkpension och ATP enligt äldre regler och som från och med den 1 januari 2003 gäller vid tidiga eller sena uttag av tilläggs pensionen (66 kap. 5 § 6 och 2 och 3 §§ i PTSL). Se vidare avsnitt 5.8.

Betalades folkpensionen ut med ett minskat antal 30- eller 40-delar på grund av att pensionspoäng eller bosättningstid inte fanns i tillräcklig omfattning, gällde motsvarande minskning för pensionstillskottet. Se vidare avsnitt 8.2 och avsnitt 8.4. Denna andelsberäkning gjordes efter avräkning för ATP och utländsk pension. (66 kap. 5 § 5 SFB och 2 c § samt 3 § andra stycket i PTSL).

Exempel

En kvinna var beviljad halv ålderspension från och med sin 63-års månad. Hennes folkpension betalades ut med 35/40-delar. På grund av det tidiga uttaget var folkpensionen reducerad till 88 procent, $100 - (24 \times 0,5 \%)$. Kvinnans ATP var 5 000 kr per år. Prisbasbeloppet år 2002 är 37 900 kr.

Det pensionstillskott som betalades ut beräknades så här:

1. $88 \% \times 56,9 \% \times 37\,900 \times 1/2 = 9\,489$ kr per år
2. $9\,489 - 5\,000 = 4\,489$ kr per år
3. $4\,489 \times 35/40 = 3\,928$ kr per år.

7.6.3 Pensionstillskottet i beräkningsunderlaget

I beräkningsunderlaget ska pensionstillskott ingå med ett belopp motsvarande det pensionstillskott som skulle ha betalats ut i januari 2003, om det beräknats enligt reglerna i PTSL i december 2002 och enligt punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen (1998:705) om ändring av PTSL (66 kap. 5 § 6 SFB).

7.6.4 Tilläggspension betalas inte ut

Av 66 kap 5 § 6 SFB och 3 § i PTSL följer att för den som inte har rätt till tilläggspension, ska hela pensionstillskottet ingå i beräkningsunderlaget.

Exempel

En kvinna hade folkpension i form av hel ålderspension i december 2002. Pensionen var beräknad utifrån 40 år med bosättningstid = 40/40. Kvinnan har inte tillgodoräknats pensionspoäng för minst 3 år och har därför inte rätt till tilläggspension fr.o.m. januari 2003.

Antag att prisbasbeloppet för år 2003 är 38 400 kr. Det pensionstillskott som ska ingå i beräkningsunderlaget blir då $56,9\% \times 38\,400 \times 40/40 = 21\,850$ kr.

7.6.5 Tilläggspension betalas ut

Det är pensionstillskottet *efter* minskning med tilläggspensionen som ska ingå i beräkningsunderlaget (66 kap. 5 § 6 SFB och 3 § i PTSL i dess lydelse före den 1 januari 2003).

Det är dock inte hela tilläggspensionen utan endast ATP-delen som ska minska pensionstillskottet. Denna ATP-del räknas fram genom att hela den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut minskas med ett fiktivt belopp, som motsvarar folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet (66 kap. 14 § SFB).

Exempel

En man hade folkpension och ATP i form av hel ålderspension i december 2002. Folkpensionen var beräknad utifrån 40 års bosättningstid = 40/40.

Antag att prisbasbeloppet för år 2003 är 38 400 kr. Pensionstillskottet fr.o.m. januari 2003, före minskning med ATP-delen i tilläggspensionen, blir då $56,9\% \times 38\,400 = 21\,850$ kr per år.

Antag att den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut i januari 2003 är 50 000 kr per år varav 13 000 kr är ATP-delen och 37 000 kr folkpensionstillägget.

Antag vidare att folkpensionstillägget, beräknat med prisbasbeloppet blir 36 000 kr. Den ATP-del i tilläggspensionen som ska minska pensionstillskottet blir då $50\,000 - 36\,000 = 14\,000$ kr per år.

Pensionstillskott som ska ingå i beräkningsunderlaget blir då $(21\,850 - 14\,000) \times 40/40 = 7\,850$ kr per år.

7.6.6 Utländsk pension

Pension enligt utländsk lagstiftning likställs med tilläggspension enligt övergångsbestämmelserna till den upphävda förordningen (1979:131) om beräkning av folkpension i vissa fall. Även utländska pensioner som är att likställa med garantipension ska påverka pensionstillskottet.

Enligt EG:s lagstiftning på socialförsäkringsområdet gäller särskilda regler för samordning om den utländska pensionen betalas ut av ett land inom EU/EES-området eller av Schweiz. Sådan pension påverkar pensionstillskottet på olika sätt. Se vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet* och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/2 samt enligt konventioner om social trygghet*.

7.6.7 Obetald tilläggspensionsavgift – omdebitering

Har en egenföretagare inte betalat tilläggspensionsavgiften i föreskriven ordning (s.k. omdebitering), kan tilläggspensionen bli lägre än den annars skulle ha blivit. Se vidare avsnitt 5.4.

Det pensionstillskott som ingår i beräkningsunderlaget ska vara minskat med den tilläggspension som hade betalats ut om tilläggspensionsavgiften betalats i föreskriven ordning (66 kap. 5 § 6 SFB och 4 § i PTSL). Det innebär att det dels ska beräknas den tilläggspension som ska betalas ut, dels den tilläggspension som skulle betalats ut om avgifterna hade betalats.

Exempel

En kvinna hade folkpension och ATP i form av hel ålderspension i december 2002.

Antag att prisbasbeloppet för år 2003 är 38 400 kr. Pensionstillskottet fr.o.m. januari 2003, före minskning med ATP-delen i tilläggspensionen, blir då $56,9\% \times 38\,400 = 21\,850$ kr per år.

Den följsamhetsindexerade tilläggspension som betalas ut till kvinnan i januari 2003 uppgår till 40 000 kr per år, varav 10 000 kr är ATP-delen och 30 000 kr folkpensionstillägget.

Denna kvinna har inte betalat tilläggspensionsavgiften för några år. Om avgiften hade betalats skulle tilläggspensionen ha uppgått till 44 000 kr per år, varav 11 300 kr skulle varit ATP-delen och 32 700 kr folkpensionstillägget. Detta är alltså fiktiva belopp som inte betalas ut.

Om avgifterna hade betalats, skulle vidare folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet ha blivit 31 000 kr. Den ATP-del i den (fiktiva) tilläggspension som ska minska pensionstillskottet blir då $44\,000 - 31\,000 = 13\,000$ kr per år.

Pensionstillskott som ska ingå i beräkningsunderlaget blir $21\,850 - 13\,000 = 8\,850$ kr per år.

7.6.8 Yrkesskadelivränta

Var ålderspensionen samordnad med en yrkesskadelivränta vid egen skada i december 2002, ska tilläggs pensionen från och med januari 2003 minskas med skillnaden mellan ålderspensionen före och efter samordning med livräntan i december 2002 (69 kap. 12 § SFB).

Är tilläggs pensionen samordnad med yrkesskadelivränta enligt 69 kap. 12 § SFB, ska pensionstillskottet minskas med tilläggs pensionen före samordning med yrkesskadelivräntan (66 kap. 15 § SFB). Det pensionstillskott som återstår efter minskning ska ingå i beräkningsunderlaget.

7.7 Andra belopp som anses vara en folkpensionsförmån

I beräkningsunderlaget ska ingå andra förmåner som är att anse som folkpension i form av ålderspension (66 kap. 5 § 7 SFB).

Ett tillägg enligt punkt 4 i artikel 27 i den nordiska konventionen om social trygghet av den 15 juni 1992, som gäller från den 1 januari 1994, är en sådan folkpensionsförmån som ska ingå i beräkningsunderlaget (prop. 1999/2000:127 s. 55). Tillägget brukar kallas ”nordiskt folkpensionstillägg”.

Det nordiska folkpensionstillägget syftar till att kompensera dem som efter omräkning enligt denna konventions regler får en lägre grundpension än före omräkningen. Tillägget, som betalas ut av bosättningslandet, kan ändras om något förhållande som påverkar grundpensionen ändrades.

Från och med den 1 januari 2003 är det tillägg som Sverige betalar ut ”frost”. Det innebär att tillägget betalas ut med det belopp som gällde i december 2002. Beloppet justeras sedan i januari varje år utifrån förändringen av prisbasbeloppet.

Exempel

En man född 1936 hade i december 2002 ett nordiskt folkpensionstillägg på 2 000 kr per år.

Prisbasbeloppet år 2002 är 37 900 kr. Antag att prisbasbeloppet år 2003 är 38 400 kr. Det nordiska folkpensionstillägget fr.o.m. januari 2003 blir då $(2\,000 : 37\,900) \times 38\,400 = 2\,026$ kr per år.

Förutom att 2 026 kr per år betalas ut till mannen fr.o.m. januari 2003 ska beloppet ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen fr.o.m. samma tidpunkt.

7.8 Garantiregel vid samordning med yrkesskadelivränta

Samordnades ålderspension och yrkesskadelivränta vid egen skada i december 2002 gäller särskilda regler för samordning mellan ålderspensionen och livräntan från och med januari 2003 (69 kap. 12 § SFB). Dessa regler beskrivs utförligt i avsnitt 12.2.

Är tilläggspensionen samordnad med yrkesskadelivränta enligt 69 kap. 12 § SFB gäller en särskild garantiregel för beräkningsunderlaget. Enligt denna regel ska beräkningsunderlaget minst uppgå till det belopp som enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003 skulle ha betalats ut i folkpension och pensionstillskott om ingen samordning med yrkesskadelivräntan hade skett. Om pensionstillskottet samordnas med tilläggspension avses här pensions- tillskottet före samordning.

För att beloppet enligt denna regel ska användas som beräkningsunderlag, krävs att det är högre än beräkningsunderlaget enligt huvudreglerna.

Regeln innebär att beräkningsunderlaget lägst blir ett belopp som motsvarar summan av folkpension och pensionstillskott enligt äldre regler, före all form av samordning.

Den beskrivna garantiregeln finns i 66 kap. 15 § SFB.

Exempel

Beräkningsunderlaget beräknat enligt huvudreglerna är 40 000 kr.

Folkpensionen samt pensionstillskottet före samordning med tilläggs- pension och yrkesskadelivränta, enligt 69 kap. 12 § SFB, beräknas till 45 000 kr.

Beräkningsunderlaget före omräkning fastställs till 45 000 kr.

8 Folkpension enligt äldre regler

Folkpension i form av ålderspension kan inte betalas ut från och med den 1 januari 2003. Anledningen till att de äldre reglerna om folkpension beskrivs i den här vägledningen är att denna pension ska ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen. I det här kapitlet beskrivs kraven för att ha rätt till folkpension enligt de äldre reglerna samt hur folkpensionen ska beräknas. Reglerna för hur och i vilka situationer folkpensionen ska ingå i beräkningsunderlaget beskrivs i avsnitt 7.5.

Kapitlet beskriver:

- Kraven för att ha rätt till folkpension – avsnitt 8.1.
- De grundläggande reglerna om folkpensionens storlek – avsnitt 8.2.
- Hur det faktiska civilståndet påverkar folkpensionens storlek – avsnitt 8.3.
- Beräkningen av folkpensionen enligt ATP-regeln och bosättningsregeln. Här beskrivs även de särskilda regler som gäller för flyktingar – avsnitt 8.4.
- Uttag av pensionen. Här beskrivs beräkningen i det fall den enskilde endast tar ut en del av folkpensionen samt om uttaget görs före eller efter 65-årsdagen. I avsnittet används de äldre benämningarna ”partiellt uttag”, ”förtida uttag” och ”uppskjutet uttag” – avsnitt 8.5.

8.1 Rätt till folkpension

8.1.1 Två alternativa regler

För att ha rätt till folkpension i form av ålderspension krävs att den enskilde uppfyller något av nedanstående krav:

1. Har rätt till ATP i form av ålderspension eller kan tillgodoräknas år med pensionspoäng och år som likställs med pensionspoäng för sammanlagt minst tre år (5 kap. 3 § tredje stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 1999).
2. Kan tillgodoräknas minst tre bosättningsår i Sverige (5 kap. 5 § andra stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 1999).

Punkt 1 brukar kallas ATP-regeln och punkt 2 bosättningsregeln.

Minimikravet för rätt till folkpension enligt ATP-regeln kan uppfyllas enbart med år som likställs med år med pensionspoäng (prop. 1992/93:7, s. 35).

Folkpensionen betalas ut enligt den regel, ATP-regeln eller bosättningsregeln, som ger bäst resultat för den enskilde.

8.1.2 Sammanläggning

Om endast ett eller två poängår/likställda år eller endast ett eller två år med bosättningstid tillgodoräknats, kan rätten till folkpension uppkomma genom sammanläggning med försäkringsperioder eller bosättningsperioder i andra EU/EES-länder eller i konventionsländer. Se vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet* och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/72 samt enligt konventioner om social trygghet*.

8.2 Folkpensionens storlek

8.2.1 Grundbeloppen

Enligt 6 kap. 2 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001, är folkpensionens oreducerade årsbelopp 96 procent av prisbasbeloppet för ogifta pensionstagare och 78,5 procent av prisbasbeloppet för gifta. Detta är grundbeloppen. Den folkpension som ska betalas ut i ett enskilt fall kan påverkas av ett antal olika faktorer såsom antalet år med tillgodoräknad pensionspoäng, bosättningstidens längd, tidpunkten för pensionsuttaget etc.

8.2.2 ATP-regeln

För att oreducerad folkpension ska betalas ut enligt ATP-regeln krävs att den enskilde kan tillgodoräknas minst 30 år med pensionspoäng eller därmed likställda år. Är antalet poängår färre än 30, minskas folkpensionen med 1/30 för varje år som saknas. (5 kap. 3 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 1999)

8.2.3 Bosättningsregeln

För rätt till oreducerad folkpension enligt bosättningsregeln, krävs minst 40 bosättningsår. Om antalet bosättningsår är färre än 40, minskas folkpensionen med 1/40 för varje år som saknas. (5 kap. 5 § AFL i dess lydelse före 1 januari 2001)

8.2.4 Förtidspension har betalats ut

Ålderspension till den som omedelbart före sin 65-årsålder hade folkpension i form av hel förtidspension beräknas utifrån den bosättningstid som legat till grund för förtidspensionen om det är förmånligare (punkt 2 övergångsbestämmelserna till lagen [2000:776] om ändring av AFL som hänvisar till 5 kap. 8 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001).

Partiell förtidspension omfattas inte av denna garantiregel. Det innebär att ålderspensionen kan beviljas med såväl ett högre som lägre antal 40-delar än förtidspensionen.

Exempel

En man född i maj 1937 har haft halv förtidspension sedan juni 1994. Pensionsfallsåret var 1994. Mannen är bosatt i Sverige sedan 1960.

När förtidspensionen beviljades, beräknades mannens bosättningstid i Sverige till 42 år av vilka 34 år (1960 – 1993) var faktisk bosättnings-tid och 8 år (1994 – 2001) var framtida bosättningstid. Folkpension i form av förtidspension beviljades med 40/40.

I maj 2002 fyllde mannen 65 år och beviljades hel ålderspension. Försäkringskassan, som då skötte administrationen av ålderspensionen, gjorde en utredning som visade att mannen inte varit bosatt i Sverige sedan januari 1995. Den bosättningstid som ska ligga till grund för ålderspensionen blev därför 35 år (1960 – 1994). Folkpension i form av ålderspension beviljades med 35/40.

8.2.5 Hel särskild efterlevandepension har betalats ut

Folkpension i form av ålderspension till den som omedelbart före sin 65-års-månad har haft hel särskild efterlevandepension betalas ut på grundval av samma bosättningstid som den särskilda efterlevandepensionen, om det är förmånligare för den enskilde (5 kap. 8 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001).

8.2.6 Förtida uttag

Vid förtida uttag ska 30- och 40-delsberäkningen av folkpensionen göras vid första uttaget av ålderspension och från och med 65-års-månaden.

Det innebär att de år med pensionspoäng eller likställda år samt den bosättnings-tid som finns till och med året före det år första uttaget görs, ska ligga till grund för beräkningen av folkpensionen fram till 65-års-månaden.

Från 65-års-månaden görs en ny beräkning. Vid denna beaktas år med pensionspoäng, likställda år samt bosättningstid till och med det 64:e levnads-året. (5 kap. 13 § AFL i dess lydelse före 1999, samt punkt 2 övergångsbe-stämmelserna till lagen [2000:774] om ändring av AFL och prop. 1992/93:7, s. 40)

Exempel

En man född i mars 1935 tar ut ålderspensionen vid 60 års ålder, dvs. fr.o.m. mars 1995. Han har bott i Sverige 28 år och 2 månader och beviljas folkpension i form av ålderspension med 28/40, räknat t.o.m. december 1994.

Vid 65 års ålder görs en ny utredning av pensionstagarens bosättning. Han kan nu tillgodoräknas ytterligare 5 år (1995 – 1999) med bosättnings-tid. Folkpension i form av ålderspension beviljas med 33/40.

8.2.7 Förmåner som betalades ut i december 1992

Folkpension i form av ålderspension som betalades ut med oreducerat belopp i december 1992 räknades från och med januari 1993 om till 40/40. Omräkningen gjordes enligt punkt 3 övergångsbestämmelserna till lagen (1992:1277) om ändring av AFL. Den folkpension som betalades ut vid ikraftträdandet sänktes alltså inte.

Även de folkpensionsförmåner som betalades ut som tillägg till en huvudförmån, handikappersättning, barntillägg, pensionstillskott och särskilt pensionstillägg räknades om till 40/40.

Exempel

En kvinna född i november 1922 har haft folkpension i form av ålderspension sedan november 1987. Fr.o.m. januari 1993 anses kvinnans folkpension grundad på 40 års bosättningstid i Sverige (40/40).

8.2.8 Bosättningstid utomlands

Den enskilde kan under vissa förutsättningar få likställa bosättningstid utomlands med bosättningstid i Sverige. Bosättningstid som ger rätt till en pension som kan betalas ut om den enskilde är bosatt i Sverige får dock inte likställas. (Punkt 4 övergångsbestämmelserna till lagen [1992:1277] om ändring i AFL)

Reglerna innebär att bosättningstid i utlandet likställs med bosättningstid i Sverige om den enskilde uppfyller samtliga nedanstående krav.

1. Varit bosatt i Sverige *sammanlagt* minst tio år räknat från och med det 16:e levnadsåret. Någon övre åldersgräns finns inte.
2. Varit bosatt i Sverige *oavbrutet* sedan viss tid. Hur lång tid som krävs beror på den enskildes födelseår:

Födelseår	Tid som krävs
1930 eller tidigare	Minst 2 år
1931	Minst 3 år
1932	Minst 4 år
1933–1937	Minst 5 år

3. Bosättningstiden utomlands ger inte rätt till en pension som kan betalas ut vid bosättning i Sverige.

De båda villkoren om oavbruten och sammanlagd bosättningstid i Sverige kan uppfyllas efter fyllda 65 år. Bosättningstiden utomlands beaktas då från och med den månad villkoren är uppfyllda.

Bosättningstid utomlands som likställs med bosättningstid i Sverige kan användas för att uppfylla kravet på minst tre års bosättningstid i Sverige för

rätt till folkpension i form av ålderspension och vid beräkning av det antal 40-delar som den bosättningsbaserade folkpensionen ska beräknas till.

Exempel

En svensk man född i februari 1910 kom till Sverige den 15 mars 1988. Han var då 78 år. Tidigare har mannen endast bott i Chile. I mars 1998 uppfyllde mannen samtliga krav för att få likställa bosättningstiden i utlandet med bosättningsstid i Sverige och folkpension i form av ålderspension beviljades med 40/40.

Exempel

En kinesisk kvinna född i juni 1932 kom till Sverige för första gången den 1 juli 1991. Hon var då 59 år. Vid 65 års ålder ansökte kvinnan om ålderspension och beviljades folkpension med 5/40-delar. Pensionen grundades på bosättningsstid i Sverige för tiden juli 1991 – december 1996 = 5 år och 6 månader som avrundades till 5 år. I juli 2001 hade kvinnan varit 10 år i Sverige och beviljades då oreducerad folkpension (40/40).

8.2.9 Änkepension

Övergångsbestämmelser finns vidare rörande vissa kvinnor med änkepension. Enligt dessa har kvinnor som är födda 1944 eller tidigare och som med stöd av övergångsbestämmelserna till reglerna om efterlevandepension har ATP i form av änkepension, rätt till folkpension i form av ålderspension som grundar sig på det antal år som tillgodoräknats den avlidne vid beräkning av tilläggs pensionen. Detta gäller om änkan inte har egna poängår eller bosättningsår som ger rätt till större ålderspension (punkt 6 övergångsbestämmelserna till lagen [1992:1277] om ändring av AFL).

Exempel

Ett par makar, båda födda 1935, flyttar 1999 från Australien till Sverige. De gifte sig 1976. Mannen är född i Sverige och var bosatt här fram till 40 års ålder. Han tjänade då ihop 16 år med pensionspoäng. Dessutom har han fyra år före 1960 under vilka han arbetat och betalat skatt i Sverige. När han blir 65 år får han ålderspension enligt ATP-regeln med 20/30-delar (16 poängår + 4 likställda år). Kvinnan får ingen pension eftersom hon inte har minst tre poäng- eller bosättningsår. År 2001 avlider mannen. Kvinnan får då rätt till änke-ATP, som grundar sig på 16 poängår samt till folkpension i form av ålderspension med 16/30-delar.

Motsvarande övergångsbestämmelse finns också i fråga om bosättningsbaserad folkpension om mannen avlidit före den 1 januari 2003. Sålunda har

en kvinna som är född 1944 eller tidigare och som med stöd av nämnda övergångsregler har fått folkpension i form av änkepension rätt till ålderspension i förhållande till det antal år för vilka den avlidne maken har tillgodoräknats bosättningstid. Detta gäller om kvinnan inte har egna poängår eller bosättningsår som berättigar till högre pension (punkt 7 övergångsbestämmelserna till lagen [1992:1277] om ändring av AFL). Samma rätt till förmånligare beräkning har en änka som är född 1944 eller tidigare och som är 65 år eller äldre när maken avlider samt då skulle haft rätt till folkpension i form av änkepension med stöd av nämnda övergångsbestämmelser, om hon vid tidpunkten för dödsfallet inte hade uppnått 65 års ålder. Rätten för en kvinna i denna åldersgrupp, som blir änka efter fyllda 65 år, att ärva mannens bosättningstid finns inte inom garantipensionssystemet. Detta gäller även för kvinnor födda 1937 och tidigare och inte bara med avseende på mannens intjänande bosättningstid utan även med avseende på hans intjänade ATP-år (prop. 1999/2000:127, s. 57).

8.3 Gift eller ogift i pensionshänseende

8.3.1 Allmänt

Folkpensionsbeloppen för gifta pensionärer är lägre än för ogifta. De grundläggande ersättningsgraderna är 96 procent av prisbasbeloppet för ogifta och 78,5 procent av prisbasbeloppet för gifta (6 kap. 2 § första stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001).

I vissa fall ska personer som faktiskt är gifta med varandra likställas med ogifta och i andra situationer ska ogifta personer likställas med gifta.

På motsvarande sätt som för tilläggspension, finns i bestämmelser avseende garantipension om att gifta pensionärer kan likställas med ogifta och att ogifta kan likställas med gifta. Dessa regler beskrivs nedan.

8.3.2 Likställd med gift

Den som stadigvarande sammanbor med någon, som han eller hon tidigare har varit gift med eller har eller har haft barn tillsammans med ska likställas med en gift pensionsberättigad (1 kap. 4 § första stycket GPL).

Det finns inte något krav på att de som sammanbor inte får vara gifta med någon annan person.

8.3.3 Likställd med ogift

Den som är gift men som stadigvarande lever åtskild från sin make ska enligt huvudregeln likställas med ogift pensionstagare om det inte finns särskilda skäl som föranleder något annat (1 kap. 4 § andra stycket GPL).

Makar bör likställas med ogifta pensionsberättigade, när den ena av makarna varaktigt vistas på sjukhus eller i särskild boendeform. Detta gäller även om de bor tillsammans i sitt hem under veckoslut och helger. Makar som

stadigvarande vistas på skilda sjukhus eller i skilda särskilda boendeformer bör också likställas med ogifta pensionsberättigade.

Makar bör också likställas med ogifta pensionsberättigade, när de varaktigt vistas i skilda rum på samma sjukhus eller i samma särskilda boendeform. Detta gäller under förutsättning att de inte har hushållsgemenskap eller att en gemensam bostadskostnad inte har fastställts för dem.

I övrigt bör makar som bor på skilda adresser och som inte har hushållsgemenskap likställas med ogifta pensionsberättigade. När det gäller frågan om hushållsgemenskap bör Pensionsmyndigheten normalt godta makarnas egna uppgifter. Om ytterligare underlag behövs, bör Pensionsmyndigheten utreda om makarna betraktas som gifta eller ensamstående i skattehänseende.

Pensionsmyndigheten bör även utan ansökan pröva om pensionsberättigade makar skall likställas med ogifta, om Pensionsmyndigheten fått kännedom om att makarna inte bor tillsammans. Här hänvisas till Riksförsäkringsverkets tidigare allmänna råd RAR 2002:13 till GPL, som tills vidare ska tillämpas av Pensionsmyndigheten.

8.3.4 Växelvård

I rättspraxis har omräkning av folkpension för två pensionsberättigade makar inte ansetts möjligt så länge vårdtiden i hemmet inte varar längre än vårdtiden på sjukhemmet. Det gällde två makar som sedan tidigare uppbar folkpension som ogifta på grund av att ena maken vistades stadigvarande på sjukhem. (FÖD 80-1989, är refererad FÖD 1990:28)

8.3.5 Tidpunkt för ändring

Ändring av pensionen ska enligt 16 kap. 6 § första stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 2003 göras från och med månaden näst efter den varunder anledningen till ändringen har uppkommit.

Exempel

Två sammanboende makar har rätt till folkpension. I mars 2003 får Försäkringskassan, som då skötte administrationen av ålderspensionen, från kommunen kännedom om att ena maken vistas i särskilt boende. Försäkringskassans utredning visar att denne gör det stadigvarande fr.o.m. 1 oktober 2002. Folkpensionen räknas om till ensambehold fr.o.m. november 2002.

8.4 Beräkning av folkpension

8.4.1 Beräkning enligt ATP-regeln

För rätt till reducerad folkpension krävs att minst 30 år med pensionspoäng eller likställda år kan tillgodoräknas. Om antalet år är färre, reduceras folk-

pensionen med 1/30 för varje år som saknas (5 kap. 3 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001). Någon ökning av pensionen om antalet år är fler än 30 sker dock inte.

De år som ska likställas med år med pensionspoäng är enligt 5 kap. 4 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001:

- år för vilka pensionspoäng inte tillgodoräknats på grund av bristande eller underlåten avgiftsbetalning (11 kap. 6 § AFL i dess lydelse före 1999) eller på grund av att undantagande begärts (11 kap. 7 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 1982)
- år före 1960 för vilka det har beräknats till statlig inkomstskatt taxerad inkomst
- år före 1960 (svenska medborgare) och år före 1974 (utländska medborgare) för vilka det har betalats sjömansskatt
- år före 1963 för vilka svenska medborgare som varit knutna till ambassader eller konsulat och som i anställningen har fått ersättning för vilken de sluppit betala skatt i Sverige. Förutsättningen är att det skulle ha beräknats till statlig inkomstskatt om skattskyldighet hade förelegat för ersättningen.

Med år för vilka det har tillgodoräknats pensionspoäng likställs vidare år för vilka pensionspoäng inte har tillgodoräknats enligt 15 § LIPP till följd av underlåten avgiftsbetalning (punkt 3 övergångsbestämmelserna till lagen [1998:704] om ändring i AFL).

8.4.2 Beräkning enligt bosättningsregeln

Bosättningstid i Sverige kan tillgodoräknas från och med det 16:e till och med det 64:e levnadsåret (5 kap. 5 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001).

Det krävs 40 bosättningsår i Sverige för att ha rätt till oreducerad folkpension (40/40). Om antalet år är färre minskas pensionen med 1/40 för varje år som fattas. Däremot ökar inte pensionen om antalet bosättningsår är fler än 40.

Vid beräkning av bosättningstid ska varje sammanhängande tidsperiod räknas för sig. Tiden räknas i hela kalenderår, hela kalendermånader och resterande antal dagar. Blir antalet kalendermånader 12 eller fler omvandlas de till år och månader. Om dagarna sammanlagt blir 30 eller fler omvandlas de till månader och dagar. En månad ska alltid anses innehålla 30 dagar.

Därefter omvandlas kalendermånaderna till år som uttrycks som ett decimaltal. Detta sker genom att antalet sådana månader multipliceras med faktorn 0,0833. Denna faktor är lika med 1/12 angiven med fyra decimaler. På motsvarande sätt omvandlas också summan av dagarna till år genom att multipliceras med faktorn 0,0027 vilket är lika med 1/365. Antalet hela kalenderår och resultaten av de omvandlade månaderna och dagarna summeras. Hela perioden blir uttryckt som antalet år i form av ett decimalbråk med fyra decimaler.

Exempel

En man har bott i Sverige från och med 14 maj 1992 till och med 29 september 1996. Bosättningstiden beräknas genom att perioden delas upp i år, månader och dagar. Antalet hela kalenderår är 3 (1993, 1994 och 1995). Antalet hela kalendermånader är 7 under år 1992 (juni – december) och 8 under år 1996 (januari – augusti). Det blir sammanlagt 15 månader eller 1 år och 3 månader. Antalet resterande dagar är 18 under år 1992 (14 – 31 maj) och 29 under år 1996 (1 – 29 september), dvs. sammanlagt 47 dagar eller 1 månad och 17 dagar. Perioden omfattar alltså 4 år, 4 månader och 17 dagar. Omvandlat till decimaltal blir det $4 + (4 \times 0,0833) + (17 \times 0,0027) = 4,3791$ år.

De olika perioderna med bosättningstid bestäms var för sig och beräknas på det sätt som framgår av exemplet ovan. De olika perioderna läggs samman och avrundas enligt 5 kap. 5 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001 nedåt till närmaste hela antal år.

8.4.3 Bosättning i Sverige

Vad som menas med bosättning i Sverige vid tillgodoräknande av bosättningstid för folkpension framgår av 5 kap. 6 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001. Detta lagrum fick ändrad lydelse från och med den 1 januari 2001. Den äldre lydelsen av paragrafen tillämpas dock när det gäller tillgodoräknande av bosättningstid för tid före den 1 januari 2001 (punkt 3 övergångsbestämmelserna till lagen [1999:800] om ändring i AFL). För tid från och med den 1 januari 2001 tillämpas den äldre lydelsen även i fråga om ålderspension till personer födda 1937 eller tidigare (punkt 5 övergångsbestämmelserna till SofL). Som bosättningstid i Sverige ska enligt den äldre lydelsen av 5 kap. 6 § första stycket AFL räknas:

- Tid under vilken en person har varit folkbokförd i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481). Vid flyttning utomlands ska dock hänsyn inte tas till tiden efter utresan om personen ska avregistreras som utflyttad.
- Tid under vilken en i Sverige folkbokförd person före tidpunkten för folkbokföringen oavbrutet har vistats i Sverige efter att ha ansökt om uppehållstillstånd enligt utlänningslagen (1989:529) (UtlL) eller motsvarande föreskrift enligt äldre lag.
- Tid under vilken en svensk medborgare varit utsänd av svenska kyrkan, annat svenskt trossamfund, organ knutet till svenskt trossamfund eller svensk ideell organisation som bedriver biståndsarbete. Arbetet under utsändningstiden måste utföras för arbetsgivarens räkning dvs. för samfundets eller organisationens räkning. Den tillgodoräknade tiden får när det gäller tid efter år 1992 uppgå till högst tre år i följd. Efter tre år krävs att den utsände återvänder till Sverige och blir folkbokförd här på nytt innan han eller hon kan få ytterligare utsändningstid tillgodoräknad som

bosättningstid för folkpension. Någon begränsning i det totala antalet år som på detta sätt kan tillgodoräknas finns inte.

- Tid under vilken en person haft inkomst av anställning eller inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 2 kap. LIP eller vad gäller tid före år 1999 inkomst av anställning eller inkomst av annat förvärvsarbete som avses i 11 kap. AFL. Personen behöver inte ha tillgodoräknats ATP-poäng för den aktuella tiden. Det är enbart den tid som motsvaras av sådan inkomst som avses i LIP eller AFL som kan tillgodoräknas som bosättningstid.
- Tid före år 1993 under vilken en svensk medborgare haft anställning i ett annat land som grundat rätt till svensk statligt reglerad pension. Det gäller dock inte tid för vilken rätt till pension grundad på bosättning i det andra landet finns om sådan pension kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige.

Vad som sägs i 5 kap. 6 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001 om folkbokföring gäller också ifråga om kyrkobokföring enligt lag som föregick folkbokföringslagen (fjärde stycket i samma paragraf).

8.4.4 Flyktingar

Särskilda regler för beräkning av bosättningstid gäller för personer som beviljats uppehållstillstånd i Sverige i form av asyl enligt utlänningslagen (1989:529) (UtlL).

Reglerna innebär att bosättningstid i det tidigare hemlandet får räknas som bosättningstid i Sverige (5 kap. 7 § AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001). Dessa regler ger personer som haft mycket starka skäl att lämna sitt hemland, en möjlighet till kompensation för de pensionsrättigheter de gått miste om. Reglerna, som skiljer sig något åt beroende på när uppehållstillståndet är beviljat, gäller för följande kategorier flyktingar:

Oavsett när uppehållstillståndet beviljats:

1. *Konventionsflyktingar*. Upphållstillståndet är beviljat enligt 3 kap. 1 § 1 UtlL i dess lydelse före den 1 januari 1997 eller enligt 3 kap. 1 § UtlL i dess nuvarande lydelse. Definitionen i dessa lagrum överensstämmer med flyktingdefinitionen i FN-konventionen av den 28 juli 1951 om flyktingars rättsliga ställning.

Upphållstillståndet är beviljat före den 1 januari 1997:

2. *Krigsvägrare*. Upphållstillståndet är beviljat enligt 3 kap. 1 § 2 UtlL i dess lydelse före den 1 januari 1997.
3. *De facto flyktingar*. Upphållstillståndet är beviljat enligt 3 kap. 1 § 3 UtlL i dess lydelse före den 1 januari 1997.

Upphållstillståndet är beviljat den 1 januari 1997 eller senare:

4. *Flyktingar*. Upphållstillståndet är beviljat enligt 3 kap. 2 § UtlL.
5. *Övriga skyddsbehövande*. Upphållstillståndet är beviljat enligt 3 kap. 3 § UtlL.

De olika flyktingkategorierna

1. *Konventionsflykting*. Den som har haft mycket starka skäl att lämna sitt hemland. Skälen fastslås i FN:s konvention av den 28 juli 1951 om flyktingars rättsliga ställning.
2. *Krigsvägrare*. Utländsk medborgare som flytt från en krigsskådeplats eller från sitt hemland för att undgå krigstjänstgöring.
3. *De facto flykting*. En utländsk medborgare som inte vill återvända till sitt hemland på grund av de politiska förhållandena där och som bedöms ha starka skäl till detta. Rätten för denna flyktinggrupp att få asyl i Sverige finns lagfäst sedan 1976 men var dessförinnan praxis.
4. *Flykting*. En utländsk medborgare som befinner sig utanför det land som han eller hon är medborgare i därför att han eller hon känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av ras, nationalitet, religion, politisk uppfattning samt tillhörighet till en viss samhällsgrupp. Som flykting ska även anses den som är statslös och på grund av samma skäl som en flykting befinner sig utanför det land där han eller hon tidigare haft sin vanliga vistelseort.
5. *Övrig skyddsbehövande*. En utländsk medborgare som, i andra fall än de under punkt 4, har lämnat det land som han eller hon är medborgare i på grund av välgrundad fruktan för dödsstraff/kroppsstraff eller för tortyr etc. Samma sak gäller en utländsk medborgare som på grund av yttre eller inre väpnad konflikt eller på grund av miljökatastrof, eller på grund av kön eller homosexualitet känner välgrundad fruktan för förföljelse. Som flykting ska även anses den som är statslös och på grund av samma skäl som övriga skyddsbehövande befinner sig utanför det land där han eller hon tidigare haft sin vanliga vistelseort.

Som bosättnings tid i Sverige likställs den tid som flyktingen varit bosatt i sitt tidigare hemland. Med tidigare hemland menas det land som personen var medborgare i när han eller hon beviljades asyl i Sverige. Det innebär att bosättnings tid i andra länder än det som flyktingen var medborgare i vid beviljandet av uppehållstillståndet, inte får likställas med bosättnings tid i Sverige.

Exempel

En chilensk medborgare flyr till Sverige och beviljas asyl här. Före ankomsten till Sverige hade personen bott 5 år i Argentina och 13 år i Chile. Med bosättnings tid i Sverige likställs endast bosättnings tiden i Chile.

Statslösa

Särreglerna för tillgodoräknande av bosättnings tid gäller även statslösa personer (prop. 1992/93:7, s. 92). För statslösa räknas bosättnings tiden i det land som han eller hon vanligen vistades i när asyl beviljades.

Tillfällig fristad

Tid före första ankomsten till Sverige, då en person i ett annat land har beretts en tillfällig fristad på sin väg till Sverige, likställs med bosättningstid i hemlandet (5 kap. 7 § andra stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001).

Tidpunkt för uppehållstillstånd

Tidpunkten för beviljandet av uppehållstillståndet avgör frågan om till vilken tidpunkt bosättningstid i hemlandet får räknas.

- De som beviljats uppehållstillstånd den 31 december 1998 eller tidigare får tillgodoräkna bosättningstid i hemlandet från och med det 16:e levnadsåret till och med *året* före första ankomsten till Sverige (punkt 4 övergångsbestämmelserna till lagen [1998:704] om ändring av AFL och 5 kap. 7 § första stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 1999).
- Personer som beviljats uppehållstillstånd den 1 januari 1999 eller senare får tillgodoräkna bosättningstid i hemlandet från och med det 16:e levnadsåret till och med *dagen* före första ankomsten till Sverige (5 kap. 7 § första stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001).

Endast så stor del av hemlandstiden som motsvarar förhållandet mellan den möjliga och den faktiska bosättningstiden i Sverige från och med ankomstdagen till och med det 64:e levnadsåret, får räknas som bosättningstid i Sverige (punkt 4 övergångsbestämmelserna till lagen [1998:704] om ändring av AFL). Tas ålderspensionen ut före det 65:e levnadsåret är i stället året före pensionsåret gränsen för beräkning av bosättningstiden. Från och med den månad som den enskilde fyller 65 år görs en ny beräkning och då räknas bosättningstiden till och med det 64:e levnadsåret med.

Exempel

En man född i november 1937 kommer till Sverige den 1 juli 1991. Mannen beviljas uppehållstillstånd enligt 3 kap. 1 § 2 UtIL i dess lydelse före den 1 januari 1997 ("krigsvägrare"). Före ankomsten till Sverige har mannen endast varit bosatt i sitt tidigare hemland. Mannen ansöker om ålderspension fr.o.m. november 2002.

Eftersom uppehållstillståndet beviljades före den 1 januari 1999 får bosättningstiden i hemlandet räknas t.o.m. *året före* första ankomsten till Sverige.

Hemlandstiden beräknas till 1953-01-01 – 1990-12-31 = 38 år. Till denna tid läggs bosättningstiden i Sverige 1991-07-01 – 2001-12-31 = 10,5 år. Den sammanlagda bosättningstiden blir 38 + 10,5 = 48,5 år som avrundas nedåt till 40 år. Folkpension kan beviljas med 40/40.

Exempel

En kvinna född i maj 1937 kommer till Sverige den 1 juli 1999. Kvinnan beviljas uppehållstillstånd enligt 3 kap. 3 § UtIL ("övriga skyddsbehövande"). Före ankomsten till Sverige har kvinnan endast varit bosatt i sitt tidigare hemland. Kvinnan ansöker om ålderspension fr.o.m. maj 2002.

Eftersom uppehållstillståndet beviljades efter den 31 januari 1999 får bosättnings tiden i hemlandet räknas t.o.m. *dagen före* första ankomsten till Sverige.

Hemlandstiden beräknas till 1953-01-01 – 1999-06-30 = 46,5 år. Till denna tid läggs bosättnings tiden i Sverige 1999-07-01 – 2001-12-31 = 2,5 år. Den sammanlagda bosättnings tiden blir 46,5 + 2,5 = 49 år som avrundas nedåt till 40 år. Folkpension kan beviljas med 40/40.

Exempel

Vi låter samma förutsättningar som i närmast föregående exempel gälla, med den skillnaden att kvinnan *inte bodde i Sverige* under tiden 1 januari 2000 – 31 mars 2001, alltså under 15 månader. Kvinnan har därmed bott i Sverige under hälften (15 av 30 månader) av den tid som det varit möjligt för henne att göra det, räknat från den första ankomsten hit t.o.m. hennes 64:e levnadsår. Det innebär att endast hälften av hemlandstiden ska räknas.

Hemlandstiden beräknas till 1953-01-01 – 1999-06-30 = 46,5 år.

$46,5 : 2 = 23,25$ år. Till denna tid ska bosättnings tiden i Sverige läggas 1999-07-01 – 1999-12-31 = 6 månader (0,5 år) och 2001-04-01 – 2001-12-31 = 9 månader (0,75 år).

Kvinnans sammanlagda bosättnings tid beräknas till $23,25 + 0,5 + 0,75 = 24,5$ år som avrundas till 24 år. Folkpension kan beviljas med 24/40.

Viss bosättnings tid i Sverige krävs

Eftersom den tid i hemlandet som får räknas är beroende av bosättnings tiden i Sverige, krävs att den enskilde har viss minsta försäkringstid i Sverige före det kalenderår då han eller hon fyller 65 år. Denna minsta tid kan vara så kort som en dag. Detta innebär att den som kommer till Sverige första gången efter utgången av det år under vilket han eller hon fyller 64 år inte kan tillgodoräknas någon tid i hemlandet.

Hemlandstid som inte får räknas

Tid i hemlandet, som ger rätt till en pension som kan betalas ut vid bosättning i Sverige, får inte räknas som bosättnings tid i Sverige (5 kap. 7 § första stycket AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001).

Upphörd flyktingstatus

Den som en gång fått uppehållstillstånd har rätt att få sin bosättnings tid beräknad enligt de särskilda flyktingreglerna även om han eller hon vid beviljandet av pensionen inte längre tillhör någon av de kategorier som har rätt till asyl, t.ex. därför att han eller hon har blivit svensk medborgare eller senare återkommer och då beviljas uppehållstillstånd av humanitära skäl (prop. 1992/93:7 s. 92).

Exempel

En man beviljades asyl i Sverige i januari 1996. Han var då bosnisk medborgare. Mannen återvände till Bosnien i mars 1999 och hans flyktingstatus återkallades därmed. Han återkom till Sverige i mars 2000 och beviljades uppehållstillstånd av humanitära skäl (alltså inte som flykting) i maj 2000. Mannen ansöker om ålderspension från januari 2001. Eftersom han en gång fått uppehållstillstånd beviljat som flykting, ska särreglerna tillämpas vid handläggningen av hans pensionsansökan.

8.4.5 Ordningsföljd för beräkning av folkpensionen

Beräkning av folkpensionen ska i första skedet göras som om den enskilde hade tillgodoräknats 30 poängår eller 40 bosättningsår. Därefter minskas folkpensionen på grund av färre antal poängår eller kortare bosättnings tid (5 kap. 15 § AFL i dess lydelse före 2001 och punkt 2 övergångsbestämmelserna till lagen [2000:774] om ändring av AFL).

8.5 Uttag av ålderspension

8.5.1 Förtida uttag

Ålderspensionen kan tidigast tas ut från och med den månad man fyller 60 år (punkt 3 övergångsbestämmelserna till lagen [1997:1312] och övergångsbestämmelserna till lagen [1997:1315] om ändring i AFL).

För varje månad som återstår till 65-års månaden minskas pensionen med 0,5 %. Minskningen är livsvarig. (6 kap. 2 § andra stycket och 12 kap. 2 § andra stycket AFL, i dess äldre lydelse)

8.5.2 Uppskjutet uttag, allmänt

Genom att skjuta upp uttaget av pensionen ökas den pension som senare betalas ut. För varje månad som den enskilde har avstått från att ta ut pensionen, räknat från 65-års månaden (eller, om den enskilde inte har rätt till ålderspension vid 65 års ålder, räknat från den senare tidpunkt då rätten inträffar) ökar pensionen med 0,7 %. Detta gäller för samtliga ålderspensionsförmåner. Ökningen är livsvarig. Uppskjutet uttag efter 70-års månaden ger

ingen ytterligare ökning av pensionen. (6 kap. 2 § andra stycket och 12 kap. 2 § andra stycket AFL i dess äldre lydelse)

Ökningstalet 0,7 procent gäller sedan den 1 juli 1990. Dessförinnan var ökningstalet 0,6 procent. Uppskjutna månader som ligger före denna tidpunkt ger uppräknig med det lägre talet (övergångsbestämmelserna till lagen [1990:743] om ändring i AFL).

Exempel

En man väntar med att ta ut ålderspensionen till januari 1994 då han fyller 71 år. Det antal månader han har avstått från att ta ut pensionen före 70-årsdagen är 60 (30 månader före och 30 månader från och med juli 1990). Ökningen av pensionen blir $(30 \times 0,6) + (30 \times 0,7) = 39 \%$.

8.5.3 Uppskjutet uttag, personer födda före 1 juli 1911

Den 1 juli 1976 sänktes den allmänna pensionsåldern i Sverige från 67 till 65 år. De första personer som fick rätt till pension från och med 65-årsdagen var de som är födda i juli 1911. De som är födda under tiden 1 juli 1909–30 juni 1911 fick rätt till ålderspension från och med 1 juli 1976. De var då i åldrarna mellan 65 år och en månad och 67 år. Vid uppskjutet uttag för en person som ingick i denna åldersgrupp beaktades inte tid före juli 1976. Den som t.ex. är född i juli 1910 och som tog ut sin pension i oktober 1976, när han eller hon var 66 år och tre månader fick därför uppskjutet uttag för endast tre månader (juli–september 1976). (Punkt 4 övergångsbestämmelserna till lagen [1975:379] om ändring av AFL)

De som är födda i juni 1909 eller tidigare hade före den 1 juli 1976 fått rätt till ålderspension från och med 67 års ålder. För dessa personer beräknades ökningen enligt de äldre bestämmelserna.

8.5.4 Helt eller delvist uttag

Uttag av ålderspension före, efter eller från och med 65-årsdagen kan göras av hel eller tre fjärdedels eller halv eller en fjärdedels pension. Vid delvist uttag gäller samma regler för minskning och ökning som vid uttag av hel pension.

Exempel

En person tar ut halv ålderspension fr.o.m. 64-årsdagen. Halva pensionen betalas ut med 94 %, dvs. med en minskning på $12 \times 0,5 \% = 6 \%$. Den andra halvan tar han ut i juli 1994 vid 67 års ålder. Det ger en ökning av den halvan med $24 \times 0,7 \% = 16,8 \%$. Hela pensionen betalas ut med $(94 \% + 16,8 \%) : 2 = 105,4 \%$.

8.5.5 Återkallelse och minskning

Återkallelse och minskning av en uttagen ålderspension kan göras obegränsat antal gånger. Det går att växla mellan helt uttag, delvist uttag eller inte någon pension alls om den enskilde vill detta. Återkallelse eller minskning från helt till delvist uttag gäller tidigast från och med månaden efter den då anmälan kommer in till Pensionsmyndigheten. Har återkallelse eller minskning gjorts tidigare, får dock en ny återkallelse eller minskning inte avse tid före sex månader efter det att den tidigare återkallelsen eller minskningen började gälla.

När både folkpension och ATP betalas ut, måste återkallelsen eller minskningen gälla bägge delarna.

8.5.6 Nytt uttag efter återkallelse

När pensionen efter återkallelse börjar betalas ut på nytt, görs beräkningen av storleken på följande sätt. Först bestäms det procenttal som gäller för uttaget från den nya tidpunkten. Detta görs med ledning av reglerna för förtida respektive uppskjutet uttag. Från detta tal görs avdrag för den tid som pensionen tidigare har betalats ut. För varje månad som pensionen har betalats ut före 65-års månaden görs avdrag med 0,5 procent och för varje månad från och med 65-års månaden eller senare med 0,7 procent (0,6 i stället för 0,7 procent för tid före juli 1990).

Har halvt förtida eller uppskjutet uttag tidigare gjorts delas pensionen upp i två delar vid nämnda procentberäkning.

8.5.7 Uppskjutet uttag i kombination med punkt 4 övergångsbestämmelserna

När den enskilde får rätt till oreducerad folkpension, enligt punkt 4 övergångsbestämmelserna till lag 1992:1277 i AFL, efter sin 65-års månad, kan det visa sig att han eller hon haft rätt till folkpension med ett visst antal 30- eller 40-delar redan vid 65 år. I så fall är den delen av pensionen ett uppskjutet uttag.

9 Omräkning och minskning av beräkningsunderlaget – garantipensionen fastställs

När beräkningsunderlaget har summerats med de olika pensionsbelopp som ska ingå, ska underlaget räknas om i de fall underlaget inte överstiger 3,16 prisbasbelopp för ogifta respektive 2,8275 prisbasbelopp för gifta. Därefter ska beräkningsunderlaget minskas med vissa av de pensionsbelopp som ingått i underlaget. Det rör sig om de pensionsbelopp som betalas ut till den enskilde på annat sätt än i form av garantipension.

Det belopp som återstår efter nämnda beräkningar är den garantipension som ska betalas ut.

Kapitlet beskriver:

- De allmänna principerna för omräkning – avsnitt 9.1.
- Omräkningsreglerna för ogifta – avsnitt 9.2.
- Omräkningsreglerna för gifta – avsnitt 9.3.
- Omräkningsreglerna för ogifta och gifta i sammanfattad form – avsnitt 9.4.
- Minskningen av beräkningsunderlaget med vissa av de pensioner som ingått i underlaget – avsnitt 9.5.

9.1 Inledning

När beräkningsunderlaget summerats med de pensionsbelopp som ska ingå och beräkningsunderlaget till denna är beräknat, kan det vara aktuellt att räkna om (= höja) underlaget.

Beräkningsunderlaget ska höjas för att ge den enskilde kompensation för den skattehöjning som följer av att reglerna om SGA avskaffats. Förenklat uttryckt höjs underlaget med ett belopp som i princip motsvarar höjningen av inkomstskatten. För dem vilkas beräkningsunderlag överstiger vissa gränser, 2,8275 prisbasbelopp för gifta och 3,16 prisbasbelopp för ogifta, sker ingen omräkning. Detta eftersom avskaffandet av SGA inte medför någon höjd skatt för sådana pensionsbelopp.

I några fall är omräkningsreglerna lika för ogifta och gifta och i några fall skiljer de sig åt. För att ge en heltäckande beskrivning redovisas samtliga regler för respektive kategori. En sådan redovisning görs även om en regel är lika för båda kategorierna. I de fall en omräkningsregel enbart gäller för en av kategorierna, anges detta vid den enskilda regelbeskrivningen.

I anslutning till respektive regelbeskrivning finns en formel som uttrycker regeln matematiskt. I formeln anges prisbasbeloppet med ”PBB” och beräkningsunderlaget med ”BU”.

I varje exempel omräknas beräkningsunderlaget till prisbasbelopp. Resultatet av den beräkningen visas i samtliga fall med fyra decimaler. Den fjärde decimalen har höjts om den femte decimalen är 5 eller högre. Genom att

räkna om beräkningsunderlaget till prisbasbelopp kan rätt omräkningsregel väljas.

Reglerna om omräkning och minskning av beräkningsunderlaget samt fastställande av garantipensionen finns i 66 kap. 16 – 23 §§ SFB.

9.2 Reglerna för ogifta

9.2.1 Högst 0,25 prisbasbelopp

Är beräkningsunderlaget högst 0,25 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,04 (66 kap. 22 § SFB).

Formel: $BU \times 1,04$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en man är 9 200 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $9\,200 : 38\,400 = 0,2396$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

$$1,04 \times 9\,200 = 9\,568 \text{ kr}$$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en kvinna är 9 600 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $9\,600 : 38\,400 = 0,2500$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

$$1,04 \times 9\,600 = 9\,984 \text{ kr}$$

9.2.2 Över 0,25 och under 1,354 prisbasbelopp

Överstiger beräkningsunderlaget 0,25 prisbasbelopp och understiger det 1,354 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,5174 och sedan minskas med 0,1193 prisbasbelopp (66 kap. 17 § SFB).

Formel: $(BU \times 1,5174) - (0,1193 \times PBB)$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en man är 46 080 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $46\,080 : 38\,400 = 1,2000$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

$$46\,080 \times 1,5174 = 69\,922 \text{ kr}$$

$$0,1193 \times 38\,400 = 4\,581 \text{ kr}$$

$$69\,922 - 4\,581 = 65\,341 \text{ kr}$$

Beräkning med formeln:

$$(46\,080 \times 1,5174) - (0,1193 \times 38\,400) = 65\,341 \text{ kr.}$$

9.2.3 **Lägst 1,354 och under 1,529 prisbasbelopp**

Är beräkningsunderlaget för en ogift person lägst 1,354 prisbasbelopp och understiger det 1,529 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,343 och sedan ökas med 0,1168 prisbasbelopp (66 kap. 18 § SFB).

Formel: $(BU \times 1,343) + (0,1168 \times PBB)$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en ogift kvinna är 55 000 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar 55 000 : 38 400 = 1,4323 prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

$$55\,000 \times 1,343 = 73\,865 \text{ kr}$$

$$0,1168 \times 38\,400 = 4\,485 \text{ kr}$$

$$73\,865 + 4\,485 = 78\,350 \text{ kr}$$

Beräkning med formeln:

$$(55\,000 \times 1,343) + (0,1168 \times PBB) = 78\,350 \text{ kr.}$$

9.2.4 **Lägst 1,529 och högst 3,16 prisbasbelopp**

Är beräkningsunderlaget för en ogift person lägst 1,529 prisbasbelopp och högst 3,16 prisbasbelopp, ska underlaget räknas om i tre steg (66 kap. 19 § SFB).

1. Underlaget upp till och med 1,51 prisbasbelopp räknas om till ett belopp motsvarande 2,17 prisbasbelopp.
2. Den del av underlaget som överstiger 1,51 prisbasbelopp multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(2,17 \times PBB) + (BU - 1,51 \times PBB) \times 0,60$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en ogift man är 76 800 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $76\,800 : 38\,400 = 2,0000$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

1. $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
2. $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $76\,800 - 57\,984 = 18\,816$ kr
 $18\,816 \times 0,60 = 11\,290$ kr
3. $83\,328 + 11\,290 = 94\,618$ kr

Beräkning med formeln:

$$(2,17 \times 38\,400) + (76\,800 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60 = 94\,618 \text{ kr.}$$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en ogift man är 120 960 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $120\,960 : 38\,400 = 3,1500$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

1. $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
2. $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $120\,960 - 57\,984 = 62\,976$ kr
 $62\,976 \times 0,60 = 37\,786$ kr
3. $83\,328 + 37\,786 = 121\,114$ kr

Beräkning med formeln:

$$(2,17 \times 38\,400) + (120\,960 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60 = 121\,114 \text{ kr.}$$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en ogift kvinna är 83 328 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $83\,328 : 38\,400 = 2,1700$ prisbasbelopp

Beräkningsunderlaget räknas om till:

1. $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
2. $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $83\,328 - 57\,984 = 25\,344$ kr
 $25\,344 \times 0,60 = 15\,206$ kr
3. $83\,328 + 15\,206 = 98\,534$ kr

Beräkning med formeln:

$$(2,17 \times 38\,400) + (83\,328 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60 = 98\,534 \text{ kr.}$$

9.2.5 Över 3,16 prisbasbelopp

Om beräkningsunderlaget för den som är ogift överstiger 3,16 prisbasbelopp ska underlaget inte räknas om (66 kap. 16 § SFB).

Exempel

Beräkningsunderlaget för en ogift man uppgår till 130 000 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $130\,000 : 38\,400 = 3,3854$ prisbasbelopp. Beräkningsunderlaget räknas inte om utan kvarstår med 130 000 kr.

9.3 Reglerna för gifter

9.3.1 Högst 0,25 prisbasbelopp

Är beräkningsunderlaget högst 0,25 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,04 (66 kap. 22 § SFB).

Formel: $BU \times 1,04$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en kvinna uppgår till 4 000 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $4\,000 : 38\,400 = 0,1042$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

$$1,04 \times 4\,000 = 4\,160 \text{ kr.}$$

9.3.2 Över 0,25 och under 1,354 prisbasbelopp

Överstiger beräkningsunderlaget 0,25 prisbasbelopp och understiger det 1,354 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,5174 och sedan minskas med 0,1193 prisbasbelopp (66 kap. 17 § SFB).

Formel: $(BU \times 1,5174) - (0,1193 \times PBB)$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en kvinna är 51 900 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $51\,900 : 38\,400 = 1,3516$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

$$51\,900 \times 1,5174 = 78\,753 \text{ kr}$$

$$0,1193 \times 38\,400 = 4\,581 \text{ kr}$$

$$78\,753 - 4\,581 = 74\,172 \text{ kr}$$

Beräkning med formeln:

$$(51\,900 \times 1,5174) - (0,1193 \times 38\,400) = 74\,172 \text{ kr.}$$

9.3.3 Lägst 1,354 och högst 2,8275 prisbasbelopp

Är beräkningsunderlaget för en gift person lägst 1,354 prisbasbelopp och högst 2,8275 prisbasbelopp, ska underlaget räknas om i tre steg (66 kap. 20 § SFB).

1. Underlaget upp till och med 1,34 prisbasbelopp räknas om till ett belopp motsvarande 1,935 prisbasbelopp.
2. Den del av underlaget som överstiger 1,34 prisbasbelopp multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(1,935 \times PBB) + (BU - 1,34 \times PBB) \times 0,60$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en gift man är 100 000 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $100\,000 : 38\,400 = 2,6042$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

1. $1,935 \times 38\,400 = 74\,304$ kr
2. $1,34 \times 38\,400 = 51\,456$ kr
 $100\,000 - 51\,456 = 48\,544$ kr
 $48\,544 \times 0,60 = 29\,126$ kr
3. $74\,304 + 29\,126 = 103\,430$ kr

Beräkning med formeln:

$$(1,935 \times 38\,400) + (100\,000 - 1,34 \times 38\,400) \times 0,60 = 103\,430 \text{ kr.}$$

Exempel

Beräkningsunderlaget för en gift kvinna är 51 994 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $51\,994 : 38\,400 = 1,3540$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

1. $1,935 \times 38\,400 = 74\,304$ kr
2. $1,34 \times 38\,400 = 51\,456$ kr
 $51\,994 - 51\,456 = 538$ kr
 $538 \times 0,60 = 323$ kr
3. $74\,304 + 323 = 74\,627$ kr

Beräkning med formeln:

$$(1,935 \times 38\,400) + (51\,994 - 1,34 \times 38\,400) \times 0,60 = 74\,627 \text{ kr.}$$

9.3.4 Över 2,8275 prisbasbelopp

Om beräkningsunderlaget för en gift person överstiger 2,8275 prisbasbelopp ska underlaget inte räknas om (66 kap. 16 § SFB).

Exempel

Beräkningsunderlaget för en gift man är 110 000 kr. Antag att prisbasbeloppet är 38 400 kr. Beräkningsunderlaget motsvarar $110\,000 : 38\,400 = 2,8646$ prisbasbelopp. Beräkningsunderlaget räknas inte om utan kvarstår med 110 000 kr.

9.4 Omräkningsreglerna i sammanfattad form

9.4.1 Ogifta

Högst 0,25 prisbasbelopp

Är beräkningsunderlaget högst 0,25 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,04 (66 kap. 22 § SFB).

Formel: $BU \times 1,04$

Över 0,25 och under 1,354 prisbasbelopp

Överstiger beräkningsunderlaget 0,25 prisbasbelopp och understiger det 1,354 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,5174 och sedan minskas med 0,1193 prisbasbelopp (66 kap. 17 § SFB).

Formel: $(BU \times 1,5174) - (0,1193 \times PBB)$

Lägst 1,354 och under 1,529 prisbasbelopp

Är beräkningsunderlaget för en ogift person lägst 1,354 prisbasbelopp och understiger det 1,529 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,343 och sedan ökas med 0,1168 prisbasbelopp (66 kap. 18 § SFB).

Formel: $(BU \times 1,343) + (0,1168 \times PBB)$

Lägst 1,529 och högst 3,16 prisbasbelopp

Är beräkningsunderlaget för en ogift person lägst 1,529 prisbasbelopp och högst 3,16 prisbasbelopp, ska det räknas om så här (66 kap. 19 § SFB):

1. Underlaget upp till och med 1,51 prisbasbelopp räknas om till ett belopp motsvarande 2,17 prisbasbelopp.
2. Den del av underlaget som överstiger 1,51 prisbasbelopp multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(2,17 \times PBB) + (BU - 1,51 \times PBB) \times 0,60$

Över 3,16 PBB

Överstiger beräkningsunderlaget 3,16 PBB för en ogift person ska det inte räknas om (66 kap. 16 och 23 §§ SFB).

9.4.2 Gifta

Högst 0,25 prisbasbelopp

Är beräkningsunderlaget högst 0,25 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,04 (66 kap. 22 § SFB).

Formel: $BU \times 1,04$

Över 0,25 och under 1,354 prisbasbelopp

Överstiger beräkningsunderlaget 0,25 prisbasbelopp och understiger det 1,354 prisbasbelopp, ska underlaget multipliceras med 1,5174 och sedan minskas med 0,1193 prisbasbelopp (66 kap. 17 § SFB).

Formel: $(BU \times 1,5174) - (0,1193 \times PBB)$

Lägst 1,354 och högst 2,8275 prisbasbelopp

Är beräkningsunderlaget för en gift person lägst 1,354 PBB och högst 2,8275 PBB, ska det räknas om så här (66 kap. 20 § SFB):

1. BU upp till och med 1,34 PBB räknas om till ett belopp motsvarande 1,935 PBB.
2. Den del av underlaget som överstiger 1,34 PBB multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(1,935 \times PBB) + (BU - 1,34 \times PBB) \times 0,60$

Över 2,8275 prisbasbelopp

Överstiger beräkningsunderlaget 2,8275 prisbasbelopp för en gift person ska det inte räknas om (66 kap. 16 och 23 §§ SFB).

9.5 Minskning av beräkningsunderlaget

Det sista steget i beräkningen av garantipensionen är att minska beräkningsunderlaget med vissa av de belopp som ingått i underlaget och som betalas ut i annan form än som garantipension.

Den garantipension som ska betalas ut är det belopp som återstår sedan det fastställda, eller om omräkning skett, det omräknade, beräkningsunderlaget minskats med följande belopp (66 kap. 21 – 23 §§ SFB).

- tilläggspension (66 kap. 5 § 1 SFB)
- änkepension (66 kap. 5 § 2 SFB)
- svensk tjänstepension (66 kap. 5 § 3 SFB)

- utländsk pension (66 kap. 5 § 4 SFB)
- andra sådana förmåner som är att anse som folkpension i form av ålderspension (66 kap. 5 § 7 SFB).

Anledningen till att just dessa belopp ska dras av från beräkningsunderlaget och inte ingå i den garantipension som betalas ut, är att de betalas ut på annat sätt. Folkpension och pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003 betalas *inte* ut på annat sätt och ska därför kvarstå i beräkningsunderlaget och betalas ut i form av garantipension.

Exempel

Beräkningsunderlaget för en kvinna född 1936 är efter summering men *före* omräkning 77 000 kr. I beräkningsunderlaget har följande belopp ingått:

Tilläggs pension	50 000 kr
Änkepension	5 000 kr
Svensk tjänstepension	4 000 kr
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	3 000 kr
Folkpension enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003, som inte motsvaras av folkpensionstillägget i tilläggs pensionen	7 000 kr
Pensionstillskott enligt reglerna i PTSL före den 1 januari 2003	6 000 kr
Nordiskt folkpensionstillägg	2 000 kr
Summa	77 000 kr

Antag att beräkningsunderlaget *efter* omräkning blir 90 500 kr.

Garantipensionen beräknas då så här:

Beräkningsunderlaget före minskning	90 500 kr
Tilläggs pension	-50 000 kr
Änkepension	- 5 000 kr
Svensk tjänstepension	- 4 000 kr
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	- 3 000 kr
Nordiskt folkpensionstillägg	- 2 000 kr
Garantipension per år	26 500 kr

9.5.1 Fiktiv tilläggspension i beräkningsunderlaget

Som tilläggspension i beräkningsunderlaget ska folkpensionstillägget beräknat utifrån prisbasbeloppet ingå, om beloppet överstiger den tilläggspension som betalas ut (66 kap. 6 § SFB). Se vidare avsnitt 7.2.

Tilläggspensionen i beräkningsunderlaget är i denna situation ett fiktivt belopp, som är högre än den tilläggspension som betalas ut. Minskning av beräkningsunderlaget ska i detta läge göras med den tilläggspension som betalas ut, inte med det fiktiva belopp som ingår i beräkningsunderlaget.

Exempel

Antag att tilläggspensionen betalas ut med 10 000 kr per år och att folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet blir 12 000 kr.

I beräkningsunderlaget ska 12 000 kr ingå som tilläggspension.

Vid minskning av beräkningsunderlaget ska 10 000 kr dras av.

10 Garantipension i vissa situationer

I detta kapitel beskrivs hur garantipensionen ska beräknas i vissa situationer.

Kapitlet beskriver:

- Beräkning av garantipensionen om endast en viss andel av pensionen tas ut – avsnitt 10.1.
- Beräkning av garantipensionen vid tidiga och sena uttag – avsnitt 10.2.
- Beräkning av garantipensionen vid ändrade förhållanden – avsnitt 10.3.
- Indexering och värdesäkring av garantipensionen – avsnitt 10.4.

10.1 Hela och delvisa uttag

Garantipensionen kan tas ut som hel, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels förmån. Den som har rätt till tilläggspension enligt SFB, kan endast beviljas garantipension med samma andel som tilläggspensionen tas ut med (66 kap. 3 – 4 §§ SFB).

Vid delvist uttag av ålderspensionen beräknas först den garantipension som skulle ha betalats vid helt uttag. Garantipension vid delvist uttag fastställs sedan till den andel av denna, fiktiva hela garantipension som motsvarar uttagsnivån (66 kap. 24 § SFB). Följande uppställning beskriver hur beräkningarna ska göras.

10.1.1 Beräkningsmetod vid delvisa uttag

1. Det beräkningsunderlag som skulle gälla vid uttag av hel ålderspension summeras. Här används de fiktiva belopp för tilläggspension, änkepension, folkpension samt pensionstillskott som skulle gälla vid uttag av hel ålderspension. Till dessa belopp läggs svensk och utländsk tjänstepension, utländsk socialförsäkringspension samt nordiskt folkpensions-tillägg.
2. Summerat beräkningsunderlag räknas i förekommande fall om. De ”vanliga” omräkningsreglerna används.
3. Summerat, eller om omräkning skett, omräknat beräkningsunderlag minskas med vissa av de pensioner (de ”vanliga” reglerna gäller) som ingått i underlaget. Minskingsbeloppen ska vara de som ingått i beräkningsunderlaget enligt punkt 1 ovan. Den garantipension som skulle betalats ut vid uttag av hel ålderspension har nu räknats fram.
4. Beloppet som beräknats vid punkt 3 multipliceras med uttagsnivån. Resultatet är garantipension vid delvist uttag som ska betalas ut.

Exempel

Pensionstagare	Ogift kvinna född i januari 1937.
Antal år med pensionspoäng	30
Medelpoäng	1,80
Bosättningsstid i Sverige	40 år
Svensk tjänstepension	8 000 kr per år
Änkepension	--
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
Prisbasbelopp 2002	37 900 kr
Prisbasbelopp 2003 (fingerat!)	38 400 kr
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Mannen har haft ATP och folkpension i form av halv ålderspension sedan januari 2002. Både folkpensionen och ATP:n har betalats ut med 30/30. Så här beräknas den halva ålderspensionen fr.o.m. januari 2003.	

Tilläggspension

Tilläggspensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 1,80 \times 30 \times 1}{100 \times 30 \times 2} + \frac{96 \times 37\,900 \times 30 \times 1}{100 \times 30 \times 2} = 38\,658 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{38\,658 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 39\,067 \text{ kr per år}$$

Tilläggspension att betala ut fr.o.m. januari 2003	39 067 kr per år
--	-------------------------

Tilläggspensionens (fiktiva) ”utgångsbelopp” vid uttag av hel pension:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 1,80 \times 30}{100 \times 30} + \frac{96 \times 37\,900 \times 30}{100 \times 30} = 77\,316 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{77\,316 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 78\,134 \text{ kr per år}$$

Garantipension

Eftersom mannen hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har han rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i beräkningsunderlaget

– Tilläggspension: 78 134 kr.

Det fiktiva folkpensionstillägget vid hel pension, beräknat med prisbasbeloppet för år 2003 blir $96\% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,384$ kr per år. Den fiktiva tilläggspension som skulle betalats ut vid uttag av hel pension (78 134 kr per år) är högre än detta belopp och ska därför ingå i beräkningsunderlaget.

– Tjänstepension: 8 000 kr.

– Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Eftersom folkpensionstillägget i tilläggspensionen betalas ut med 30/30 ska inte något belopp motsvarande folkpension enligt reglerna före januari 2003 ingå i beräkningsunderlaget.

– Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Det fiktiva folkpensionstillägget vid uttag av hel pension, beräknat med prisbasbeloppet blir $96\% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr.

Fiktiv tilläggspension vid uttag av hel pension, minskad med ett fiktivt folkpensionstillägg vid uttag av hel pension, beräknat med prisbasbeloppet blir $78\,134 - 36\,864 = 41\,270$ kr.

Fiktivt pensionstillskott vid uttag av hel pension, före samordning med tilläggspensionen är $56,9\% \times 38\,400 = 21\,850$ kr.

Fiktivt pensionstillskott vid uttag av hel ålderspension, efter samordning med fiktiv tilläggspension vid uttag av hel pension blir $21\,850 - 41\,270 = 0$ kr per år.

Summering av beräkningsunderlaget

Tilläggspension	78 134 kr
Tjänstepension	8 000 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
Pensionstillskott	0 kr
Summa	86 134 kr

Omräkning av beräkningsunderlaget

Summerat beräkningsunderlag motsvarar $86\,134 : 38\,400 = 2,2431$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

1. $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
2. $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $86\,134 - 57\,984 = 28\,150$ kr
 $28\,150 \times 0,60 = 16\,890$ kr
3. $83\,328 + 16\,890 = 100\,218$ kr

Beräkning med formeln: $(2,17 \times 38\,400) + (86\,134 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60 = 100\,218$ kr.

Minskning av omräknat beräkningsunderlag

Beräkningsunderlaget efter omräkning, minskat med den tilläggspension och tjänstepension som ingått i underlaget.

Beräkningsunderlaget efter omräkning men före minskning	100 218 kr
Tilläggspension	-78 134 kr
Tjänstepension	- 8 000 kr
BU efter minskning	14 084 kr

Garantipensionen vid uttag av hel ålderspension hade alltså blivit 14 084 kr per år. Detta belopp ska nu multipliceras med uttagsnivån. Mannen i detta exempel har gjort ett halvt uttag. Hans garantipension blir därför $14\,084 \times 0,5 = 7\,042$ kr per år.

Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	7 042 kr per år
---	-----------------

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Tilläggspension	39 067 kr per år
Garantipension	7 042 kr per år
Summa	46 109 kr per år

10.2 Tidiga och sena uttag

Tilläggs pensionen minskar vid uttag före och ökar vid uttag efter den enskildes 65-års månad (63 kap. 12 – 13 §§ SFB). Några motsvarande direkta minsknings- eller ökningsregler finns inte för garantipensionen.

Det är i stället minsknings- och ökningsreglerna för tilläggs pensionen, samt för folkpensionen och pensionstillskottet enligt reglerna före den 1 januari 2003 som påverkar garantipensionen vid tidiga eller sena uttag. Detta eftersom dessa pensioner ingår i beräkningsunderlaget (66 kap. 5 § 1, 5 och 6 SFB).

Exempel

Pensionstagare	Ogift kvinna född i juli 1934.
Antal år med pensionspoäng	15
Medelpoäng	1,75
Bosättningsstid i Sverige	40 år
Svensk tjänstepension	4 000 kr per år
Änkepension	--
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
Prisbasbelopp 2001	36 900 kr
Prisbasbelopp 2003 (fingerat!)	38 400 kr
Inkomstindex 2001	103,20
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00

Kvinnan har tagit ut hel ålderspension, folkpension och ATP, fr.o.m. juli 1998 (64-års månad). I december 2002 hade kvinnan fortfarande denna pension. Folkpensionen betalades ut med 40/40 och ATP:n med 15/30.

Till följd av det tidiga uttaget, 12 månader före 65-års månad, var folkpensionen och ATP:n minskade med $12 \times 0,5 = 6\%$ och betalades därmed ut med 94 % av reducerade belopp.

Tilläggs pension

Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 1,75 \times 15}{100 \times 30} + \frac{96 \times 36\,900 \times 15}{100 \times 30} = 37\,085 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2001 och 2002:

$$\frac{37\,085 \times 106,16}{0,996 \times 103,20} = 38\,302 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{38\,302 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 38\,707 \text{ kr per år}$$

Minskning p.g.a. uttag före 65-års månaden:

Tilläggs pensionen minskas med $12 \times 0,5 \% = 6 \%$ för de 12 månader som uttag av ålderspension gjorts före 65-års månaden. Tilläggs pensionen betalas ut med $100 \% - 6 \% = 94 \%$ av oreducerat belopp vilket blir $38\,707 \times 94 \% = 36\,385$ kr per år.

Tilläggs pension att betala ut fr.o.m. januari 2003	36 385 kr per år
---	------------------

Garantipension

Eftersom kvinnan hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har hon rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i beräkningsunderlaget

– Tilläggs pension: 36 385 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet för år 2003 blir $96 \% \times 38\,400 \times 15/30 \times 94 \% = 17\,326$ kr. Den tilläggs pension som betalas ut (36 385 kr) är högre än detta belopp och ska därför ingå i beräkningsunderlaget.

– Tjänstepension: 4 000 kr.

– Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 17 326 kr.

Kvinnan har 40 års bosättningstid i Sverige. Folkpension enligt AFL före den 1 januari 2003 skulle därför ha betalats ut med 40/40 (decimaltal 1,0), alltså med en högre kvot än den för folkpensionstillägget. Skillnaden, $1,0 - 0,5 = 0,5$, ska ingå i beräkningsunderlaget. Beloppet blir $96 \% \times 38\,400 \times 94 \% \times 0,5 = 17\,326$ kr per år.

– Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003: 1 480 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med prisbasbeloppet blir $96 \% \times 38\,400 \times 15/30 \times 94 \% = 17\,326$ kr.

Tilläggs pensionen minskad med folkpensionstillägget, beräknat med prisbasbeloppet, blir $36\,385 - 17\,326 = 19\,059$ kr.

Pensionstillskottet före samordning med tilläggs pensionen är $56,9 \% \times 38\,400 \times 94 \% = 20\,539$ kr.

Pensionstillskottet efter samordning med tilläggs pensionen blir $(20\,539 - 19\,059) \times 40/40 = 1\,480$ kr per år.

Summering av beräkningsunderlaget

Tilläggs pension	36 385 kr
Tjänstepension	4 000 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	17 326 kr
Pensionstillskott	1 480 kr
Summa	59 191 kr

Omräkning av beräkningsunderlaget

Summerat beräkningsunderlag motsvarar $59\,191 : 38\,400 = 1,5414$ prisbasbelopp.

Beräkningsunderlaget räknas om till:

- $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
- $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $59\,191 - 57\,984 = 1\,207$ kr
 $1\,207 \times 0,60 = 724$ kr
- $83\,328 + 724 = 84\,052$ kr

Beräkning med formeln: $(2,17 \times 38\,400) + (59\,191 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60 = 84\,052$ kr.

Minskning av omräknat beräkningsunderlag

Beräkningsunderlaget efter omräkning, minskas med den tilläggs pension och tjänstepension som ingått i underlaget.

Beräkningsunderlaget efter omräkning men före minskning	84 052 kr
Tilläggs pension	– 36 385 kr
Tjänstepension	– 4 000 kr
BU efter minskning	43 667 kr

Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	43 667 kr per år
---	------------------

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Tilläggs pension	36 385 kr per år
Garantipension	43 667 kr per år
Summa	80 052 kr per år

10.3 Omräkning vid ändrade förhållanden

10.3.1 Allmänt

Garantipensionen beräknas utifrån beräkningsunderlaget. Om någon av de pensioner eller belopp som ingår i beräkningsunderlaget ändras, ska den beslutade garantipensionen också räknas om (70 kap. 5 § första stycket SFB).

Här är några exempel på händelser som kan leda till omräkning av garantipensionen.

- Giftermål eller registrerat partnerskap
- Skilsmässa
- Makes dödsfall
- Makar flyttar isär
- Yrkesskadelivränta ändras
- Tilläggs pensionen ändras
- Tjänstepension/utländsk pension beviljas, ändras eller upphör

Ett ändrat förhållande kan innebära att garantipension höjs, sänks, eller dras in.

Omräkning av garantipensionen ska göras från och med månaden efter den som anledningen till ändringen uppkommer (56 kap. 13 § SFB).

Exempel

En gift man har garantipension. I beräkningsunderlaget för garantipensionen ingår tilläggs pension. Folkpensionstillägget i tilläggs pensionen är beräknat utifrån den procentsats som gäller för gifta, 78,5 procent av prisbasbeloppet.

Den 18 juni 2004 avlider mannens hustru.

Mannens garantipension räknas om fr.o.m. juli 2004. I beräkningsunderlaget ska tilläggs pension beräknad utifrån procentsatsen för ogifta, 96 procent av prisbasbeloppet, ingå.

10.3.2 Omräkning från samma månad

Om något av de pensionsbelopp som ingått i beräkningsunderlaget ändras från och med en viss månad, ska garantipensionen räknas om från samma månad (70 kap. 5 § första stycket SFB).

För tjänstepension och utländsk pension som ingått i beräkningsunderlaget gäller i vissa fall avvikande regler om tidpunkten för omräkning av garantipensionen. Se vidare avsnitt 7.3.

10.3.3 Årsskiften

För varje nytt år fastställs ett prisbasbelopp och ett inkomstindex. I beräkningsunderlaget för garantipensionen kan ingå såväl pensioner som värdesäkras med prisbasbeloppet som pensioner som följsamhetsindexeras.

Om en pension som ingår i beräkningsunderlaget ändras på grund av basbeloppsomräkning eller följsamhetsindexering ska även garantipensionen räknas om. Vad som ligger till grund för omräkningen beror alltså på vilka pensioner som ingår i beräkningsunderlaget.

10.4 Värdesäkring – indexering av garantipensionen

10.4.1 Folkpension och ATP

Både ATP och folkpension i form av ålderspension som betalades ut till personer födda 1937 eller tidigare till och med december 2001 var värdesäkrade genom prisbasbeloppet. Sådan värdesäkring innebar att pensionerna från och med januari varje år beräknades utifrån det nya prisbasbeloppet.

Vid årsskiftet 2001/2002 följsamhetsindexerades ATP för första gången. Folkpensionen räknades dock även vid detta årsskifte om med förändringen av prisbasbeloppet.

10.4.2 Tilläggspension

Den tilläggspension som beviljas från och med januari 2003 ska följsamhetsindexeras. Detta gäller hela tilläggspensionen, alltså både ATP-delen och folkpensionstillägget (63 kap. 11 § SFB).

En utförligare beskrivning av hur tilläggspensionen indexeras finns i 5.1, under rubriken Indexering.

10.4.3 Garantipension

Det finns inte några regler om värdesäkring eller indexering av garantipensionen.

Garantipensionen är inte värdesäkrad genom anknytning till prisbasbeloppet. Inte heller följsamhetsindexeras den. Däremot bygger garantipensionen på ett beräkningsunderlag i vilket det kan ingå pensionsinkomster som är knutna till prisbasbeloppet eller som följsamhetsindexeras. Garantipensionen är därmed indirekt kopplad till både prisbasbelopp och inkomstindex. Ändras någon av de pensionsinkomster som ingår i beräkningsunderlaget på grund av ändrat prisbasbelopp eller ändrad följsamhetsindexering kan detta medföra att även garantipensionen ändras.

11 Samordning med arbetsskadelivränta

Arbetsskadelivränta kan betalas ut för arbetsskador som inträffat den 1 juli 1977 eller senare. En redogörelse för bestämmelserna finns i Försäkringskassans Vägledning 2003:4 *Ersättning enligt lagen om arbetsskadeförsäkring*.

Om den enskilde har både arbetsskadelivränta och ålderspension samordnas ersättningarna. Samordningen innebär att livräntan minskas. Ålderspensionen betalas däremot ut med fullt belopp. Var livräntan och ålderspensionen samordnade i december 2002 gäller en särskild regel för utbetalning av livräntan från och med den 1 januari 2003.

I detta kapitel beskrivs samordningsreglerna då den enskilde har både ålderspension och arbetsskadelivränta vid egen skada, så kallad egenlivränta.

Kapitlet beskriver:

- Bakgrunden till förmånen arbetsskadelivränta. Här beskrivs även gränsdragningen mellan arbetsskadelivränta och den tidigare ersättningsformen yrkesskadelivränta. Här finns dessutom en kortfattad beskrivning av samordningen mellan ålderspension och arbetsskadelivränta – avsnitt 11.1.
- De samordningsregler som gällde till och med den 31 december 2002 – avsnitt 11.2.
- Reglerna för samordning från och med den 1 januari 2003 – avsnitt 11.3.

11.1 Inledning

11.1.1 Bakgrund

Det har sedan början av 1900-talet funnits flera lagstiftningar som gett ekonomisk ersättning för skador och sjukdomar som inträffat genom förvärvsarbete.

Inom arbetsskadeförsäkringen har en allmän princip varit att skador som inträffat under en äldre författnings giltighetstid ska fortsätta att regleras av den äldre författningen. Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF), trädde i kraft den 1 juli 1977. Från och med 1 januari 2011 ersätts LAF och Lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd (LSP) av socialförsäkringsbalken (SFB) [2010:110]. Ersättning för skador före den 1 juli 1977 betalas ut i form av yrkesskadelivränta. I detta kapitel beskrivs hur arbetsskadelivräntan betalas ut för personer som är födda 1937 eller tidigare och som har rätt till ålderspension.

Livränta enligt SFB till personer som är födda 1938 eller senare betalas längst ut till och med månaden innan den enskildes 65-års månad. Detta gäller om arbetsskadan inträffar före den månad som den enskilde fyller 65 år (41 kap. 5 § SFB). Om arbetsskadan inträffar under den enskildes 65-års månad eller senare, betalas livräntan längst ut till och med månaden innan den enskildes 67-års månad (41 kap. 6 § SFB).

11.1.2 Samordning med ålderspension – allmänt

Före den 1 januari 2003 gällde enligt 4 kap. 40 § SFBP, för personer födda 1937 eller tidigare, att arbetsskadelivräntan från och med 65-års månaden räknades ned till 65 procent av livräntan före samordning med pension. Den nedräknade livräntan minskades sedan med den ålderspension som den enskilde hade rätt till. Återstod någon arbetsskadelivränta efter nedräkning och minskning, betalades detta belopp ut.

Från och med den 1 januari 2003 ska arbetsskadelivräntan betalas ut med samma belopp som i december 2002. Detta belopp ska räknas om med förändringar av prisbasbeloppet men i övrigt vara oförändrat. Eftersom reglerna i LAF före den 1 januari 2003 påverkar det livräntebelopp som ska betalas ut från denna tidpunkt, innehåller detta kapitel beskrivningar av både reglerna före och reglerna från och med den 1 januari 2003.

11.2 Samordningsreglerna till och med den 31 december 2002

11.2.1 Huvudregel

Enligt huvudregeln betalades livräntan längst ut till och med månaden innan den enskilde fyllde 65 år (41 kap. 5 § SFB).

11.2.2 Garantiregel

Från och med den enskildes 65-års månad kunde dock livräntan betalas ut om vissa krav var uppfyllda. Utbetalning gjordes med det belopp som eventuellt återstod efter att 65 procent av livräntans tidigare belopp, före samordning med pension, minskats med den ålderspension den enskilde hade rätt till (4 kap. 40 § SFBP som hänvisar till 4 kap. 4 § andra stycket LAF i dess lydelse före den 1 januari 1999). I texten nedan beskrivs vad som menas med ”ålderspension” i detta sammanhang.

11.2.3 Ålderspension vid samordning med egenlivränta

Med ”ålderspension” menas hel ålderspension enligt reglerna i den upphävda AFL före den 1 januari 2003 som tagits ut från och med den enskildes 65-års månad.

Även om ålderspensionen helt eller delvis tagits ut före 65-års månaden eller om uttaget helt eller delvis skjutits upp, minskades livräntan med den hela ålderspension som skulle betalats ut från och med 65-års månaden om tidigt eller sent uttag inte hade gjorts (4 kap. 40 § SFBP som hänvisar till 4 kap. 4 § tredje stycket LAF i dess lydelse före den 1 januari 1999).

I ålderspensionen ingick följande huvud- och tilläggsförmåner:

- Folkpension; folkpensionens huvudförmån, pensionstillskott och barn-tillägg.
- ATP

- Ålderspension enligt utländskt system för social trygghet

(4 kap. 40 § SFBP som hänvisar till 4 kap. 4 § 4 andra och fjärde styckena LAF i dess lydelse före den 1 januari 1999).

Om den enskilde p.g.a. omdebitering eller undantagande inte tillgodoräknats pensionspoäng för ett senare år än det år arbetsskadan inträffade, gällde en särskild minskningsregel. Denna innebar att arbetsskadelivräntan betalades ut med det belopp som översteg den ålderspension som skulle betalats ut om avgifterna hade betalats. (4 kap. 40 § SFBP som hänvisar till 4 kap. 4 § och 6 kap. 1 § LAF i dess lydelse före den 1 januari 1999)

11.2.4 Beräkningen steg för steg

1. Arbetsskadelivräntan räknades ned till 65 procent av dess belopp före samordning med pension.
2. Den nedräknade livräntan minskades med ålderspensionen. Den livränta som eventuellt återstod betalades ut.

Exempel

En kvinna född i september 1937 hade i augusti 2002 arbetsskadelivränta med 200 000 kr per år före samordning med pension. Fr.o.m. september 2002 beviljades kvinnan hel ålderspension med 120 000 kr per år.

Kvinnan hade inte gjort något uttag av ålderspension före 65-årsdagen. Så här beräknades den arbetsskadelivränta som betalades ut fr.o.m. september 2002:

1. $200\,000 \times 65\% = 130\,000$ kr per år
2. $130\,000 - 120\,000 = 10\,000$ kr per år

Även om kvinnan hade valt att inte ta ut någon ålderspension fr.o.m. 65-årsdagen eller valt ett delvist uttag, skulle samordningen ske på det sätt som beskrivits och arbetsskadelivräntan betalats ut med 10 000 kr per år fr.o.m. september 2002.

11.3 Samordningsreglerna från och med den 1 januari 2003

Från och med januari 2003 betalas arbetsskadelivräntan ut med samma belopp som livräntebeloppet efter samordning med ålderspensionen i december 2002. Detta ”frysta” livräntebelopp ska räknas om vid förändringar av prisbasbeloppet men inte av några andra skäl, t.ex. att ålderspensionen förändras från och med januari 2003 eller senare (4 kap. 43 § SFBP).

Exempel

En man född i maj 1937 hade i april 2002 arbetsskadelivränta med 200 000 kr per år före samordning med pension.

Livräntan räknades fr.o.m. maj 2002 (65-års månaden) ned till 65 procent av tidigare bruttobelopp: $200\,000 \times 65\% = 130\,000$ kr per år.

Mannen hade rätt till hel ålderspension fr.o.m. maj 2002 med 115 000 kr per år.

Arbetsskadelivränta att betala ut fr.o.m. maj 2002 blev $130\,000 - 115\,000 = 15\,000$ kr per år. Detta livräntebelopp gällde även i december 2002.

Fr.o.m. januari 2003 beviljas mannen ålderspension i form av tilläggs-pension och garantipension med sammanlagt 117 000 kr per år.

Prisbasbeloppet år 2002 är 37 900 kr. Om vi antar att prisbasbeloppet år 2003 är 38 400 kr, beräknas den arbetsskadelivränta som ska betalas ut fr.o.m. januari 2003 till: $(15\,000 : 37\,900) \times 38\,400 = 15\,198$ kr per år.

Att mannens ålderspension har ökat till 117 000 kr per år fr.o.m. januari 2003 påverkar inte det livräntebelopp som betalas ut.

Den som i december 2002 hade rätt till arbetsskadelivränta men där den till 65 procent nedräknade livräntan inte var högre än ålderspensionen (ang. definition av ålderspension, se ovan) har inte rätt till någon utbetalning av arbetsskadelivräntan från och med januari 2003 eller senare (4 kap. 40 § SFBP).

Exempel

En kvinna född i november 1937 hade i oktober 2002 arbetsskadelivränta med 140 000 kr per år före samordning med pension.

I november 2002 räknades livräntan ned till 65 procent av tidigare bruttobelopp: $140\,000 \times 65\% = 91\,000$ kr per år.

Fr.o.m. november 2002 hade kvinnan rätt till hel ålderspension med 110 000 kr per år.

Efter samordning med ålderspensionen återstod inte någon arbetsskadelivränta att betala ut fr.o.m. november 2002, $91\,000 - 110\,000 = 0$ kr. Detta gällde även i december 2002.

Eftersom arbetsskadelivräntan inte betalades ut i december 2002 ska någon utbetalning inte heller göras fr.o.m. januari 2003 eller senare.

11.3.1 Arbetsskadelivränta och garantipension

Arbetsskadelivränta finns inte med bland de ersättningar som enligt 66 kap. 5 § SFB ska ingå i beräkningsunderlaget för garantipensionen.

12 Samordning med yrkesskadelivränta

Yrkesskadelivränta kan betalas ut för skador som inträffat före den 1 juli 1977. I kapitel 11, Samordning med arbetsskadelivränta, finns en kort beskrivning av gränsdragningen mellan arbetsskadelivränta och yrkesskadelivränta.

Om både yrkesskadelivränta och ålderspension betalas ut kan det vara aktuellt att samordna ersättningarna. Samordningen innebär att ålderspensionen minskas med en viss del av yrkesskadelivräntan. Yrkesskadelivräntan däremot betalas ut utan minskning. Samordning görs även i de fall hela eller del av livräntan har bytts ut mot ett engångsbelopp.

Samordningen ska göras på två olika sätt från och med den 1 januari 2003. Om ålderspensionen och den aktuella yrkesskadelivräntan samordnades redan i december 2002 gäller vissa regler och om sådan samordning inte gjordes gäller andra.

Kapitlet beskriver:

- Reglerna i de fall samordning mellan ålderspension och yrkesskadelivränta vid egen skada, s.k. egenlivränta, har påbörjats efter den 1 januari 2003 eller senare och samordning med efterlevandelivränta. Här finns även en beskrivning av vilka livräntor som ska samordnas samt hur värdesäkringen av livräntan fungerar – avsnitt 12.1.
- De särskilda samordningsregler som gäller i de fall samordning mellan ålderspension och egenlivränta gjordes redan i december 2002 – avsnitt 12.2.

12.1 Samordning påbörjad den 1 januari 2003 eller senare

12.1.1 Inledning

De samordningsregler som beskrivs i detta avsnitt gäller om egenlivränta inte samordnades med ålderspension i december 2002. Reglerna är i princip desamma som för samordning mellan ålderspension och yrkesskadelivränta för personer födda 1938 eller senare.

12.1.2 Livräntor som ska samordnas

Yrkesskadelivränta kan beviljas i form av egenlivränta eller efterlevandelivränta (16 och 20 – 22 §§ i lagen [1954:243] om yrkesskadeförsäkring [YFL]).

De yrkesskadelivräntor som är aktuella för samordning med ålderspension är de som betalas ut enligt YFL eller enligt annan motsvarande äldre lagstiftning eller livränta som i annat fall bestäms eller betalas ut av RFV (69 kap. 2 § SFB).

Yrkesskadelivränta enligt utländsk lagstiftning ska, vid samordning med ålderspension, jämföras med svensk yrkesskadelivränta (69 kap. 2 § SFB). För yrkesskadelivränta från andra EU/EES-länder gäller särskilda samordningsbestämmelser. Se vägledningarna 2010:7 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 883/2004 och 987/2009 samt enligt konventioner om social trygghet* och 2010:6 *Förmåner vid ålderdom och dödsfall enligt EG-förordningarna 1408/71 och 574/72 samt enligt konventioner om social trygghet*.

12.1.3 Värdesäkring – livräntefaktorer

Från och med den 1 januari 1968 värdesäkras yrkesskadelivränta genom anknytning till basbeloppet. Från och med den 1 januari 1999 används i stället prisbasbeloppet. När det i den följande texten skrivs prisbasbelopp menas i stället basbelopp om den aktuella tidpunkten är före den 1 januari 1999.

Värdesäkringen innebär att livräntan räknas om med förändringarna av prisbasbeloppet.

Tekniskt är värdesäkringen löst så att yrkesskadelivräntan anges i form av en faktor, som multiplicerad med gällande prisbasbelopp ger livräntans årsbelopp. En livräntefaktor anges som ett decimaltal med två decimaler.

Exempel

Om vi antar att livräntefaktorn är 1,55 och prisbasbeloppet 38 400 kr blir livräntans årsbelopp $1,55 \times 38\,400 = 59\,520$ kr.

Har yrkesskadan inträffat den 1 januari 1968 eller senare beräknas livräntefaktorn genom att livräntans årsbelopp vid skadetillfället divideras med prisbasbeloppet för januari månad skadeåret.

Är livräntan reducerad t.ex. på grund av samordning med statlig pension, ger den reducerade faktorn multiplicerad med prisbasbeloppet livräntans årsbelopp.

För skador som har inträffat före år 1968 motsvarar faktorn livräntans årsbelopp i december 1967, dividerat med prisbasbeloppet i januari 1968.

I samband med att värdesäkring infördes, höjdes yrkesskadelivräntorna med olika procenttal beroende på skadedatumet för den enskilda livräntan (2 § lagen [1967:919] om värdesäkring av vissa livräntor m.m.). En höjning av livräntorna gjordes även från och med den 1 juli 1977 (2 § lagen [1977:268] om uppräknings av yrkesskadelivräntor m.m.).

En livränta med ett skadedatum före 1968 fick vid värdesäkringen en faktor beräknad efter årsbeloppet i december 1967. Faktorn skulle gälla för tiden före år 1968. Vid den höjning av livräntan som gjordes samtidigt som värdesäkringen, höjdes faktorn med verkan från och med den 1 januari 1968. Denna höjning gällde till och med den 30 juni 1977 då nästa uppräknings

gjordes och faktorn höjdes från och med den 1 juli 1977. En sådan livränta har alltså tre faktorer.

Har skadan inträffat under år 1968 eller senare har livräntan två faktorer. En som gäller till och med den 30 juni 1977 och en som gäller från och med den 1 juli 1977.

De båda lagar som reglerar höjningarna av livräntorna innehåller bestämmelser som begränsar höjningarnas inverkan på ålderspensionen. En pension som vid utgången av år 1967 redan hade samordnats med livräntan påverkas inte av att livräntan höjdes från och med den 1 januari 1968 (6 § lagen [1967:919] om värdesäkring av vissa livräntor m.m.). Motsvarande begränsning gäller för höjningen från och med den 1 juli 1977 för pensioner som vid utgången av juni 1977 redan hade samordnats med yrkesskadelivräntan (5 § lagen [1967:919] om uppräknings av yrkesskadelivräntor m.m.).

Exempel

En man har ålderspension och en yrkesskadelivränta. För livräntan är följande faktorer fastställda:

0,75 t.o.m. den 31 december 1967

0,94 fr.o.m. den 1 januari 1968

1,22 fr.o.m. den 1 juli 1977

I februari 1968 beviljades mannen ålderspension fr.o.m. november 1967. Eftersom pensionen inte hade minskats med yrkesskadelivränta i december 1967 ska höjningen av livräntan fr.o.m. januari 1968 slå igenom på pensionen. Till grund för minskningen i november och december 1967 ska därmed faktorn 0,75 ligga och därefter den uppräknade faktorn 0,94.

Uppräkningen av livräntan fr.o.m. den 1 juli 1977 påverkar inte pensionen eftersom den var minskad med livräntan i juni 1977. Faktorn 0,94 ska alltså fortsätta att ligga till grund för samordningen med pensionen även fr.o.m. den 1 juli 1977.

12.1.4 Minskningens omfattning

Tre fjärdedelar av den del av yrkesskadelivräntans årsbelopp som överstiger en sjättedel av prisbasbeloppet ska minska ålderspensionen (69 kap. 6 § SFB). Om mer än en yrkesskadelivränta betalas ut ska denna bestämmelse gälla för varje livränta.

Exempel

Yrkesskadelivräntan är 5 000 kr per år. Prisbasbeloppet antas vara 38 400 kr. En sjättedel av prisbasbeloppet blir $38\,400 : 6 = 6\,400$ kr per år.

Samordning mellan ålderspensionen och livräntan ska inte göras eftersom livräntans årsbelopp inte överstiger en sjättedel av prisbasbeloppet.

Exempel

Yrkesskadelivräntan är 24 000 kr per år. Prisbasbeloppet antas vara 38 400 kr. Det livräntebelopp som ska samordnas med ålderspensionen räknas ut så här:

$$38\,400 : 6 = 6\,400 \text{ kr}$$

$$24\,000 - 6\,400 = 17\,600 \text{ kr}$$

$$17\,600 \times 3/4 = 13\,200 \text{ kr per år}$$

Exempel

Tre yrkesskadelivräntor betalas ut. Livräntornas årsbelopp är:

Livränta 1: 15 300 kr per år

Livränta 2: 12 000 kr per år

Livränta 3: 6 000 kr per år

Prisbasbeloppet antas vara 38 400 kr. Det totala livräntebelopp som ska samordnas med ålderspensionen beräknas så här:

En sjättedel av prisbasbeloppet

$$38\,400 : 6 = 6\,400 \text{ kr per år}$$

Livränta 1

$$15\,300 - 6\,400 = 8\,900 \text{ kr per år } 8\,900 \times 3/4 = 6\,675 \text{ kr per år}$$

Livränta 2

$$12\,000 - 6\,400 = 5\,600 \text{ kr per år } 5\,600 \times 3/4 = 4\,200 \text{ kr per år}$$

Livränta 3

$$6\,000 - 6\,400 = 0 \text{ kr}$$

Totalt

Det totala livräntebelopp som ska samordnas med ålderspensionen blir $6\,675 + 4\,200 + 0 = 10\,875$ kr per år.

12.1.5 Pensioner som ska minskas

Det samordningsbara livräntebeloppet ska dras från summan av garantipensionen och tilläggspensionen (69 kap. 6 § SFB).

Är yrkesskadelivräntan en egenlivränta, får avdrag göras på både garantipensionen och tilläggspensionen. Avdrag ska i första hand göras på garanti-

pensionen. Om avdraget på garantipensionen inte räcker görs resterande avdrag på tilläggspensionen (69 kap. 6 § SFB).

Avdrag på ATP-delen i tilläggspensionen får endast göras om den enskilde har tillgodoräknats minst en pensionspoäng före det år yrkesskadan inträffade (69 kap. 7 § SFB). Avdrag på folkpensionstillägget i tilläggspensionen omfattas inte av denna begränsningsregel.

Efterlevandelivränta samordnas endast med garantipensionen, inte med tilläggspensionen (69 kap. 8 § SFB).

Om både egenlivränta och efterlevandelivränta betalas ut bör samordning i första hand göras med efterlevandelivräntan. Här hänvisas till Riksförsäkringsverkets tidigare allmänna råd RAR 2002:13 till 66 kap. SFB som tills vidare ska tillämpas av Pensionsmyndigheten.

12.1.6 Kapitalutbyte

En beviljad yrkesskadelivränta kan helt eller delvis bytas ut mot ett engångsbelopp. Detta brukar kallas kapitalutbyte. Samordning med ålderspensionen ska i sådant fall göras som om livräntan fortfarande betalades ut (69 kap. 9 § SFB). En närmare beskrivning av kapitalutbytt yrkesskadelivränta finns i vägledning 2010:2 *Ålderspension för personer födda 1938 eller senare – Att ta ut pension.*

12.1.7 Livränta för del av månad

Om en yrkesskadelivränta endast betalas ut för del av en månad ska samordning med pension inte göras för den månaden. Detta följer av 56 kap. 13 § SFB.

12.1.8 Förbehållsbeloppen

Samordningen mellan ålderspension och yrkesskadelivränta begränsas av vissa förbehållsbelopp.

För ogifta ska ålderspensionen, efter samordning med yrkesskadelivränta, per månad uppgå till minst 13 procent av prisbasbeloppet. För gifta är motsvarande förbehållsbelopp 11,5 procent av prisbasbeloppet.

Förbehållsbeloppen gäller *hela* ålderspensionen, dvs. summan av garantipensionen, tilläggspensionen och premiepensionen. Vidare gäller förbehållsbeloppen *hel* ålderspension (69 kap. 10 § SFB).

Vid delvist uttag reduceras förbehållsbeloppen i förhållande till uttagsnivån.

Exempel

En ogift man har en egenlivränta på 50 000 kr per år. Prisbasbeloppet antas vara 38 400 kr. Pensionspoäng har tillgodoräknats före det år yrkesskadan inträffade.

Ålderspensionen *före* samordning med yrkesskadelivräntan:

Tilläggspension	60 000 kr per år
Garantipension	25 000 kr per år
Summa	85 000 kr per år

Det livräntebelopp som ska minska ålderspensionen blir:

$$38\,400 : 6 = 6\,400 \text{ kr}$$

$$50\,000 - 6\,400 = 43\,600 \text{ kr}$$

$$3/4 \times 43\,600 = 32\,700 \text{ kr}$$

Eftersom det är en egenlivränta får avdrag göras på både garantipensionen och tilläggspensionen. Avdrag görs först på garantipensionen och sedan på tilläggspensionen.

Avdraget på tilläggspensionen begränsas inte till att enbart omfatta folkpensionstillägget eftersom pensionspoäng har tillgodoräknats före det år yrkesskadelivräntan inträffade.

Så här blir avdragen på ålderspensionen *utan* hänsyn till förbehållsbeloppet:

	Före avdrag	Livränteavdrag	Efter avdrag
Garantipension per år	25 000 kr	25 000 kr	0 kr
Tilläggspension per år	60 000 kr	7 700 kr	52 300 kr
Summa pension per år			52 300 kr
Summa pension per månad			4 358 kr

Och så här blir avdragen på ålderspensionen *med* hänsyn till förbehållsbeloppet:

	Före avdrag	Livränteavdrag	Efter avdrag
Garantipension per år	25 000 kr	25 000 kr	0 kr
Tilläggspension	60 000 kr	96 kr	59 904 kr

per år			
Summa pension per år			59 904 kr
Summa pension per månad			4 992 kr

Förbehållsbeloppet är $13 \% \times 38\,400 = 4\,992$ kr per månad. Eftersom pensionens månadsbelopp efter avdrag är lägre än förbehållsbeloppet begränsas avdraget. Livränteavdraget på tilläggs pensionen blir därför 96 kr per år i stället för 7 700 kr per år.

Exempel

Halv ålderspension betalas ut till en ogift ålderspensionär som har yrkesskadelivränta. Prisbasbeloppet antas vara 38 400 kr.

Förbehållsbeloppet blir $13 \% \times 38\,400 : 2 = 2\,496$ kr per månad.

12.2 Samordning med egenlivränta gjordes i december 2002

De regler som beskrivs i detta avsnitt gäller om samordning mellan ålderspension och yrkesskadelivränta vid egen skada gjordes i december 2002.

12.2.1 Samordningsregel

Minskning av tilläggs pensionen ska från och med januari 2003 och senare göras med ett belopp motsvarande skillnaden mellan ålderspensionen före och efter samordning med egenlivräntan i december 2002. Det samordningsbelopp som fastställs på detta sätt ska inte räknas om med förändringar av prisbasbeloppet (69 kap. 12 § SFB).

Det livränteavdrag som görs på tilläggs pensionen enligt 69 kap. 12 § SFB brukar benämnas ”DYL-avdrag”. Benämningen står för ”December-yrkesskadelivränteavdrag”.

Exempel

En man hade i december 2002 ålderspension och en egenlivränta som samordnades med ålderspensionen. Både livräntan och ålderspensionen var beräknade utifrån 2002 års prisbasbelopp, dvs. 37 900 kr.

Om vi antar att ålderspensionen före samordning med yrkesskadelivräntan var 120 000 kr per år och efter samordning blev 90 000 kr per år, ska den tilläggs pension som mannen beviljas fr.o.m. januari 2003 minskas med $120\,000 - 90\,000 = 30\,000$ kr per år.

Antag att prisbasbeloppet för 2003 höjs till 38 400 kr och för år 2004 till 40 000 kr. Både mannens ålderspension och hans livränta ökas då

till följd av höjningarna av prisbasbeloppet. Det livräntebelopp som minskar mannens tilläggspension kvarstår dock med 30 000 kr per år.

12.2.2 Inte alltid minskning av ålderspensionen trots livränteavdrag

Det kan förekomma att ålderspensionen i december 2002 minskade med ett lägre belopp än med det livränteavdrag som gjordes. Det kan även förekomma att ålderspensionen inte alls minskade trots att ett avdrag för livränta gjordes.

För pensionstagare med ATP och reducerat pensionstillskott kunde det t.ex. inträffa att yrkesskadelivräntan minskade ATP och att pensionstillskottet därför ökade med motsvarande belopp. Den totala ålderspensionen var i dessa fall lika stor före som efter samordning med livräntan. Någon samordning mellan yrkesskadelivräntan och ålderspensionen ska då inte göras från och med januari 2003 eller senare.

Exempel

En kvinna hade i december 2002 ålderspension och en egenlivränta. Livräntan var samordningsbar med ATP. Fr.o.m. januari 2003 har kvinnan rätt till tilläggspension.

Ålderspensionen *före* samordning med yrkesskadelivräntan:

ATP	20 000 kr per år
Pensionstillskott	2 000 kr per år
<i>Före</i> samordning med ATP: 22 000 kr per år	
<i>Efter</i> samordning med ATP: 22 000 – 20 000 = 2 000 kr per år	
Folkpension	35 000 kr per år
Summa	57 000 kr per år

I december 2002 var livräntans årsbelopp 24 000 kr. Det livräntebelopp som samordnades med pensionen beräknades till $\frac{3}{4} \times 24\,000 = 18\,000$ kr per år. Hela livränteavdraget gjordes på ATP:n, som därmed minskade från 20 000 kr per år till 2 000 kr per år.

Ålderspensionen *efter* samordning med yrkesskadelivräntan:

ATP	2 000 kr per år
Pensionstillskott	20 000 kr per år
<i>Före</i> samordning med ATP: 22 000 kr per år	
<i>Efter</i> samordning med ATP 22 000 – 2 000 = 20 000 kr per år	

Folkpension	35 000 kr per år
Summa	57 000 kr per år

Det är alltså ingen skillnad mellan ålderspensionen före och efter samordning med yrkesskadelivräntan. Det innebär att det inte ska göras någon samordning mellan yrkesskadelivräntan och kvinnans tilläggspension fr.o.m. januari 2003 eller senare.

12.2.3 Samordning med garantipension

Garantipensionen ska inte samordnas med yrkesskadelivränta i de fall samordning mellan tilläggspension och yrkesskadelivränta görs enligt 69 kap. 12 § SFB. (69 kap. 4 § SFB)

Inte heller ska samordning med garantipensionen göras i de fall den enskilde inte är beviljad någon tilläggspension och samordning enligt 69 kap. 12 § SFB inte görs av denna anledning (prop. 1999/2000:127 s. 82).

12.2.4 Sänkt och upphörd yrkesskadelivränta

Om den yrkesskadelivränta som samordnades med ålderspensionen i december 2002 skulle reduceras, ska det livräntebelopp som minskar tilläggspensionen sänkas i motsvarande mån (69 kap. 12 § SFB).

Minskingsbeloppet ska sänkas i förhållande till hur mycket yrkesskadelivräntan procentuellt har reducerats (prop. 1999/2000:127 s. 78).

Exempel

En ålderspensionär hade i december 2002 en yrkesskadelivränta på 16 000 kronor per år. Tre fjärdedelar av yrkesskadelivräntan $\frac{3}{4} \times 16\,000$ kr per år = 12 000 kr minskade pensionen. Detta belopp har minskat tilläggspensionen sedan januari 2003.

I mars 2004 reduceras yrkesskadelivräntans belopp till 12 000 kr per år, alltså till 75 procent av tidigare belopp.

Det livräntebelopp som sedan tidigare minskar pensionen, 12 000 kr per år, ska reduceras i motsvarande mån. Resultatet blir $75\% \times 12\,000 = 9\,000$ kr per år, vilket är det livräntebelopp som ska minska tilläggspensionen fr.o.m. mars 2004 och framåt.

Om den livränta som samordnas med tilläggspensionen enligt 69 kap. 12 § SFB skulle upphöra att betalas ut, ska någon samordning med tilläggspensionen inte längre göras.

12.2.5 Höjd livränta/ändrad uttagsnivå

En höjning av den yrkesskadelivränta som samordnades med ålderspensionen i december 2002 medför *inte* någon förändring av det enligt 69 kap. 12 § SFB fastställda samordningsbeloppet.

Inte heller en ändring av uttagsnivån, t.ex. från en fjärdedels till hel ålderspension medför att samordningsbeloppet enligt 69 kap. 12 § SFB ska ändras.

12.2.6 Samordningen före den 1 januari 2003

Till och med den 31 december 2002 minskades ålderspensionen med tre fjärdedelar av den egenlivränta som betalades ut. I första hand minskades ATP, därefter pensionstillskottet och i sista hand folkpensionens huvudförmån. Minskning av ATP fick dock endast göras om den enskilde hade tillgodoräknats minst en pensionspoäng vid den tidpunkt som yrkesskadan inträffade.

En särskild garantiregel begränsade samordningen. Regeln innebar att folkpensionen inte fick minskas mer än att minst tre fjärdedelar av den folkpension som skulle ha betalats ut utan samordning återstod. Garantiregeln gällde båda de folkpensionsförmåner som kunde vara aktuella för samordning alltså pensionstillskottet och folkpensionens huvudförmån.

Pensionstillskottet var beroende av den ATP som betalades ut. När livräntan var samordningsbar med ATP måste därför garantibeloppet beräknas efter att ATP hade minskats med livräntan.

Exempel

En man född 1934 hade i december 2002 ålderspension och en egenlivränta. Livräntan var samordningsbar med ATP.

Ålderspensionen i december 2002 *före* samordning med yrkesskadelivräntan:

ATP	40 000 kr per år
Pensionstillskott	
<i>Före</i> samordning med ATP 21 565 kr per år	
<i>Efter</i> samordning med ATP 21 565 – 40 000 = 0 kr per år	
Folkpension	35 000 kr per år
Summa	75 000 kr per år

I december 2002 var livräntans årsbelopp 64 000 kr. Det livräntebelopp som samordnades med ålderspensionen beräknades till $\frac{3}{4} \times$

64 000 = 48 000 kr per år. Så här gjordes avdragen på ålderspensionen i december 2002:

	Före avdrag	Livränteavdrag	Efter avdrag
ATP	40 000 kr per år	40 000 kr per år	0 kr per år
Pensionstillskott <i>Före</i> samordning med ATP: 21 565 kr per år <i>Efter</i> samordning med ATP: 21 565 – 0 = 21 565 kr per år	21 565 kr per år	8 000 kr per år	13 565 kr per år
Folkpension	35 000 kr per år	0 kr per år	35 000 kr per år
Summa	96 565 kr per år	48 000 kr per år	48 565 kr per år

Garantibeloppet beräknas till $(21\,565 + 35\,000) \times 3/4 = 42\,423$ kr per år. Eftersom summan av pensionstillskott och folkpensionens huvudförmån efter samordning med livräntan, $13\,565 + 35\,000 = 48\,565$ kr per år, är högre än garantibeloppet, kan de livränteavdrag som redovisas ovan göras.

Exempel

En man född 1936 hade i december 2002 ålderspension och en egenlivränta. Livräntan var samordningsbar med ATP.

Ålderspensionen i december 2002 *före* samordning med yrkesskadelivräntan:

ATP	25 000 kr per år
Pensionstillskott <i>Före</i> samordning med ATP: 21 565 kr per år <i>Efter</i> samordning med ATP: 21 565 – 25 000 = 0 kr per år	0 kr per år
Folkpension	35 000 kr per år
Summa	60 000 kr per år

I december 2002 var livräntans årsbelopp 64 000 kr. Det livräntebelopp som samordnades med ålderspensionen beräknades till $\frac{3}{4} \times 64\,000 = 48\,000$ kr per år.

Avdragen på ålderspensionen i december 2002 *utan* hänsyn till garantibeloppet:

	Före avdrag	Livränteavdrag	Efter avdrag
ATP	25 000 kr per år	25 000 kr per år	0 kr per år
Pensionstillskott <i>Före</i> samordning med ATP: 21 565 kr per år <i>Efter</i> samordning med ATP: 21 565 – 0 = 21 565 kr per år	21 565 kr per år	21 565 kr per år	0 kr per år
Folkpension	35 000 kr per år	1 435 kr per år	33 565 kr per år
Summa	81 565 kr per år	48 000 kr per år	33 565 kr per år

Garantibeloppet beräknas till $(21\,565 + 35\,000) \times \frac{3}{4} = 42\,424$ kr per år. Eftersom garantibeloppet är högre än summan av pensionstillskottet och folkpensionens huvudförmån efter samordning med livräntan, ska garantibeloppet betalas ut. Livränteavdraget begränsas till 39 141 kr per år och ska göras så här:

Avdragen på ålderspensionen i december 2002 *med* hänsyn till garantibeloppet:

	Före avdrag	Livränteavdrag	Efter avdrag
ATP	25 000 kr per år	25 000 kr per år	0 kr per år
Pensionstillskott <i>Före</i> samordning med ATP: 21 565 kr per år <i>Efter</i> samordning med ATP: 21 565 – 0 = 21 565 kr per år	21 565 kr per år	14 141 kr per år	7 424 kr per år
Folkpension	35 000 kr per år	0 kr per år	35 000 kr per år
Summa	81 565 kr per år	39 141 kr per år	42 424 kr per år

13 Beräkningsexempel – tilläggs pension och garantipension

Detta kapitel innehåller ett antal exempel på beräkningen av ålderspensionen. Såväl tilläggs pensionen som garantipensionen beskrivs.

Exemplen inleds med att ett antal förutsättningar ges. Därefter prövas rätten till tilläggs pension och om rätten finns, beskrivs beräkningen av tilläggs pensionens årsbelopp. På motsvarande sätt beskrivs prövningen av rätten till och beräkningen av garantipensionen. Om inget annat anges är det rätten till och storleken av tilläggs pensionen och garantipensionen från och med den 1 januari 2003 som prövas respektive beräknas i exemplen.

I slutet av varje exempel summeras beloppen för tilläggs pensionen och garantipensionen och den sammanlagda ålderspensionen fastställs.

I exemplen förekommer förkortningarna ”PBB” för prisbasbelopp, ”BU” för beräkningsunderlag, ”PTS” för pensionstillskott och ”NK” för nordiskt folkpensionstillägg.

De prisbasbelopp och inkomstindex som förekommer i exemplen och som avser år 2003 eller senare, är i samtliga fall fingerade.

Kapitlet innehåller:

- En kortfattad och översiktlig beskrivning av exemplen – avsnitt 13.1.
- De enskilda exemplen – avsnitt 13.2.

13.1 Översikt

De enskilda exemplen visar ett antal typfall. För att läsaren lättare ska kunna hitta ett exempel som beskriver den situation som han eller hon letar efter, ges här en översiktlig beskrivning av de olika exemplen som sedan följer i avsnitt 13.2.

13.1.1 Översiktlig beskrivning av Exempel 1

Ogift. Född 1937.

Antal år med pensionspoäng: --.

Bosättningstid i Sverige: 40 år.

Har haft hel ålderspension sedan 65-års månaden. Folkpension och pensionstillskott har betalats ut med 40/40.

13.1.2 Översiktlig beskrivning av Exempel 2

Ogift. Född 1934.

Antal år med pensionspoäng: 30.

Medelpoäng: 1,50.

Bosättningstid i Sverige: 40 år.

Tjänstepension: Ja.

Har haft hel ålderspension sedan 65-års månaden. Folkpension, pensionstillskott och ATP har betalats ut med 30/30.

13.1.3 Översiktlig beskrivning av Exempel 3

Gift. Född 1937.

Antal år med pensionspoäng: 15.

Medelpoäng: 1,00.

Bosättningstid i Sverige: 30 år.

Tjänstepension: Ja.

Utländsk pension: Ja.

Nordiskt folkpensionstillägg: Ja.

Har haft ålderspension sedan 65-års månaden. Folkpensionen har betalats ut med 30/40 och ATP med 15/30.

13.1.4 Översiktlig beskrivning av Exempel 4

Ogift. Född 1936.

Antal år med pensionspoäng: 30.

Medelpoäng: 5,50.

Bosättningstid i Sverige: 40 år.

Tjänstepension: Ja.

Har haft hel ålderspension sedan 65-års månaden. Folkpension och ATP har betalats ut med 30/30.

13.1.5 Översiktlig beskrivning av Exempel 5

Ogift. Född 1913. Svensk medborgare.

Antal år med pensionspoäng: 5.

Medelpoäng: 0,10.

Bosättningstid i Sverige: 40 år.

Har haft hel ålderspension sedan 65-års månaden. Folkpensionen och pensionstillskottet har betalats ut med 40/40 och ATP med 5/20.

13.1.6 Översiktlig beskrivning av Exempel 6

Ogift. Född 1937.

Antal år med pensionspoäng: 30.

Medelpoäng: 2,00.

Bosättningstid i Sverige: 40 år.

Tjänstepension: Ja.

Har haft halv ålderspension sedan 65-års månaden. Folkpension och ATP har betalats ut med 30/30.

13.1.7 Översiktlig beskrivning av Exempel 7

Gift. Född 1937.

Antal år med pensionspoäng: 10.

Medelpoäng: 1,50.

Bosättningsstid i Sverige: 40 år.

Antal år med pensionspoäng utan omdebitering: 12.

Har haft hel ålderspension sedan 65-årsdagen. Folkpension och pensions-tillskott betalades ut med 40/40 och ATP med 10/32.

13.1.8 Översiktlig beskrivning av Exempel 8

Ogift. Född 1930.

Antal år med pensionspoäng: 30.

Medelpoäng: 2,50.

Bosättningsstid i Sverige: 40 år.

Yrkesskadelivränta: Ja, beviljad efter december 2002.

Har haft hel ålderspension sedan 65-årsdagen. Folkpension, pensionstill-skott och ATP har betalats ut med 30/30. I mars 2003 beviljas mannen yr-kesskadelivränta vid egen skada fr.o.m. april 2003.

13.1.9 Översiktlig beskrivning av Exempel 9

Gift. Född 1937.

Antal år med pensionspoäng: 30.

Medelpoäng: 2,00.

Bosättningsstid i Sverige: 40 år.

Yrkesskadelivränta: Ja, beviljad före januari 2003.

Har haft hel ålderspension sedan 65-årsdagen. Både folkpension och ATP har betalats ut med pensionspoäng 30/30. Mannen har en yrkesskade-livränta vid egen skada som samordnades med ålderspensionen i december 2002.

13.2 De enskilda exemplen**13.2.1 Exempel 1***Förutsättningar*

Pensionstagare	Ogift man född i maj 1937. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	--
Bosättningsstid i Sverige	40 år
Tjänstepension	--
Pension enligt utländsk lagstiftning	--

som är skattepliktig i Sverige	
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
PBB 2003 (fingerat!)	38 400 kr
Mannen har haft folkpension i form av hel ålderspension sedan maj 2002 (65-års månaden). Såväl folkpensionen som pensionstillskottet har betalats ut utifrån 40 bosättningsår = 40/40.	

Tilläggs pension

Mannen har inte rätt till tilläggs pension fr.o.m. januari 2003 eftersom han inte har tillgodoräknats några pensionspoäng.

Garantipension

Eftersom mannen hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har han rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i BU

- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: $36\ 864\ \text{kr} \cdot 96\ \% \times 38\ 400 \times 40/40 = 36\ 864\ \text{kr}$.
- Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003: $21\ 850\ \text{kr} \cdot 56,9\ \% \times 38\ 400 \times 40/40 = 21\ 850\ \text{kr}$.

Summerat BU

Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	36 864 kr
Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003	21 850 kr
Summa BU	58 714 kr

Omräkning av BU

Summerat BU motsvarar $58\ 714 : 38\ 400 = 1,5290$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Är BU för en ogift person lägst 1,529 PBB och högst 3,16 PBB, ska BU räknas om i följande tre steg:

1. BU upp t.o.m. 1,51 PBB räknas om till ett belopp motsvarande 2,17 PBB.
2. Den del av BU som överstiger 1,51 PBB multipliceras med 0,60.

3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(2,17 \times PBB) + (BU - 1,51 \times PBB) \times 0,60$

BU räknas om till

1. $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
2. $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $58\,714 - 57\,984 = 730$ kr
 $730 \times 0,60 = 438$ kr
3. $83\,328 + 438 = 83\,766$ kr

Beräkning med formeln: $(2,17 \times 38\,400) + (58\,714 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60$
 $= 83\,766$ kr.

Minskning av omräknat BU

Minskning ska inte göras eftersom inget pensionsbelopp som ska minska BU har ingått.

Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	83 766 kr per år
---	------------------

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Garantipension	83 766 kr per år
Summa	83 766 kr per år

13.2.2 Exempel 2

Förutsättningar

Pensionstagare	Ogift man född i juni 1934. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	30
Medelpoäng	1,50
Bosättningstid i Sverige	40 år
Tjänstepension	2 000 kr per år
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
PBB 2001	36 900 kr

PBB 2003 (fingerat!)	38 400 kr
Inkomstindex 2001	103,20
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Mannen har haft ATP och folkpension i form av hel ålderspension sedan juni 1999 (65-års månaden). Såväl folkpensionen, pensionstillskottet som ATP:n har betalats ut utifrån 30 år med pensionspoäng = 30/30.	

Tilläggs pension

Mannen har rätt till tilläggs pension fr.o.m. januari 2003 eftersom han har minst 3 år med pensionspoäng.

Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 1,50 \times 30}{100 \times 30} + \frac{96 \times 36\,900 \times 30}{100 \times 30} = 68\,634 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2001 och 2002:

$$\frac{68\,634 \times 106,16}{0,996 \times 103,20} = 70\,886 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{70\,886 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 71\,636 \text{ kr per år}$$

Tilläggs pension att betala ut fr.o.m. januari 2003	71 636 kr per år
---	-------------------------

Garantipension

Eftersom mannen hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har han rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i BU

- Tilläggs pension: 71 636 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB för år 2003 blir $96 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr per år. Den tilläggs pension som betalas ut, 71 636 kr per år, är högre än detta belopp och ska därför ingå i BU.

- Tjänstepension: 2 000 kr.
- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Eftersom folkpensionstillägget i tilläggspensionen betalas ut med 30/30, ska något belopp motsvarande folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003 inte ingå i BU.

- Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB blir $96 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr.

Tilläggspensionen minskad med folkpensionstillägget, beräknat med PBB, blir $71\,636 - 36\,864 = 34\,772$ kr per år.

PTS före samordning med tilläggspensionen blir $56,9 \% \times 38\,400 = 21\,850$ kr.

PTS efter samordning med tilläggspensionen blir $(21\,850 - 34\,772) = 0$ kr.

Summerat BU

Tilläggspension	71 636 kr
Tjänstepension	2 000 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
Summa BU	73 636 kr

Omräkning av BU

BU motsvarar $73\,636 : 38\,400 = 1,9176$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Är BU för en ogift person lägst 1,529 PBB och högst 3,16 PBB, ska BU räknas om i följande tre steg:

1. BU upp t.o.m. 1,51 PBB räknas om till ett belopp motsvarande 2,17 PBB.
2. Den del av BU som överstiger 1,51 PBB multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(2,17 \times \text{PBB}) + (\text{BU} - 1,51 \times \text{PBB}) \times 0,60$

BU räknas om till:

1. $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
2. $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $73\,636 - 57\,984 = 15\,652$ kr
 $15\,652 \times 0,60 = 9\,391$ kr
3. $83\,328 + 9\,391 = 92\,719$ kr

Beräkning med formeln: $(2,17 \times 38\,400) + (73\,636 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60 = 92\,719$ kr.

Minskning av omräknat BU

BU efter omräkning ska minskas med den tilläggspension och tjänstepension som ingått i BU.

BU efter omräkning men före minskning	92 719 kr
Tilläggspension	– 71 636 kr
Tjänstepension	– 2 000 kr
BU efter minskning	19 083 kr
Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	19 083 kr per år

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Tilläggspension	71 636 kr per år
Garantipension	19 083 kr per år
Summa	90 719 kr per år

13.2.3 Exempel 3

Förutsättningar

Pensionstagare	Gift kvinna född i juli 1937. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	15
Medelpoäng	1,00
Bosättningstid i Sverige	30 år
Tjänstepension	1 000 kr per år
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	2 000 kr per år
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	3 000 kr per år
PBB 2002	37 900
PBB 2003 (fingerat!)	38 400
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Denna kvinna har haft ATP och folkpension i form av hel	

ålderspension sedan juli 2002 (65-års månaden). Folkpensionen har betalats ut utifrån 30 års bosättningsstid = 30/40 och ATP:n utifrån 15 år med tillgodoräknad pensionspoäng = 15/30.

Tilläggs pension

Kvinnan har rätt till tilläggs pension fr.o.m. januari 2003 eftersom hon har minst 3 år med pensionspoäng.

Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp”

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 1,00 \times 15}{100 \times 30} + \frac{78,5 \times 37\,900 \times 15}{100 \times 30} = 26\,246 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{26\,246 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 26\,524 \text{ kr per år}$$

Tilläggs pension att betala ut fr.o.m. januari 2003	26 524 kr per år
---	-------------------------

Garantipension

Eftersom kvinnan hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har hon rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i BU

- Tilläggs pension: 26 524 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB för år 2003 blir $78,5 \% \times 38\,400 \times 15/30 = 15\,072$ kr per år. Den tilläggs pension som betalas ut (26 524 kr per år) är högre än detta belopp och ska därför ingå i BU.

- Tjänstepension: 1 000 kr.
- Utländsk pension: 2 000 kr.
- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 7 536 kr.

Folkpensionstillägget i tilläggs pensionen betalas ut med $15/30 = 0,5$.

Kvinnan har 30 års bosättning i Sverige. Folkpension enligt reglerna före januari 2003 skulle därför betalats ut med $30/40 = 0,75$, alltså med en högre kvot än den för folkpensionstillägget. Skillnaden, $0,75 - 0,5 = 0,25$ ska ingå i BU. Beräkning av detta folkpensionsbelopp: $78,5 \% \times 38\,400 \times 0,25 = 7\,536$ kr.

- PTS enl. reglerna före den 1 januari 2003: 7 799 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB blir $78,5 \% \times 38\,400 \times 15/30 = 15\,072$ kr.

Tilläggs pensionen minskad med folkpensionstillägget, beräknat med PBB blir $26\,524 - 15\,072 = 11\,452$ kr.

PTS före samordning med tilläggs pension blir $56,9 \% \times 38\,400 = 21\,850$ kr.

PTS efter samordning med tilläggs pension blir $(21\,850 - 11\,452) \times 30/40 = 7\,799$ kr.

- Nordiskt folkpensionstillägg: 3 040 kr.

Tillägget var 3 000 kr i december 2002. Anpassat till PBB för 2003 blir beloppet fr.o.m. januari 2003 $(3\,000 : 37\,900) \times 38\,400 = 3\,040$ kr per år.

Summerat BU

Tilläggs pension	26 524 kr
Tjänstepension	1 000 kr
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	2 000 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	7 536 kr
PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003	7 799 kr
Nordiskt folkpensionstillägg	3 040 kr
Summa BU	47 899 kr

Omräkning av BU

BU motsvarar $47\,899 : 38\,400 = 1,2474$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Överstiger BU 0,25 PBB och understiger det 1,354 PBB, ska BU multipliceras med 1,5174 och sedan minskas med 0,1193 PBB.

Formel: $(BU \times 1,5174) - (0,1193 \times PBB)$

BU räknas om till:

$$47\,899 \times 1,5174 = 72\,682 \text{ kr}$$

$$0,1193 \times 38\,400 = 4\,581 \text{ kr}$$

$$72\,682 - 4\,581 = 68\,101 \text{ kr}$$

Beräkning med formeln:

$$(47\,899 \times 1,5174) - (0,1193 \times 38\,400) = 68\,101 \text{ kr.}$$

Minskning av omräknat BU

BU efter omräkning minskas med den tilläggspension, tjänstepension, utländska pension och folkpensionstillägg enligt nordiska konventionen som ingått i BU.

BU efter omräkning men före minskning	68 101 kr
Tilläggspension	– 26 524 kr
Tjänstepension	– 1 000 kr
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	– 2 000 kr
Nordiskt folkpensionstillägg	– 3 040 kr
BU efter minskning	35 537 kr
Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	35 537 kr per år

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Tilläggspension	26 524 kr per år
Garantipension	35 537 kr per år
Nordiskt folkpensionstillägg	3 040 kr per år
Summa	65 101 kr per år

13.2.4 Exempel 4*Förutsättningar*

Pensionstagare	Ogift man född i mars 1936. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	30
Medelpoäng	5,50
Bosättningsstid i Sverige	40 år
Tjänstepension	24 000 kr per år
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
PBB 2001	36 900
PBB 2003 (fingerat!)	38 400

Inkomstindex 2001	103,20
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Den här mannen har haft ATP och folkpension i form av hel ålderspension sedan mars 2001 (65-års månaden). Såväl folkpensionen som ATP:n har betalats ut utifrån 30 år med tillgodoräknad pensionspoäng = 30/30.	

Tilläggs pension

Mannen har rätt till tilläggs pension fr.o.m. januari 2003 eftersom han har minst 3 år med pensionspoäng.

Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 5,50 \times 30}{100 \times 30} + \frac{96 \times 36\,900 \times 30}{100 \times 30} = 157\,194 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2001 och 2002:

$$\frac{157\,194 \times 106,16}{0,996 \times 103,20} = 162\,352 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{162\,352 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 164\,070 \text{ kr per år}$$

Tilläggs pension att betala ut fr.o.m. januari 2003	164 070 kr per år
---	--------------------------

Garantipension

Eftersom mannen hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har han rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i BU

- Tilläggs pension: 164 070 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB för år 2003 blir $96 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr per år. Den tilläggs pension som betalas ut (164 070 kr per år) är högre än detta belopp och ska därför ingå i BU.

- Tjänstepension: 24 000 kr.
- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Eftersom folkpensionstillägget i tilläggspensionen betalas ut med 30/30 ska inte något belopp motsvarande folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003 ingå i BU.

- PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB blir $96 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr.

Tilläggspensionen minskad med folkpensionstillägget, beräknat med PBB blir $164\,070 - 36\,864 = 127\,206$ kr.

PTS före samordning med tilläggspensionen blir $56,9 \% \times 38\,400 = 21\,850$ kr.

PTS efter samordning med tilläggspensionen blir $21\,850 - 127\,206 = 0$ kr.

Summerat BU

Tilläggspension	164 070 kr
Tjänstepension	24 000 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
Summa BU	188 070 kr

Omräkning av BU

BU motsvarar $188\,070 : 38\,400 = 4,8977$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Om BU överstiger 3,16 PBB för en ogift person ska det inte räknas om. BU kvarstår därför med 188 070 kr.

Minskning av omräknat BU

BU ska minskas med den tilläggspension och tjänstepension som ingått i BU.

BU före minskning	188 070 kr
Tilläggspension	-164 070 kr
Tjänstepension	- 24 000 kr
BU efter minskning	0 kr
Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	0 kr per år

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Tilläggspension	164 070 kr per år
Summa	164 070 kr per år

13.2.5 Exempel 5*Förutsättningar*

Pensionstagare	Ogift kvinna född i maj 1913. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	5
Medelpoäng	0,10
Bosättningstid i Sverige	40 år
Tjänstepension	--
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
PBB 2001	36 900 kr
PBB 2003 (fingerat!)	40 000 kr
Inkomstindex 2001	103,20
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	106,30
Kvinnan har haft ATP och folkpension i form av hel ålderspension sedan maj 1978 (65-års månaden). Folkpensionen och pensionstillskottet har betalats ut med 40/40 och ATP:n med 5/20.	

Tilläggspension

Kvinnan har rätt till tilläggspension fr.o.m. januari 2003 eftersom hon har minst 3 år med pensionspoäng.

Tilläggspensionens "utgångsbelopp":

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 0,10 \times 5}{100 \times 20} + \frac{96 \times 36\,900 \times 5}{100 \times 20} = 9\,410 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2001 och 2002:

$$\frac{9\,410 \times 106,16}{0,996 \times 103,20} = 9\,719 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{9\,719 \times 106,30}{1,016 \times 106,16} = 9\,579 \text{ kr per år}$$

Tilläggs pension att betala ut fr.o.m. januari 2003	9 579 kr per år
---	------------------------

Garantipension

Eftersom kvinnan hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har hon rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i BU

- Tilläggs pension: 9 600 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB för år 2003 blir $96\% \times 40\,000 \times 5/20 = 9\,600$ kr per år. Detta belopp är högre än den tilläggs pension som betalas ut (9 579 kr) och ska därför ingå i BU.

- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 28 800 kr.

Folkpensionstillägget betalas ut med kvoten $5/20$ vilket ger decimaltalet 0,25.

Kvinnan har 40 års bosättning i Sverige. Folkpension enligt reglerna i december 2002 skulle därför betalats ut med $40/40$ (decimaltal 1,0), alltså med en högre kvot än för folkpensionstillägget. Skillnaden, $1,0 - 0,25 = 0,75$ ska ingå i BU. Beräkning av detta folkpensionsbelopp: $96\% \times 40\,000 \times 0,75 = 28\,800$ kr.

- Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003: 22 760 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB blir $96\% \times 40\,000 \times 5/20 = 9\,600$ kr.

Tilläggs pensionen minskad med folkpensionstillägget, beräknat med PBB, blir $9\,579 - 9\,600 = 0$ kr.

PTS före samordning med tilläggs pensionen blir $56,9\% \times 40\,000 = 22\,760$ kr.

PTS efter samordning med tilläggs pensionen blir $(22\,760 - 0) \times 40/40 = 22\,760$ kr.

Summerat BU

Tilläggs pension	9 600 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	28 800 kr

PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003	22 760 kr
Summa BU	61 160 kr

Omräkning av BU

BU motsvarar $61\,160 : 40\,000 = 1,5290$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Är BU för en ogift person lägst 1,529 PBB och högst 3,16 PBB, ska BU räknas om i följande tre steg:

1. BU upp t.o.m. 1,51 PBB räknas om till ett belopp motsvarande 2,17 PBB.
2. Den del av BU som överstiger 1,51 PBB multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(2,17 \times \text{PBB}) + (\text{BU} - 1,51 \times \text{PBB}) \times 0,60$

BU räknas om till:

1. $2,17 \times 40\,000 = 86\,800$ kr
2. $1,51 \times 40\,000 = 60\,400$ kr
 $61\,160 - 60\,400 = 760$ kr
 $760 \times 0,60 = 456$ kr
3. $86\,800 + 456 = 87\,256$ kr

Beräkning med formeln: $(2,17 \times 40\,000) + (61\,160 - 1,51 \times 40\,000) \times 0,60 = 87\,256$ kr.

Minskning av omräknat BU

BU efter omräkning ska minskas med den tilläggspension som betalas ut.

BU efter omräkning men före minskning	87 256 kr
Tilläggspension	- 9 579 kr
BU efter minskning	77 677 kr
Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	77 677 kr per år

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Tilläggspension	9 579 kr per år
Garantipension	77 677 kr per år
Summa	87 256 kr per år

13.2.6 Exempel 6*Förutsättningar*

Pensionstagare	Ogift kvinna född i december 1937. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	30
Medelpoäng	2,00
Bosättningstid i Sverige	40 år
Tjänstepension	1 200 kr per år
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
PBB 2002	37 900
PBB 2003 (fingerat!)	38 400
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Kvinnan i detta exempel har haft ATP och folkpension i form av halv ålderspension sedan december 2002 (65-års månaden). Såväl folkpensionen som ATP:n har betalats ut utifrån 30 år med tillgodoräknad pensionspoäng = 30/30.	

Tilläggs pension

Kvinnan har rätt till tilläggs pension fr.o.m. januari 2003 eftersom hon har minst 3 år med pensionspoäng.

Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 2,00 \times 30 \times 1}{100 \times 30 \times 2} + \frac{96 \times 37\,900 \times 30 \times 1}{100 \times 30 \times 2} = 40\,932 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{40\,932 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 41\,365 \text{ kr per år}$$

Tilläggs pension att betala ut fr.o.m. januari 2003	41 365 kr per år
---	-------------------------

Tilläggs pensionens (fiktiva) ”utgångsbelopp” vid uttag av hel ålderspension:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 2,00 \times 30}{100 \times 30} + \frac{96 \times 37\,900 \times 30}{100 \times 30} = 81\,864 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{81\,864 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 82\,730 \text{ kr per år}$$

Garantipension

Eftersom kvinnan hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har hon rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Beräkningen ska göras utifrån de belopp som skulle betalats ut vid uttag av hel ålderspension. Så här görs beräkningarna.

Beloppen i BU

- Tilläggspension: 82 730 kr.

Det fiktiva folkpensionstillägget vid hel pension, beräknat med PBB för år 2003 blir: $96 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr per år. Den fiktiva tilläggspension som skulle betalats ut vid uttag av hel pension (82 730 kr per år) är högre än detta belopp. Som tilläggspension i BU ska därför 82 730 kr ingå.

- Tjänstepension: 1 200 kr.
- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Eftersom folkpensionstillägget i tilläggspensionen betalas ut med 30/30 ska inte något belopp motsvarande folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003 ingå i BU.

- PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Det fiktiva folkpensionstillägget vid uttag av hel ålderspension, beräknat med PBB blir $96 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr.

Fiktiv tilläggspension vid uttag av hel ålderspension, minskad med ett fiktivt folkpensionstillägg vid uttag av hel ålderspension, beräknat med PBB blir $82\,730 - 36\,864 = 45\,866$ kr.

Fiktivt PTS vid uttag av hel ålderspension, före samordning med tilläggspension blir $56,9 \% \times 38\,400 = 21\,850$ kr.

Fiktivt PTS vid uttag av hel ålderspension, efter samordning med fiktiv tilläggspension vid uttag av hel pension blir $21\,850 - 45\,866 = 0$ kr.

Summerat BU

Tilläggs pension	82 730 kr
Tjänstepension	1 200 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
Summa BU	83 930 kr

Omräkning av BU

BU motsvarar $83\,930 : 38\,400 = 2,1857$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Är BU för en ogift person lägst 1,529 PBB och högst 3,16 PBB, ska BU räknas om i följande tre steg:

1. BU upp till och med 1,51 PBB räknas om till ett belopp motsvarande 2,17 PBB.
2. Den del av BU som överstiger 1,51 PBB multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(2,17 \times \text{PBB}) + (\text{BU} - 1,51 \times \text{PBB}) \times 0,60$

BU räknas om till:

1. $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
2. $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $83\,930 - 57\,984 = 25\,946$ kr
 $25\,946 \times 0,60 = 15\,568$ kr
3. $83\,328 + 15\,568 = 98\,896$ kr

Beräkning med formeln:

$$(2,17 \times 38\,400) + (83\,930 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60 = 98\,896 \text{ kr.}$$

Minskning av omräknat BU

BU minskas med den tilläggs pension och tjänstepension som ingått i BU.

BU efter omräkning men före minskning	98 896 kr
Tilläggs pension	-82 730 kr
Tjänstepension	-1 200 kr
BU efter minskning	14 966 kr

Garantipension att betala ut

Garantipensionen vid uttag av hel ålderspension hade alltså varit 14 966 kr. Vid delvis uttag av ålderspensionen beräknas garantipensionen genom att beloppet vid helt uttag multipliceras med uttagsnivån. Denne man har gjort ett halvt uttag. Beloppet blir därför $0,5 \times 14\,966 = 7\,483$ kr.

Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	7 483 kr per år
---	------------------------

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Tilläggspension	41 365 kr per år
Garantipension	7 483 kr per år
Summa	48 848 kr per år

13.2.7 Exempel 7*Förutsättningar*

Pensionstagare	Gift man född i mars 1937. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	10
Medelpoäng	1,50
Bosättningstid i Sverige	40 år
Antal år med pensionspoäng om omdebitering inte skett (för 2 år)	12
Medelpoäng om omdebitering inte skett	1,60
Tjänstepension	--
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
PBB 2002	37 900 kr
PBB 2003 (fingerat!)	38 400 kr
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
Denne man har haft ATP och folkpension i form av hel ålderspension sedan mars 2002 (65-års månaden). Folkpensionen och pensionstillskottet betalades ut med 40/40 och ATP:n med 10/32.	

Tilläggs pension

Mannen har rätt till tilläggs pension fr.o.m. januari 2003 eftersom han har minst 3 år med pensionspoäng.

Tilläggs pensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 1,50 \times 10}{100 \times 32} + \frac{78,5 \times 37\,900 \times 10}{100 \times 32} = 19\,956 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{19\,956 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 20\,167 \text{ kr per år}$$

Tilläggs pension som skulle ha betalats ut om omdebitering inte skett

Den fiktiva tilläggs pensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 1,60 \times 12}{100 \times 30} + \frac{78,5 \times 37\,900 \times 12}{100 \times 30} = 26\,455 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{26\,455 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 26\,735 \text{ kr per år}$$

Garantipension

Eftersom mannen hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har han rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i BU

- Tilläggs pension: 20 167 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB för år 2003 blir $78,5 \% \times 38\,400 \times 10/32 = 9\,420$ kr per år. Den tilläggs pension som betalas ut, 20 167 kr per år, är högre än detta belopp och ska därför ingå i BU.

- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 20 724 kr.

Folkpensionstillägget i tilläggs pensionen betalas ut med 10/32 vilket uttryckt i decimaltal blir 0,3125.

Mannen har 40 års bosättning i Sverige. Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003 skulle därför betalats ut med 40/40 (decimaltal 1,0), alltså med en högre kvot än för folkpensionstillägget. Skillnaden $1,0 - 0,3125 = 0,6875$ ska ingå i BU. Beräkning av detta folkpensionsbelopp: $78,5 \% \times 38\,400 \times 0,6875 = 20\,724$ kr.

- Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003: 7 173 kr.

Det folkpensionstillägg som skulle betalats ut om omdebitering inte skett, beräknat med PBB, blir $78,5 \% \times 38\,400 \times 12/30 = 12\,058$ kr.

Tilläggs pension som skulle betalats ut om omdebitering inte skett, minskad med det folkpensionstillägg, beräknat med PBB, som skulle betalats ut om omdebitering inte skett, $26\,735 - 12\,058 = 14\,677$ kr.

PTS före samordning med tilläggs pensionen blir $56,9 \% \times 38\,400 = 21\,850$ kr.

PTS efter samordning med tilläggs pensionen blir $(21\,850 - 14\,677) \times 40/40 = 7\,173$ kr.

Summerat BU

Tilläggs pension	20 167 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	20 724 kr
PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003	7 173 kr
Summa BU	48 064 kr

Omräkning av BU

BU motsvarar $48\,064 : 38\,400 = 1,2517$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Överstiger BU 0,25 PBB och understiger det 1,354 PBB, ska BU multipliceras med 1,5174 och sedan minskas med 0,1193 PBB.

Formel: $(BU \times 1,5174) - (0,1193 \times PBB)$

BU räknas om till:

$$48\,064 \times 1,5174 = 72\,932 \text{ kr}$$

$$0,1193 \times 38\,400 = 4\,581 \text{ kr}$$

$$72\,932 - 4\,581 = 68\,351 \text{ kr}$$

Beräkning med formeln: $(48\,064 \times 1,5174) - (0,1193 \times 38\,400) = 68\,351$ kr.

Minskning av omräknat BU

BU minskas med den tilläggs pension som ingått i BU.

BU efter omräkning men före minskning	68 351 kr
Tilläggs pension	-20 167 kr
BU efter minskning	48 184 kr
Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	48 184 kr per år

Summa ålderspension fr.o.m. januari 2003

Tilläggspension	20 167 kr per år
Garantipension	48 184 kr per år
Summa	68 351 kr per år

13.2.8 Exempel 8*Förutsättningar*

Pensionstagare	Ogift man född i maj 1930. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	30
Medelpoäng	2,50
Bosättningsstid i Sverige	40 år
Tjänstepension	--
Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
PBB 2001	36 900 kr
PBB 2003 (fingerat!)	38 400 kr
Inkomstindex 2001	103,20
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
<p>Mannen har haft ATP och folkpension i form av hel ålderspension sedan maj 1995 (65-års månaden). Såväl folkpensionen, pensionstillskottet som ATP:n har betalats ut utifrån 30 år med pensionspoäng = 30/30.</p> <p>I mars 2003 beviljas mannen yrkesskadelivränta vid egen skada fr.o.m. april 2003 med 40 000 kr per år. Mannen har tillgodoräknats pensionspoäng före det år yrkesskadan inträffade.</p>	

Tilläggspension

Mannen har rätt till tilläggspension fr.o.m. januari 2003 eftersom han har minst 3 år med pensionspoäng.

Tilläggspensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 36\,900 \times 2,50 \times 30}{100 \times 30} + \frac{96 \times 36\,900 \times 30}{100 \times 30} = 90\,774 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2001 och 2002:

$$\frac{90\,774 \times 106,16}{0,996 \times 103,20} = 93\,753 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{93\,753 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 94\,745 \text{ kr per år}$$

Tilläggspension före samordning med yrkesskadelivränta fr.o.m. april 2003	94 745 kr per år
---	------------------

Garantipension

Eftersom mannen hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har han rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i BU

- Tilläggspension: 94 745 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB för år 2003 blir $96 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr per år. Hela den följsamhetsindexerade tilläggspensionen, 94 745 kr per år, är högre än detta belopp och ska därför ingå i BU.

- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Eftersom folkpensionstillägget i tilläggspensionen betalas ut med 30/30, ska något belopp motsvarande folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003 inte ingå i BU.

- Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB blir $96 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 36\,864$ kr.

Tilläggspensionen minskad med folkpensionstillägget, beräknat med PBB, blir $94\,745 - 36\,864 = 57\,881$ kr per år.

PTS före samordning med tilläggspensionen blir $56,9 \% \times 38\,400 = 21\,850$ kr.

PTS efter samordning med tilläggspensionen blir $(21\,850 - 57\,881) \times 30/30 = 0$ kr.

Summerat BU

Tilläggs pension	94 745 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
Summa BU	94 745 kr

Omräkning av BU

BU motsvarar $94\,745 : 38\,400 = 2,4673$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Är BU för en ogift person lägst 1,529 PBB och högst 3,16 PBB, ska BU räknas om i följande tre steg:

1. BU upp t.o.m. 1,51 PBB räknas om till ett belopp motsvarande 2,17 PBB.
2. Den del av BU som överstiger 1,51 PBB multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(2,17 \times \text{PBB}) + (\text{BU} - 1,51 \times \text{PBB}) \times 0,60$

BU räknas om till:

1. $2,17 \times 38\,400 = 83\,328$ kr
2. $1,51 \times 38\,400 = 57\,984$ kr
 $94\,745 - 57\,984 = 36\,761$ kr
 $36\,761 \times 0,60 = 22\,057$ kr
3. $83\,328 + 22\,057 = 105\,385$ kr

Beräkning med formeln: $(2,17 \times 38\,400) + (94\,745 - 1,51 \times 38\,400) \times 0,60 = 105\,385$ kr.

Minskning av omräknat BU

BU minskas med den tilläggs pension som ingått i BU.

BU efter omräkning men före minskning	105 385 kr
Tilläggs pension	- 94 745 kr
BU efter minskning	10 640 kr
Garantipension före samordning med yrkesskadelivränta fr.o.m. april 2003	10 640 kr per år

Summa ålderspension före samordning med yrkesskadelivräntan fr.o.m. april 2003

Tilläggspension	94 745 kr per år
Garantipension	10 640 kr per år
Summa	105 385 kr per år

Samordning med yrkesskadelivräntan

Belopp som ska minska pensionen:

$$1/6 \times 38\,400 = 6\,400 \text{ kr}$$

$$40\,000 - 6\,400 = 33\,600 \text{ kr}$$

$$3/4 \times 33\,600 = 25\,200 \text{ kr}$$

Minskning av garantipensionen

$$10\,640 - 10\,640 = 0 \text{ kr}$$

Minskning av tilläggspensionen

$$94\,745 - (25\,200 - 10\,640) = 80\,185 \text{ kr per år (6 682 kr per månad)}$$

Förbehållsbelopp

$$13\% \times 38\,400 = 4\,992 \text{ kr per månad}$$

Eftersom förbehållsbeloppet är lägre än pensionen efter samordning med livräntan, kan pensionerna minskas med de belopp som framgår ovan.

Summa ålderspension efter samordning med yrkesskadelivräntan fr.o.m. april 2003

Tilläggspension	80 185 kr per år
Garantipension	0 kr per år
Summa	80 185 kr per år

13.2.9 Exempel 9

Förutsättningar

Pensionstagare	Gift man född i juni 1937. Svensk medborgare.
Antal år med pensionspoäng	30
Medelpoäng	2,00
Bosättningsstid i Sverige	40 år
Tjänstepension	--

Pension enligt utländsk lagstiftning som är skattepliktig i Sverige	--
Änkepension	--
Nordiskt folkpensionstillägg	--
PBB 2002	37 900 kr
PBB 2003 (fingerat!)	38 400 kr
Inkomstindex 2002	106,16
Inkomstindex 2003 (fingerat!)	109,00
<p>Mannen har haft ATP och folkpension i form av hel ålderspension sedan juni 2002 (65-års månaden). Både folkpensionen och ATP:n har betalats ut utifrån 30 år med pensionspoäng = 30/30.</p> <p>Mannen har en yrkesskadelivränta vid egen skada som samordnades med ålderspensionen i december 2002. Han har tillgodoräknats pensionspoäng före det år yrkesskadelivräntan inträffade. Livräntan var därför samordningsbar med ATP. I december 2002 var livräntans årsbelopp 64 000 kr. Det livräntebelopp som samordnades med ålderspensionen beräknades till $3/4 \times 64\ 000 = 48\ 000$ kr per år.</p>	

Ålderspensionen *före* samordning med yrkesskadelivräntan i december 2002

ATP	45 480 kr per år
Folkpension	29 752 kr per år
Pensionstillskott	0 kr per år
<i>Före</i> samordning med ATP: 21 565	
<i>Efter</i> samordning med ATP: 21 565 – 45 480 = 0	
Summa	75 232 kr per år

Så här gjordes livränteavdrag i december 2002

	Före avdrag	Livränteavdrag	Efter avdrag
ATP	45 480 kr per år	45 480 kr per år	0 kr per år
Pensionstillskott	21 565 kr per år	2 520 kr per år	19 045 kr per år
Folkpension	29 752 kr per år	0 kr per år	29 752 kr per år
Summa	96 797 kr per år	48 000 kr per år	48 797 kr per år

Skillnaden mellan ålderspensionen före och efter samordning med livräntan var $75\ 232 - 48\ 797 = 26\ 435$ kr per år. Detta belopp ska fr.o.m. januari 2003 minska mannens tilläggs pension i form av ålderspension.

Tilläggspension

Mannen har rätt till tilläggspension fr.o.m. januari 2003 eftersom han har minst 3 år med pensionspoäng.

Tilläggspensionens ”utgångsbelopp”:

$$\frac{60 \times 37\,900 \times 2,00 \times 30}{100 \times 30} + \frac{78,5 \times 37\,900 \times 30}{10 \times 30} = 75\,232 \text{ kr per år}$$

Följsamhetsindexering mellan 2002 och 2003:

$$\frac{75\,232 \times 109,00}{1,016 \times 106,16} = 76\,028 \text{ kr per år}$$

Livränteavdrag:

$$76\,028 - 26\,435 = 49\,593 \text{ kr per år.}$$

Tilläggspension att betala ut fr.o.m. januari 2003	49 593 kr per år
--	-------------------------

Garantipension

Eftersom mannen hade rätt till folkpension i form av ålderspension i december 2002 har han rätt till garantipension fr.o.m. januari 2003. Så här beräknas den.

Beloppen i BU

- Tilläggspension: 49 593 kr.

Tilläggspensionen efter samordning med yrkesskadelivräntan är 49 593 kr per år. Regeln i 66 kap. 6 § SFB om att folkpensionstillägget, beräknat med prisbasbeloppet ska ingå i BU om det är högre än tilläggspensionen, ska inte tillämpas eftersom tilläggspensionen är samordnad med yrkesskadelivränta enligt 69 kap. 12 § SFB. Som tilläggspension i BU ska 49 593 kr ingå.

- Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Eftersom folkpensionstillägget i tilläggspensionen betalas ut med 30/30, ska något belopp motsvarande folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003 inte ingå i BU.

- Pensionstillskott enligt reglerna före den 1 januari 2003: 0 kr.

Folkpensionstillägget beräknat med PBB blir $78,5 \% \times 38\,400 \times 30/30 = 30\,144$ kr per år.

Tilläggspensionen före samordning med livräntan, minskad med folkpensionstillägget beräknat med PBB, blir $76\,028 - 30\,144 = 45\,884$ kr per år.

PTS före samordning med tilläggspensionen blir $56,9 \% \times 38\,400 = 21\,850$ kr.

PTS efter samordning med tilläggspensionen blir $(21\ 850 - 45\ 884) \times 30/30 = 0$ kr.

Summerat BU

Tilläggspension	49 593 kr
Folkpension enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
PTS enligt reglerna före den 1 januari 2003	0 kr
Summa BU	49 593 kr

Beräkningsunderlaget enligt 66 kap. 15 § SFB:

Enligt denna regel ska BU minst uppgå till det belopp som enligt äldre regler skulle ha betalats ut i folkpension och PTS om ingen samordning med yrkesskadelivränta hade skett. Om PTS samordnas med tilläggspension avses PTS före samordning. För att BU enligt 66 kap. 15 § SFB ska användas, krävs att det är högre än BU beräknat enligt huvudreglerna.

- Folkpension enligt reglerna i december 2002 före samordning med livräntan: $78,5\% \times 38\ 400 \times 30/30 = 39\ 144$ kr.
- PTS enligt reglerna i december 2002 före samordning med livräntan och tilläggspensionen: $56,9\% \times 38\ 400 \times 30/30 = 21\ 850$ kr.

Summa BU enligt 66 kap. 15 § SFB blir $30\ 144 + 21\ 850 = 51\ 994$ kr. Detta belopp blir BU före omräkning eftersom det är högre än BU enligt huvudreglerna (49 593 kr).

Omräkning av BU

BU motsvarar $51\ 994 : 38\ 400 = 1,3540$ PBB.

Tillämplig omräkningsregel:

Är BU för en gift person lägst 1,354 PBB och högst 2,8275 PBB, ska BU räknas om så här:

1. BU upp t.o.m. 1,34 PBB räknas om till ett belopp motsvarande 1,935 PBB.
2. Den del av BU som överstiger 1,34 PBB multipliceras med 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

Formel: $(1,935 \times \text{PBB}) + (\text{BU} - 1,34 \times \text{PBB}) \times 0,60$

BU räknas om till:

1. $1,935 \times 38\ 400 = 74\ 304$ kr
2. $1,34 \times 38\ 400 = 51\ 456$ kr
 $51\ 994 - 51\ 456 = 538$ kr

$$538 \times 0,60 = 323 \text{ kr}$$

$$3. \quad 74\,304 + 323 = 74\,627 \text{ kr}$$

Beräkning med formeln: $(1,935 \times 38\,400) + (51\,994 - 1,34 \times 38\,400) \times 0,60 = 74\,627 \text{ kr}$.

Minskning av omräknat BU

BU minskas med den tilläggspension som ingått i BU.

BU efter omräkning men före minskning	74 627 kr
Tilläggspension	– 49 593 kr
BU efter minskning	25 034 kr
Garantipension att betala ut fr.o.m. januari 2003	25 034 kr per år

Summa ålderspension att betala ut fr.o.m. januari 2003

Tilläggspension	49 593 kr per år
Garantipension	25 034 kr per år
Summa	74 627 kr per år

14 Särskilt pensionstillägg

Från och med den 1 januari 1991 har en förälder som under lång tid avstått från förvärvsarbete för att vårda ett sjukt eller funktionshindrat barn, rätt till särskilt pensionstillägg (SPT).

SPT är en förmån som kan betalas ut som tillägg till ålderspension.

Kapitlet beskriver:

- De allmänna reglerna om SPT – avsnitt 14.1.
- Kraven för att ha rätt till SPT – avsnitt 14.2.
- Vad som är ett vårdår – avsnitt 14.3.
- Vad som är vård av barnet – avsnitt 14.4.
- Beräkningen av SPT – avsnitt 14.5.

14.1 Allmänna regler

14.1.1 Tillägg till ålderspension

SPT kan betalas ut till den som har tilläggspension eller garantipension enligt SFB och är född 1953 eller tidigare (73 kap. 5 § SFB).

14.1.2 Yrkesskadelivränta

SPT samordnas inte med yrkesskadelivränta som betalas ut enligt YFL (73 kap. 16 § SFB).

14.1.3 Skattefri förmån

SPT är en skattefri ersättning (11 kap. 32 § inkomstskattelagen [1999:1229]).

14.1.4 Garantipension

SPT ingår inte i beräkningsunderlaget för garantipensionen. Detta följer av 66 kap. 5 § SFB.

14.1.5 Utbetalning vid utlandsboende

SPT är en bosättningsbaserad förmån (5 kap. 9 § 12 SFB). För SPT gäller samma exportregler som för övriga bosättningsbaserade pensioner. Se avsnitt 3.2.

14.2 Rätt till särskilt pensionstillägg

SPT kan betalas till en förälder som vårdar ett sjukt eller funktionshindrat barn under minst sex vårdår. Föräldern ska under dessa år ha avstått från förvärvsarbete (73 kap. 6 § SFB).

14.2.1 Förälder

SPT kan betalas ut till såväl biologisk förälder som till adoptivförälder enligt SFB.

Dessutom kan SPT betalas ut till annan person än förälder som under vårdåren vårdar barnet och som uppfyller villkoren i övrigt för rätt till SPT.

En sådan person är den som:

- har varit särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet,
- har varit blivande adoptivförälder,
- har varit föräldrarnas make och stadigvarande sammanbott med föräldern, eller
- har varit sambo med föräldern och haft barn med föräldern.

(73 kap. 4 § SFB).

En person som gifter sig med föräldern eller får barn med denne har endast möjlighet att få tillgodoräkna sig vårdår från och med året för giftermålet alternativt från och med det år som det gemensamma barnet föds (prop. 1989/90:117. s 16).

Vidare ska den som var särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet vid den tidpunkt då det fyllde 18 år eller vid den tidigare tidpunkt då det ingick äktenskap, för tid därefter likställas med vårdnadshavare (73 kap. 4 § SFB).

14.2.2 Barn

Begreppet barn används bara för att ange den relation som finns mellan vårdnadshavaren och den som vårdas. Vårdår får tillgodoräknas utan hänsyn till barnets ålder. (Prop. 1989/90:117 s. 25)

14.2.3 Utredning av barnets sjukdom eller funktionshinder

Någon utredning om barnets sjukdom eller funktionshinder behöver inte göras eftersom vårdår bara kan tillgodoräknas för år under vilket barnet under större delen av året har haft hel förtidspension/helt sjukbidrag tillsammans med handikappersättning (73 kap. 3 § 2 SFB). Med handikappersättning likställs invaliditetsersättning enligt 9 kap. 2 § AFL i dess lydelse före den 1 juli 1975 (6 kap. 35 § SFBP).

14.3 Vårdår

Med vårdår menas ett kalenderår före den 1 januari 1999 under vilket föräldern under större delen av året har vårdat ett sjukt eller funktionshindrat barn och barnet under större delen av året haft hel förtidspension eller helt sjukbidrag tillsammans med handikappersättning enligt AFL i dess lydelse före den 1 januari 2001 (73 kap. 3 § SFB).

Vårdår får tillgodoräknas till och med förälderns 64:e levnadsår (73 kap. 10 § SFB). Är föräldern född 1927 eller tidigare får vårdår tillgodoräknas t.o.m. det 65:e levnadsåret (6 kap. 36 § SFBP).

Vårdår får inte tillgodoräknas för år under vilket föräldern har tagit ut ålderspension före sin 65-årsmanad. Om det förtida uttaget sedan återkallats kan föräldern tillgodoräknas ett senare år som vårdår om övriga villkor är uppfyllda.

14.4 Vården av barnet

14.4.1 Vårdinsatser

Det finns inte något krav på hur vårdinsatserna ska se ut. Det avgörande är att föräldern faktiskt har tagit hand om barnet och att föräldern på grund av sin vårdinsats har avstått från förvärvsarbete.

Rätten till SPT prövas i flertalet fall många år efter det att vården avslutats. Det kan därför vara svårt att avgöra om villkoren för förmånen är uppfyllda. Enligt förarbetena får förälderns egna uppgifter i stor utsträckning godtas. (Prop. 1989:90:117, s. 26 – 27)

Kravet på att ha avstått från förvärvsarbete ska anses uppfyllt om föräldern inte tillgodoräknats någon pensionspoäng för aktuellt år (prop. 1989/90:117, s. 25).

14.4.2 Likställda år

Med ett vårdår likställs varje kalenderår från och med 1964 till och med 1973 under vilket föräldern har vårdat ett sjukt eller handikappat barn som inte har uppnått 16 års ålder. Det krävs vidare att barnet under året har fått vårdbidrag i form av invaliditetsersättning. För år 1964 ska vårdbidraget ha betalats ut under sex månader och för övriga år under större delen av året, dvs. under mer än sex månader (6 kap. 34 § SFBP).

14.4.3 Större delen av året

Enligt förarbetena finns det inte skäl att kräva att föräldern fortlöpande ska ha vårdat barnet under hela kalenderåret. Däremot ska vården ha pågått i mer än sex månader (prop. 1989/90:117, s. 17).

14.4.4 Kortare avbrott i vården

Rätten att tillgodoräkna ett vårdår påverkas inte av avbrott i vården under den del av dygnet som barnet vistas i förskola, skola, dagcenter eller liknande eller av kortare avbrott i övrigt i vården som varit utan väsentlig betydelse för föräldrarnas bundenhet till vårduppgiften (73 kap. 8 § SFB).

Övriga kortare avbrott i vården, exempelvis om barnet tillfälligt vårdas på sjukhus påverkar inte heller rätten att tillgodoräknas ett vårdår (prop. 1989/90:117, s. 17 och 26).

14.4.5 Sammanläggning av vårdperioder

Om en förälder har vårdat sitt barn under olika perioder av ett kalenderår får dessa perioder läggas samman för att uppfylla villkoret om vård under större delen av året. Om barnet däremot har vårdats på sjukhus under längre perioder kan föräldern inte anses ha vårdat barnet under den tiden. En förälder som endast vårdat sitt barn under helger och semestrar, medan någon annan haft huvudansvaret under vardagar, uppfyller inte vårdvillkoret. (Prop. 1989/90:117, s. 26)

14.4.6 Vård av flera barn

En förälder får endast tillgodoräkna sig ett vårdår per kalenderår. Detta gäller även om föräldern samtidigt har vårdat flera sjuka eller funktionshindrade barn. Om föräldern däremot har vårdat flera barn under samma år men under olika perioder kan dessa läggas samman för uppfylla att kravet på vård under större delen av året (prop. 1989/90:117, s. 26).

14.4.7 Vårdad av båda föräldrarna

Om båda föräldrarna vårdat sitt sjuka eller funktionshindrade barn under samma tid kan bägge tillgodoräknas ett vårdår. I sådant fall måste dock båda föräldrarna uppfylla villkoren för tillgodoräknande av vårdår (prop. 1989/90:117, s. 17).

14.5 Beräkning av särskilt pensionstillägg

14.5.1 Huvudregler

Det särskilda pensionstillägget beräknas utifrån det antal vårdår, dock högst femton, som tillgodoräknats föräldern. Vid beräkningen ska bortses från år för vilket föräldern

- under större delen av kalenderåret har fått förtidspension/sjukbidrag enligt den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2001,

- har tillgodoräknats pensionspoäng enligt den upphävda lagen om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 1999 eller pensionsrätt enligt den upphävda lagen (1998:675) om införande av lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
- inte har tillgodoräknats pensionspoäng på grund av bristande eller underlåten avgiftsbetalning eller
- skulle ha tillgodoräknats pensionspoäng om undantagande från försäkringen för tilläggspension enligt 11 kap. 7 § i den upphävda lagen om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 1982 inte hade gällt.

(73 kap. 7 och 9 §§ SFB)

Av SFB följer att det ska bortses från år för vilka föräldern har tillgodoräknats s.k. 15:2-år utan pensionspoäng (0,00) och från år för vilka vårdår enligt SFB för vård av barn yngre än tre år tillgodoräknats. Se även avsnitt 4.2, avsnitt 5.1 och avsnitt 5.2 om 15:2-år och vårdår.

Om sex vårdår kan tillgodoräknas, betalas SPT ut med fem procent av prisbasbeloppet per år. För varje ytterligare vårdår ökas SPT med fem procent av prisbasbeloppet (73 kap. 11 § SFB). Eftersom högst 15 vårdår får tillgodoräknas, blir det högsta SPT som kan beviljas 50 procent av prisbasbeloppet.

Om inte folkpension skulle ha beviljats med oavkortat belopp enligt reglerna i AFL före den 1 januari 2003 på grund av att pensionspoäng inte tillgodoräknats för minst 30 år eller på grund av att bosättningstid inte tillgodoräknats för minst 40 år, ska SPT betalas ut med samma andel som den folkpension som skulle ha beviljats enligt de äldre reglerna (73 kap. 14 § SFB).

Vid delvist uttag av ålderspensionen betalas SPT ut med samma andel som pensionen (73 kap. 16 § SFB jämförd med 56 kap. 2 § SFB och 66 kap. 24 § SFB).

Exempel

En kvinna född i mars 1935 har hel ålderspension sedan mars 2000. Hon har 5 år med pensionspoäng men kan tillgodoräknas 40 års bosättningstid i Sverige. Kvinnans folkpension i form av ålderspension enligt reglerna AFL före den 1 januari 2003 är beräknad till 40/40. Kvinnan kan tillgodoräknas 10 vårdår för SPT, alltså 4 utöver 6.

Procentsatsen för SPT blir $5\% + (4 \times 5\%) = 25\%$. Om vi antar att prisbasbeloppet är 38 400 kr, betalas SPT ut med:

$$\frac{25 \times 38\,400 \times 40}{100 \times 40} = 9\,600 \text{ kr per år}$$

Exempel

En kvinna född i oktober 1937 har halv ålderspension sedan oktober 2002. Hon har 30 år med pensionspoäng. Kvinnans folkpension i form

av ålderspension enligt reglerna AFL före den 1 januari 2003 är beräknad till 30/30. Kvinnan kan tillgodoräknas 14 vårdår för SPT, alltså 8 utöver 6.

Procentsatsen för SPT blir $5\% + (8 \times 5\%) = 45\%$. Prisbasbeloppet antas vara 38 400 kr. SPT betalas ut med:

$$\frac{45 \times 38\,400 \times 30 \times 1}{100 \times 30 \times 2} = 8\,640 \text{ kr per år}$$

Exempel

En man född i juli 1936 har en fjärdedels ålderspension sedan juli 2001. Han har inga pensionspoäng men kan tillgodoräknas 28 års boställningstid i Sverige. Mannens folkpension i form av ålderspension enligt reglerna AFL före den 1 januari 2003 är beräknad till 28/40. Mannen kan tillgodoräknas 15 vårdår för SPT, alltså 9 utöver 6.

Procentsatsen för SPT blir $5\% + (9 \times 5\%) = 50\%$. Prisbasbeloppet antas vara 38 400 kr. SPT betalas ut med:

$$\frac{50 \times 38\,400 \times 1 \times 28}{100 \times 4 \times 40} = 3\,360 \text{ kr per år}$$

14.5.2 Förtida uttag

SPT minskas med 0,5 procent för varje månad som tillägget tagits ut före 65-årsdagen (73 kap. 12 § SFB).

Ursprungligen gällde att SPT skulle minskas med samma procentsats som ålderspensionen när denna tagits ut före 65-årsdagen. För den som vid införandet av SPT, den 1 januari 1991, hade tagit ut ålderspension före 65-årsdagen, medförde detta att SPT minskade med samma procentsats som pensionen. Detta gällde även om SPT inte alls eller i vart fall inte under lika lång tid som pensionen, hade betalats ut före 65-årsdagen.

En motsvarande situation uppkom den 1 juli 1992 då fler personer fick rätt till SPT i och med att kravet för rätt till SPT sänktes från tio till sex tillgodoräknade vårdår.

Från och med den 1 januari 1994 ändrades LSPT med innebörden att SPT ska minskas med 0,5 procent för varje månad som tillägget (inte själva ålderspensionen) tas ut före 65-årsdagen. För tid före 1994 gäller dock att SPT ska minskas med samma procentsats som gäller för ålderspensionen (se övergångsbestämmelserna till lagen [1993:1345] om ändring av den upphävda LSPT).

Exempel

En man har haft hel ålderspension sedan den månad han fyllde 60 år. Tilläggspensionen är därför minskad med $60 \times 0,5\% = 30\%$.

Mannen ansöker om och beviljas SPT fr.o.m. den månad han fyller 65 år. Det betalas ut utan minskning.

Exempel

En kvinna har haft ålderspension sedan den månad hon fyllde 60 år. Tilläggspensionen är därför minskad med 30 %.

SPT betalas ut sedan februari 1993 (kvinnans 65-års månad). För tiden februari 1993–december 1993 minskades SPT med 30 %. Fr.o.m. januari 1994 utbetalas SPT utan någon minskning.

Exempel

En man född i april 1937 har tagit ut ålderspension och SPT sedan januari 2001, alltså 15 månader före den månad han fyller 65 år. Båda förmånerna minskas med $15 \times 0,5 \% = 7,5 \%$.

14.5.3 Uppskjutet uttag

För varje månad som SPT tas ut efter att den enskilde fyller 65 år ska tillägget ökas med 0,7 procent. Detta gäller som längst uttag till och med 70-års månaden. Uttag av SPT efter 70-års månaden ger ingen ytterligare ökning av tillägget (73 kap. 13 § SFB).

Exempel

En kvinna ansöker om SPT fr.o.m. den månad hon fyller 68 år, alltså 36 månader senare än hennes 65-års månad. Kvinnans SPT ökas med $36 \times 0,7 \% = 25,2 \%$.

14.5.4 Övrigt om SPT

Om det inte anges något annat i denna balk ska det som i balken eller i annan författning som föreskrivs om garantipension gälla för SPT (73 kap. 16 § SFB). Det innebär bland annat att SPT tidigast kan beviljas från och med månaden efter att ansökan inkommer till Pensionsmyndigheten.

Sakregister

15-2 år – höjd medelpoäng	40
15-2 år – höjning av år med pensionspoäng	41
15-2 år – kombinerat användande av.....	42
15-2 år – rätt till tilläggs pension	29
Ändrad pensionspoäng	58
Änkepension i beräkningsunderlaget – huvudregel	75
Ansökan.....	23
Antagandepoäng vid beräkning av tilläggs pension	39
Antal poängår – ej svensk född 1923 eller tidigare.....	38
Antal poängår – född 1924 eller senare	36
Antal poängår – svensk född 1923 eller tidigare.....	37
Arbete i Sverige	20
Arbetsbaserade förmåner.....	20
Arbets skadelivränta – ålderspension som samordnas.....	123
Arbets skadelivränta – äldre garantiregel från 65 år	123
Arbets skadelivränta – äldre huvudregel från 65 år	123
Arbets skadelivränta – allmänt om samordning	123
Arbets skadelivränta – bakgrund	122
Arbets skadelivränta – samordning fr.o.m. januari 2003	124
Arbets skadelivränta – samordning steg för steg	124
Arbets skadelivränta och garantipension	125
Automatisk balansering.....	35
Beräkningsexempel – översikt av	138
Beräkningsunderlag – allmänt om	65
Beräkningsunderlag – änkepension och ålderspension	75
Beräkningsunderlag – fiktiv tilläggs pension	112
Beräkningsunderlag – folkpensionstillägg räknat med prisbasbelopp.....	66
Beräkningsunderlag – garanti vid samordning med yrkesskadelivränta	84
Beräkningsunderlag – minskning av.....	110
Beräkningsunderlag – omräkning av	102
Beräkningsunderlag – omräkningsregler för gifta	106
Beräkningsunderlag – omräkningsregler för ogifta	103
Beräkningsunderlag – omräkningsreglerna sammanfattade	109

Beräkningsunderlag – tilläggspension, huvudregel	66
Beräkningsunderlag – tjänstepension/utländsk pension, huvudregel	68
Beräkningsunderlag – yrkesskadelivränta	67
Bosatt i Sverige	19
Bosatt i Sverige – rätt till pension	23
Bosatt inom EU/EES – nordiska medborgare	24
Bosatt utanför EU/EES och konventionsland – rätt till pension.....	24
Bosatt utomlands – dispensregel.....	24
Bosättningsbaserade förmåner	20
Bosättningstid utomlands likställs	61
Delvis uttag av garantipension – beräkningsmetod	113
EU/EES-perioder vid likställande av bosättningstid	64
Flyktingstatus – upphörande av	99
Flytt inom EU/EES – rätt till garantipension	24
Följsamhetsindexering	31
Folkpension – änkepension	90
Folkpension – återkallelse och minskning	101
Folkpension – ATP-regeln.....	87
Folkpension – beräkning med ATP-regeln	92
Folkpension – beräkning med bosättningsregeln.....	93
Folkpension – bosättningsregeln.....	87
Folkpension – bosättningstid i Sverige.....	94
Folkpension – bosättningstid utomlands likställs	89
Folkpension – flykting	95
Folkpension – förtida uttag	88
Folkpension – förtida uttag av	99
Folkpension – förtidspension har betalats ut	87
Folkpension – gift likställs med ogift.....	91
Folkpension – grundbeloppen.....	87
Folkpension – hela och delvisa uttag	100
Folkpension – likställd med gift.....	91
Folkpension – ordningsföljd vid beräkning.....	99
Folkpension – rätt till.....	86
Folkpension – sammanläggning för rätt till	87
Folkpension – särskild efterlevandepension	88
Folkpension – tidpunkt för ändring av	92

Folkpension – uppskjutet uttag	99
Folkpension – uppskjutet uttag och p 4 övergångsbest.	101
Folkpension – uppskjutet uttag, född före juli 1911	100
Folkpension – utbetalning i december 1992	89
Folkpension – uttag efter återkallelse	101
Folkpension – växelvård	92
Folkpension i beräkningsunderlaget – beräkningsmetod	76
Folkpension i beräkningsunderlaget – exempel	76
Folkpension i beräkningsunderlaget – huvudregel.....	75
Folkpension i december 2002 – rätt till pension vid bosättning utomlands.....	24
Förtidspension har betalats – beräkning av tilläggspension	44
Förtidspension har betalats ut	44
Förtidspension har betalats ut – reglerna fr.o.m. 1999	44
Gift eller ogift – tilläggspension	50
Gift likställs med ogift – tilläggspension	50
Hela och delvisa uttag – garantipension	113
Hela och delvisa uttag – tilläggspension.....	51
Inkomstindex – beräkning av.....	33
Jämförelse – folkpension och folkpensionstillägg	76
Jämförelse – tilläggspension, ATP och folkpension	27
Medelpoäng.....	36
Minskning och återkallelse av pension.....	23
Nordiskt folkpensionstillägg.....	84
Obetald avgift – beräkningsformel.....	46
Obetald avgift – effekter av	46
Obetald avgift – huvudregel vid beräkning.....	45
Obetald avgift – likabehandling enligt EU/EES-regler	47
Obetald avgift – svensk född 1914 eller tidigare	46
Obetald avgift – svensk född 1915–1923	47
Obetald avgift inom två år	45
Obetald avgift och antagandepoäng.....	45
Ogift likställs med gift – tilläggspension	50
Omräkning av garantipension – tidpunkt för	120
Omräkning av garantipension vid ändrade förhållanden.....	120

Omräkning av garantipension vid årsskiften	121
Pensionsålder	22
Pensionstillskott – allmänt.....	80
Pensionstillskott – obetald avgift	83
Pensionstillskott – samordning med tilläggspension.....	82
Pensionstillskott – samordning med utländsk pension	82
Pensionstillskott – tilläggspension utges inte	81
Pensionstillskott i beräkningsunderlaget	81
Pensionstillskott och yrkesskadelivränta	83
Pensionstillskottets storlek	80
Prisbasbelopp	31
Proportionering enligt nordiska konventionen	58
Rätt till folkpension – två alternativa regler.....	86
Rätt till garantipension – EU-regler	60
Rätt till tilläggspension – sammanläggning	28
Rätt till tilläggspension – treårskravet.....	28
Sena uttag av tilläggspension	52
Sjömansår – beräkning av tilläggspension	39
Sjömansår – rätt till tilläggspension	29
SPT – allmänt	168
SPT – år som likställs med vårdår.....	170
SPT – barn	169
SPT – beräkning.....	172
SPT – bosättning utomlands	169
SPT – flera barn vårdade	171
SPT – flera vårdperioder.....	171
SPT – förälder	169
SPT – förtida uttag.....	173
SPT – kortare avbrott i vården.....	171
SPT – övrigt om.....	174
SPT – rätt till	169
SPT – skatt.....	168
SPT – uppskjutet uttag	174
SPT – utredning av sjukdom eller handikapp.....	170
SPT – vård större delen av året	171
SPT – vårdad av båda föräldrarna	171
SPT – vårdår.....	170
SPT – vårdinsatser	170

SPT – yrkesskadelivränta.....	168
SPT och garantipension.....	168
Statslös.....	96
Tidiga och sena uttag – garantipension.....	117
Tidiga och sena uttag – tilläggspension.....	51
Tidiga och sena uttag av tilläggspension – beräkningsmetod	52
Tidigt uttag – tilläggspension	51
Tilläggspension – åldersgrupper berättigade till	27
Tilläggspensionens två delar	27
Tillfällig fristad.....	97
Tjänstepension – definition av	68
Tjänstepension – skattepliktig enligt SINKL	71
Tjänstepension/utländsk pension – född 1936 eller 1937	71
Tjänstepension/utländsk pension beviljas	70
Tjänstepension/utländsk pension i form av efterlevandepension beviljas	69
Tjänstepension/utländsk pension minskar eller upphör	70
Undantagande – bakgrund.....	48
Undantagande – beräkningsformel	49
Undantagande – ej svensk född 1923 eller tidigare	49
Undantagande – född 1924 eller senare	50
Undantagande – likabehandling	48
Undantagande – svensk född 1914 eller tidigare.....	48
Undantagande – svensk född 1915–1923	48
Uppehållstillstånd – tidpunkt för beviljande av.....	97
Uppgift om tjänstepension – begäran av Pensionsmyndigheten.....	26
Uppgifter från förvaltare, förmyndare och god man	25
Uppgifter från myndighet, m.m.....	25
Uppgiftsskyldighet – utländsk pension och livränta.....	26
Upplysningar från den enskilde.....	25
Uttag av ålderspension.....	22
Uttag efter återkallelse – tilläggspension	53
Vårdår – beräkning av tilläggspension	38
Vårdår – rätt till tilläggspension.....	29
Värdesäkring – tilläggspension.....	121
Värdesäkring och indexering – folkpension och ATP	121
Värdesäkring och indexering – garantipension	121

Yrkesskadelivränta – äldre samordningsregler	135
Yrkesskadelivränta – del av månad	130
Yrkesskadelivränta – förbehållsbelopp	130
Yrkesskadelivränta – garantipension vid samordning i december 2002	134
Yrkesskadelivränta – höjd livränta eller ändrad pensionsgrad	135
Yrkesskadelivränta – kapitalutbyte	130
Yrkesskadelivränta – minskning vid livränteavdrag?	133
Yrkesskadelivränta – minskningens omfattning.....	128
Yrkesskadelivränta – pensioner som minskas.....	129
Yrkesskadelivränta – samordning gjordes i december 2002	132
Yrkesskadelivränta – sänkt eller upphörd vid samordning i december 2002	134
Yrkesskadelivränta – värdesäkring	127
Yrkesskadelivräntor – samordningsbara	126

www.pensionsmyndigheten.se